

CAPÍTOL 5: ANÀLISI DELS ESTATS FINANCERS DE LES EMPRESES CONSTRUCTORES QUE PARTICIPEN EN DIVERSES UTE

- 5.1 Presentació de les empreses constructores que componen la població objecte d'estudi**
 - 5.1.1 Metodologia de la investigació**
 - 5.1.2 Qüestionari referent a la informació comptable de les empreses constructores i les UTE**
 - 5.1.2.1 Resultats obtinguts del qüestionari**

- 5.2 Anàlisi del balanç de situació**
 - 5.2.1 Objectius de l'anàlisi financera**
 - 5.2.2 Anàlisi de l'estructura econòmica**
 - 5.2.3 Anàlisi de l'estructura financera**

- 5.3 Anàlisi del compte de pèrdues i guanys**
 - 5.3.1 Naturalesa, significat i composició del compte de pèrdues i guanys**
 - 5.3.2 Presentació del compte de pèrdues i guanys**
 - 5.3.3 Anàlisi del compte de resultats**

- 5.4 Anàlisi de la memòria**
 - 5.4.1 Aspectes específics del sector de la construcció destacats en la memòria**
 - 5.4.2 Informació rellevant en la memòria en les empreses de la població objecte d'estudi**
 - 5.4.3 Possibles modificacions que millorarien la memòria**

- 5.5 Els informes d'auditoria de les empreses constructores**
 - 5.5.1 Opinió en els informes d'auditoria**
 - 5.5.2 Referència a l'informe de gestió d'aquestes entitats**

- 5.6 Referència a les UTE realitzades per les empreses constructores que componen la població objecte d'estudi**

- 5.7 Situació de les UTE davant la futura reforma comptable**

- 5.8 Conclusions de l'anàlisi dels estats financers de les empreses constructores i UTE**

5.1 PRESENTACIÓ DE LES EMPRESES CONSTRUCTORES QUE COMPONEN LA POBLACIÓ OBJECTE D'ESTUDI

Un cop presentada l'exposició teòrica, es presenta l'anàlisi pràctica sobre les empreses constructores d'àmbit nacional englobades majoritàriament al SEOPAN, que tot sovint fan unions temporals d'empreses. S'examinaran amb detall els seus comptes anuals individuals per poder constatar com es fa el seguiment del que pauta l'adaptació sectorial del PGC a les empreses constructores i la informació que es dona de les UTE.

La població elegida són les trenta empreses següents:

- 1 ACCIONA SA
- 2 ACS, ACTIVIDADES DE CONSTRUCCIÓN Y SERVICIOS SA
- 3 ASCAN EMPRESA CONSTRUCTORA Y DE GESTIÓN SA
- 4 ACSA, AGBAR CONSTRUCCIÓN SA
- 5 CAVOSA
- 6 CLEOP SA
- 7 COMSA SA
- 8 CONSTRUCCIONS AGUSTÍ MASOLIVER SA (AMSA)
- 9 CONSTRUCCIONES BOSCH-PASCUAL SA
- 10 CONSTRUCCIONES Y PROMOCIONES COPROSA SA
- 11 COPISA, CONSTRUCTORA PIRENAICA SA
- 12 CORSAN-CORVIAM SA
- 13 DETECSA, DEMOLICIONES TÉCNICAS SA
- 14 DRAGADOS OBRAS Y PROYECTOS SA
- 15 ELEC NOR SA
- 16 ESTRUCTURAS Y CIMIENTOS INSULARES SA (ECISA)
- 17 FERROVIAL AGROMAN SA

- 18 FCC CONSTRUCCIÓN SA
- 19 GUINOVART & OSHSA
- 20 NECSO ENTRECANALES CUBIERTAS SA
- 21 OBRAS Y SERVICIOS PÚBLICOS SA (OSEPSA)
- 22 OBRASCON HUARTE LAÍN SA (OHL)
- 23 PECSA, PROMOCIONES EDIFICIOS Y CONTRATAS SA
- 24 RODIO, CIMENTACIONES ESPECIALES SA
- 25 SACYR SA
- 26 SA DE TRABAJOS Y OBRAS (SATO)
- 27 TECSA, EMPRESA CONSTRUCTORA SA
- 28 TERRATEST TÉCNICAS ESPECIALES SA
- 29 URBIS SA
- 30 VÍAS Y CONSTRUCCIONES SA

Aquesta població incorpora totes les societats constructores que cotitzen a la borsa espanyola, concretament a la Borsa de Madrid, la Borsa de Barcelona, la Borsa de Bilbao i la Borsa de València. També hi ha altres empreses constructores que no cotitzen en un mercat organitzat; són empreses líder en la indústria de la construcció, tant per la seva capacitat tecnològica com pel seu volum de negoci, i executen la majoria d'obra civil i tota l'exportació espanyola.

En totes, una de les activitats principals és la construcció i han de seguir l'adaptació sectorial de les empreses constructores. Cal indicar, no obstant això, que algunes han entrat en la diversificació de negocis i, doncs, actuen en altres sectors, com ara l'immobiliari i els serveis.

Totes aquestes empreses han realitzat i realitzen habitualment fusions. El cas més recent és la fusió que, en data 14 d'octubre de 2003, les juntes extraordinàries d'ACS i

DRAGADOS⁵⁸ van aprovar, donant lloc a la primera constructora d'Espanya i tercera d'Europa per volum de negoci. La nova companyia va començar a funcionar a partir de desembre de 2003 (va cotitzar a principis de desembre) amb un benefici net de 800 milions d'euros i uns ingressos de 10.800 milions d'euros. Així doncs, el seu benefici per acció s'incrementa i s'estalvien costos anuals. Aquest nou grup constructor i de serveis anomenat ACTIVIDADES DE CONSTRUCCIÓN Y SERVICIOS (ACS) va néixer amb una capitalització bursàtil de 4.900 milions d'euros, amb uns fons propis de 2.000 milions d'euros i un deute net inferior als 1.500 milions d'euros. La fusió, que tenia efecte comptable des de l'1 de maig de 2003, es va fer mitjançant l'absorció de DRAGADOS per part del seu accionista majoritari (ACS). Concretament, la Junta Extraordinària d'ACS va portar a terme una ampliació de capital emetent noves accions. Aquest procés no és nou per a ACS, que s'ha fusionat amb una sèrie de societats en aquests últims anys: OCP, AUXINI, GINÉS Y NAVARRO, VÍAS Y CONSTRUCCIONES i CONSTRUCCIONES PADRÓS.

Amb aquesta última fusió, ACS es converteix en la tercera constructora europea després de BOUYGUES –amb un valor bursàtil de 8.186 milions d'euros, vendes de 22.247 milions d'euros i beneficis de 666 milions d'euros- i la que està en segon lloc, VINCI – amb una capitalització de 8.259 milions d'euros, vendes de 17.553 milions d'euros i beneficis de 478 milions d'euros. Aquesta nova societat ratifica el seu interès per incrementar l'11,3% que té d'ABERTIS (autopistes) fins al 20% i mantenir el 10% a URBIS.

Aquest nou grup té quatre àrees d'activitat: la construcció (50% de la facturació), els serveis industrials, els serveis urbans i les concessions (ACS és líder mundial amb 42 concessions de carreteres, túnels i autopistes, cinc aeroports, una ferroviària, una de metro, dues concessions de telecomunicacions i 135 aparcaments).

⁵⁸Informació obtinguda del diari *La Vanguardia*, número 43.807, de 15 d'octubre de 2003, pàgina 55 (www.lavanguardia.es).

Es pot constatar, doncs, que en aquest entorn empresarial de les constructores s'han dut a terme moltes fusions i encara se'n fan. En l'annex 4 d'aquesta tesi es reflecteix en un quadre bona part de les fusions portades a terme per empreses destacades d'aquesta població durant el període 1991-2003.

També en aquesta població és on més UTE es realitzen, ja que tot i que no és una figura específicament aplicada a les empreses del sector de la construcció, és en aquest sector on se'n constitueixen més, ja que és necessària la participació de diverses empreses per poder portar a terme certs projectes. D'altra banda, moltes empreses fan servir l'UTE per entrar en les licitacions, ja que per si soles no podrien accedir-hi.

Per presentar en els comptes anuals la informació relativa a les participacions de l'empresa constructora en les UTE, l'adaptació sectorial ha optat pel mètode d'integració proporcional, que és un procediment equiparable tècnicament al que s'utilitza en la consolidació però amb una finalitat diferent. Cal remarcar que quan la comissió que va elaborar l'adaptació sectorial de les empreses constructores va estudiar expressar els resultats de les participacions de les UTE pel resultat net es va desestimar ja que hagués estat necessari reflectir en la memòria una extensa informació complementària per donar la imatge fidel, cosa que probablement va anar en detriment de la necessària transparència informativa.

En la tesi es constata que la majoria d'empreses d'aquesta població cada vegada que fan una obra constitueixen una UTE. En l'annex 3 es detallen les UTE portades a terme l'any 2002 per part d'una mostra representativa d'aquesta població. És, doncs, una població que utilitza amb molta freqüència la fórmula de la unió temporal d'empreses. En aquest capítol de la tesi s'analitzen els estats financers de l'exercici 2002 d'aquesta població (les empreses integrants de la qual han realitzat moltes UTE) per poder esbrinar el seguiment de les polítiques comptables que marca l'adaptació sectorial de les empreses constructores

i també el seguiment de la informació financera que es dóna de les seves UTE, intentant poder provar si s'utilitza tal com està preestablert.

És a dir, es comprova si es presenta la informació sobre les UTE tal com pauta l'adaptació sectorial de les constructores, amb una o altra de les dues opcions: integrant en cada concepte els imports corresponents a les UTE o bé diferenciant en cada partida la quantitat de l'empresa i la de l'UTE. D'altra banda, també s'analitzen aspectes formals dels comptes anuals, com ara el tractament que es dóna a les obres en curs i acabades, els béns rebuts per cobrament de crèdits, els deutes amb subcontractistes, les provisions per operacions de tràfic, l'import net de la xifra de negocis, la informació dels diferents apartats de la memòria. Tot plegat per poder valorar la presentació d'informació que es dóna en el sector de la construcció i concretament de les UTE en aquesta població.

El treball de camp comença amb un qüestionari de preguntes que es va fer arribar a totes les empreses de la població i segueix amb una anàlisi dels estats financers de les empreses objecte d'estudi, per poder concloure si el seguiment de les disposicions comptables és suficient i adequat. Cal tenir present que la totalitat de les companyies s'auditen i la majoria presenten informes d'auditoria nets, pel que fa a l'exercici 2002. Aquests informes nets, amb opinió favorable pel que fa a la imatge fidel dels comptes anuals de l'any 2002, donen fe que la informació financera sobre la qual s'està treballant és fidedigna i, per tant, les conclusions a què s'arriba han sorgit d'unes dades totalment certes segons els auditors responsables.

5.1.1 Metodologia de la investigació

La metodologia de la investigació està estructurada en aquestes parts:

1. En primer lloc, s'ha redactat un qüestionari incidint en diferents aspectes de l'adaptació del Pla general comptable a les empreses constructores, per poder

constatar el seguiment de les empreses de la població al que pauta l'esmentada adaptació sectorial.

2. En segon lloc, amb els comptes anuals individuals de les empreses constructores de la població de l'any 2002, s'ha analitzat cada balanç de situació de l'exercici tancat a 31/12/02, diferenciant l'estructura econòmica i l'estructura financera, i s'ha arribat a unes primeres conclusions.
3. En tercer lloc, s'han analitzat els comptes de pèrdues i guanys de l'any 2002 de l'esmentada població, assenyalant de quina manera presenten aquests estats comptables i quines són les partides més representatives d'ingressos i despeses.
4. En quart lloc, s'ha analitzat cada una de les memòries de l'any 2002 de la població, deixant palès els aspectes més específics del sector explicats i també els aspectes omesos, així com la informació que dona cada empresa seguint el que pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores i les possibles mancances observades.
5. En cinquè lloc, s'han analitzat els informes d'auditoria de les esmentades empreses i també els informes de gestió i s'ha destacat la informació rellevant per a l'exercici 2002 objecte d'estudi.
6. En sisè lloc, es fa una referència a les UTE que han portat a terme les empreses de la població i a la informació comptable que se'n dedueix.
7. Finalment, s'apunten les conclusions d'aquesta anàlisi dels estats financers de l'any 2002 d'aquestes empreses constructores que tantes UTE han realitzat.

5.1.2 Qüestionari referent a la informació comptable de les empreses constructores i les UTE

El qüestionari que es va enviar a les empreses de la població era el següent:

CUESTIONARIO REFERENTE A LA INFORMACIÓN CONTABLE DE LAS EMPRESAS CONSTRUCTORAS

1.- ¿En la Memoria de sus Cuentas Anuales informan explícitamente del sistema de imputación de ingresos?

Sí

No

2.- Para la estimación de los ingresos, qué criterio utilizan:

- la relación valorada

- el criterio del coste

- otros, como por ejemplo:

3.- ¿En las Cuentas Anuales queda explicado cómo se aplica el criterio señalado anteriormente?

Sí

No

4.- ¿En las Cuentas Anuales se detallan los costes de la obra en curso?

Sí

No

¿Los costes estimados se detallan también?

Sí

No

5.- ¿Realizan provisiones de pasivo por operaciones de tráfico?

Sí

No

¿Cuáles son los riesgos más frecuentes que cubren estas provisiones?

¿Qué criterios se utilizan para provisionar?

¿Se provisionan los gastos de terminación de la obra?

Sí

No

¿Se provisionan las tasas sobre obras en curso?

Sí

No

¿Se provisionan las pérdidas por obras, indemnizaciones al personal, garantías y riesgos y responsabilidades?

Sí

No

¿Se realiza una prudente estimación de todos los riesgos inherentes a las obras?

Sí

No

¿Se realiza una prudente estimación de todos los riesgos cuando se trata de obras realizadas por UTE?

Sí

No

¿Mencionan esta información en la Memoria?

Sí

No

10.- ¿Qué porcentaje representan las existencias en el Balance de Situación?

11.- ¿En la Memoria se detalla la situación fiscal de las UTE?

Sí

No

12.- ¿En las Cuentas Anuales se informa de las garantías comprometidas con terceros y de otros pasivos contingentes?

Sí

No

¿En caso afirmativo, cuál sería el detalle?

¿Se desglosan las garantías comprometidas con las UTE?

Sí

No

¿Se indica el importe global de los avales y el detalle de los mismos?

Sí

No

13.- Señalen las partidas en que se desglosa la clasificación de las ventas:
mercado geográfico

actividad

destinatario

tipología de obras

obra ejecutada pendiente de certificar

¿Se detallan las ventas que corresponden a la empresa constructora y a las empresas subcontratadas?

Sí

No

14.-¿Se indica claramente el importe de los gastos de subcontratación?

Sí

No

15.- ¿Qué tipología de obras tienen clasificadas?

16.- ¿Consideran representativa su cifra de negocios?

Sí

No

17.- ¿Se recoge en la Memoria las UTE en las que participan?

Sí

No

18.- ¿Concretamente, qué se detalla de las mencionadas UTE en la Memoria?

19.- ¿Se informa en un epígrafe específico de la Memoria de la cartera de clientes?

Sí

No

20.- ¿Se clasifica la cartera de clientes según lo dispuesto en la adaptación sectorial del Plan General Contable a las empresas constructoras, por tipología de obras, mercados geográficos y diferenciando contratos en curso y contratos pendientes de realización?

Sí

No

21. -¿En cuántas UTE han participado en el ejercicio 2002?

22.- La información que se da de las UTE incluye las partidas señaladas por la adaptación sectorial:

- denominación de la UTE
- porcentaje de participación de la empresa constructora
- cifra global de negocios de la UTE
- obra contratada por cada UTE

23.- ¿Se utiliza la integración proporcional en la contabilización de las UTE?

Sí

No

24.- ¿Tienen presentes los futuros cambios contables derivados del seguimiento de las Normas Internacionales de Información Financiera (NIIF) emitidas por el *International Accounting Standards Board* (IASB)?

Sí

No

25.- ¿Cuál es la estrategia que piensan seguir a nivel contable?

La raó de base de les preguntes d'aquest qüestionari s'exposa a continuació:

La **primera** pregunta, si les empreses informen en la memòria del sistema d'imputació dels ingressos, pretén poder comprovar que la majoria d'empreses fa servir el mètode del percentatge de realització, mètode que requereix estimar els ingressos corresponents a l'obra executada en cada exercici econòmic en què duri el contracte, amb dos possibles criteris d'estimació d'ingressos admesos en l'adaptació sectorial:

- El criteri de la relació valorada, que valora les unitat d'obra als preus establerts en el contracte.
- El criteri del cost, basat en un percentatge (costos tinguts / costos totals previstos) dels ingressos totals fixats en el contracte.

La **segona** pregunta pretén comprovar quin d'aquests criteris d'estimació fan servir les empreses de la població objecte d'estudi, ja que això és fonamental per comprendre el resultat que presenta cada empresa –s'ha de remarcar que segons que s'utilitzi un criteri o un altre el resultat varia. Aquí cal destacar que el resultat comptable és una magnitud molt important, tot i que és una variable relativa perquè és conseqüència dels judicis realitzats pel comptable emparant-se amb els criteris de valoració i referint-se a un exercici econòmic, havent de periodificar els fluxos d'ingressos i despeses.

La **tercera** pregunta, de com s'aplica el criteri escollit, intenta precisar aquests judicis realitzats pel comptable; a més, ajuda a veure si la informació que donen els comptes anuals d'aquestes empreses és la pertinent seguint el PSEC i si es recullen les certificacions corresponents a la producció i la forma d'avaluar-ho (García Castellví, 2004, p. 206).

La **quarta** pregunta, si es detallen els costos de l'obra en curs, és necessària tant per activar la producció realitzada en el període, quan es fa servir el mètode del contracte acomplert, com per aplicar el criteri del cost, quan es fa servir el percentatge de realització. És important destacar que la llarga durada dels processos productius, en què l'inici i l'acabament de les obres està en períodes comptables diferents, obliga a informar en els estats financers dels treballs que s'estan encara portant a terme i normalment aquests són significatius per avaluar l'activitat desenvolupada en cada exercici econòmic, fet que repercuteix en la informació que subministren els comptes anuals. La pregunta també pretén esbrinar a part dels costos reals, els costos estimats, ja que, és una informació molt útil per prendre les decisions més oportunes.

La **cinquena** pregunta fa referència a les provisions, ja que en l'àmbit de la construcció les incerteses poden venir del contracte, de l'execució de l'obra i també poden ser posteriors a l'acabament de l'obra. Seguint el principi de prudència, cal imputar als resultats periòdics les pèrdues o despeses de les quals no sabem la quantia o el moment en què es produiran, tant les relacionades amb obres acabades com les que estan en fase d'execució.

Concretament, el sector de la construcció considera les provisions del subgrup 49 següents:

- ***Provisió per indemnitzacions per fi d'obra***, que serveix per comptabilitzar les probables compensacions que s'han de satisfer als clients per danys i perjudicis posteriors a l'entrega del bé, ja que el constructor és responsable dels vicis ocults que es detectin en el futur d'acord amb el marc legal -cal recordar aquí la responsabilitat de l'UTE explicada en el capítol 2 de la tesi.
- ***Provisió per indemnitzacions al personal***, per estimar les indemnitzacions que cal donar als treballadors contractats per la realització d'una obra concreta, estimar també la cobertura de despeses per acomiadaments dels treballadors quan el sector no va bé i estimar els riscos derivats d'indemnitzacions per accidents laborals.
- ***Provisió per acabament de l'obra***, que recull les despeses certes però indeterminades en la quantia que es produiran a l'acabament de les obres, inclosos els treballs exigits pel client per a la seva acceptació, les despeses de conservació durant el període de garantia i els corresponents a desmanegaments de les instal·lacions en finalitzar el projecte.
- ***Provisió per pèrdues per obres***, que cobreix l'estimació de pèrdues en obres no finalitzades, incloses les corresponents a les UTE en què es participi.
- ***Provisió per insolvències de tràfic***, que exigeix, quan es tanca l'exercici econòmic, una revisió de les obres en curs per quantificar les execucions d'obra no certificada i apareix a l'actiu minorant els saldos de clients –no és específica del sector.

Totes les provisions anteriors, excepte la d'insolvències, apareixen dintre de la massa patrimonial de “Creditors a curt termini”, i recullen els probables decrements de beneficis futurs pels compromisos relacionats amb actius que constitueixen el tràfic empresarial.

Així doncs, aquesta cinquena pregunta intenta esbrinar les provisions que ha fet l'empresa constructora en qüestió i els riscos que pretén cobrir, i intenta alhora destacar el criteris que fan servir les empreses per provisionar i el tipus de provisions que realitzen. En el cas d'obres realitzades per UTE la intenció és, d'una banda, veure els riscos que provisionen, i, d'altra banda, si la provisió es fa correctament, amb tota la informació addicional pertinent.

La **sisena** pregunta pretén aclarir com es comptabilitza la partida de clients, diferenciant els clients nacionals dels estrangers i el sector públic del sector privat, tal com ho disposa l'adaptació sectorial, i indicant en cada saldo l'obra executada pendent de certificar per avaluar el risc d'insolvències. La pregunta també pretén saber si hi ha omissió d'aquestes informacions, fet que evidentment perjudicaria la transparència dels estats financers.

La **setena** pregunta serveix per avaluar si s'activen o no les despeses d'avantprojecte i projecte d'aquestes empreses de la població i com es passen a resultats. Indirectament ens informa també de la generalització que hi ha del criteri del grau d'avanç.

Aquestes despeses inicials d'avantprojecte i projecte d'obra són anteriors a la formalització del contracte i a la seva adjudicació i solen ser, entre d'altres, estudis del terreny, preparació d'ofertes, confecció de pressupostos. Aquestes despeses s'activen però quan hi ha dubtes raonables sobre l'adjudicació de l'obra, tal com ho indica la NIC 11 i el PSEC, no s'han d'activar. Normalment quan s'activen es troben a existències a causa del tràfic empresarial d'aquest sector però també es podrien entendre activades en el grup 2 o 4 (Rodríguez-Vilariño, 2000, p. 38).

La **vuitena** pregunta pretén aclarir què hi ha dintre de la partida d'existències i concretament si en aquesta partida hi ha englobats els béns rebuts en cobrament de crèdits, els treballs auxiliars per l'execució d'obres i les despeses d'avantprojecte i projecte, entre d'altres subcomptes.

Cal tenir present que dintre l'activitat constructora les existències engloben béns rebuts en cobrament de crèdits, que és una pràctica habitual en el sector, ja que normalment aquests béns es destinen posteriorment a la venda; si no és així, cal activar-los dintre de l'immobilitzat corresponent amb la valoració pertinent. Les existències també engloben treballs auxiliars per l'execució d'obres, com ara instal·lacions o despeses meritades vinculades al projecte, que recullen els treballs no directament certificables, necessaris per a l'execució de l'obra i pendants d'incorporar-s'hi. Es tracta d'unes despeses que, seguint el principi de correlació d'ingressos i despeses, s'imputen a resultats durant el període en què dura l'obra de forma lineal o segons la proporció de costos tinguts / costos totals previstos. Les despeses inicials d'avantprojecte i projecte, com ja s'ha apuntat, són anteriors a la formalització del contracte i també es poden activar dintre de la partida d'existències. Cal dir que ni els treballs auxiliars per l'execució d'obres ni les despeses inicials d'avantprojecte i projecte no es corresponen amb el concepte d'existències, però la seva inclusió es pot justificar pel tipus de tràfic empresarial d'aquest sector d'activitat.

La **novena** pregunta demana si s'obtenen habitualment béns en cobrament de crèdits, ja que, tal com s'ha indicat, això és una pràctica freqüent en les empreses constructores. Consisteix en la transmissió per part del client de la propietat del bé en fase d'execució o quan està acabat o d'una construcció al·liena a l'empresa, quan no es poden assumir les obligacions de pagament contractuals. Per tot això, dintre de l'epígraf d'existències es preveu un subapartat per recollir l'import dels béns rebuts en compensació de crèdits. En aquesta pregunta també es demana on es comptabilitzen i si l'esmentada informació queda detallada en la memòria.

La **desena** pregunta demana el percentatge que representen les existències en el balanç de situació, ja que a partir d'aquest balanç es pot començar una revisió analítica per argumentar que les empreses constructores amb alts percentatges d'existències sobre el total actiu són les que també fan promoció immobiliària. D'altra banda, es pot intuir si hi ha equilibri financer en l'empresa constructora. Remarquem que l'epígraf d'existències

inclou l'obra en curs quan s'utilitza el mètode del contracte acomplert, i en la NIC 11 no es permet l'aplicació del mètode del contracte acomplert.

L'**onzena** pregunta, relativa a les UTE, demana si s'explica en la memòria la situació fiscal de les UTE, ja que, segons el PSEC, aquesta informació s'ha de presentar: si són objecte d'inspecció tributària per alguns dels impostos com ara l'impost sobre el valor afegit o altres i, en definitiva, si estan al dia dels impostos corresponents.

La **dotzena** pregunta pretén comprovar si en els comptes anuals de les empreses constructores de la població s'informa de les garanties compromeses amb tercers i altres passius contingents. Aquesta informació afecta plenament a les UTE, ja que l'única peculiaritat és l'exigència d'informació sobre les UTE, tot i que és molt remarcable la importància que tenen els avals en aquest sector d'activitat per cobrir les responsabilitats normals de les empreses constructores per la licitació, l'execució i l'acabament dels contractes d'obres. La pregunta demana el detall dels avals i les garanties compromeses amb les UTE així com l'import global dels avals detallats.

La **tretzena** pregunta demana les partides en què es desglossen les vendes, que, segons el PSEC, s'han de classificar segons el mercat geogràfic (diferenciant entre mercat nacional, per comunitats autònomes, i mercat estranger), l'activitat (seguint la classificació nacional d'activitats econòmiques CNAE), el destinatari (l'estat, comunitats autònomes, ajuntaments, empreses i particulars), la tipologia d'obres (obra civil, edificació residencial, edificació no residencial) i segons la part de la xifra de vendes que correspon al contractista principal i al subcontractista, determinant l'import de l'obra executada pendent de certificar. La pregunta intenta provar si les empreses de la població fan aquest desglossament.

L'import net de la xifra de negocis no és gaire significatiu quan s'utilitza el mètode del contracte acomplert, ja que no s'hi reflecteixen els ingressos per l'obra en curs d'execució; tampoc no és gaire significatiu quan l'empresa du a terme poques obres molt importants i

durant períodes temporals amplis. D'altra banda, cal tenir present que a vegades l'import net de la xifra de negocis no es correspon amb el nivell real de l'activitat econòmica desenvolupada, ja que se subcontracta bona part de l'obra, per això cal analitzar el compte d'"Altres despeses externes", que és on hi ha les despeses de subcontractació. En la pregunta també es demanen les vendes que corresponen a l'empresa constructora i les que corresponen a les empreses subcontractades per demostrar aquesta realitat del sector. Cal també tenir present que actualment aquestes empreses, tot i tenir la construcció com a activitat principal, tenen altres activitats, per això cal el detall de les vendes per activitat, que s'ha de mencionar en la memòria sempre que no perjudiqui a l'empresa en qüestió.

La **catorzena** pregunta torna a incidir en les despeses de subcontractació ja que en demana l'import. Tal com s'ha indicat, habitualment són al compte "Altres despeses externes". Aquesta subcontractació també es fa present en les UTE i sovint és difícil de seguir a causa de les particularitats jurídiques d'aquesta associació temporal. La pregunta pretén posar de relleu que gran part de la informació de la subcontractació no està gaire detallada i, en canvi, avui en moltes obres la subcontractació cada cop és més present.

La **quinzena** pregunta demana la tipologia d'obres classificades, ja que s'exigeix distribuir l'import net de la xifra de negocis per categories d'activitats, per mercats geogràfics, per destinataris i per tipologia d'obres, com ja s'ha indicat. Remarquem que el PSEC, amb la voluntat de facilitar una presentació homogènia d'aquesta informació, recull en un annex a la memòria una exhaustiva classificació de tipologia d'obres. La pregunta intenta saber si aquesta classificació és seguida per part de les empreses de la població.

La **setzena** pregunta demana si és representativa la xifra de negocis, ja que, com s'ha vist en la tretzena pregunta, pot no representar exactament les vendes del sector segons el mètode utilitzat; per exemple, en el cas del contracte acomplert. A més, en casos de multiactivitat, es tracta de veure si les vendes derivades de l'activitat de construcció tenen un pes específic important en l'empresa que s'està analitzant. La pregunta pretén

confirmar que una gran part de l'import de la xifra de negocis procedeix de l'activitat constructora i es realitza habitualment amb la fórmula de l'UTE.

La **dissetena** pregunta incideix una altra vegada en les UTE i demana si en la memòria es recullen les UTE en què participa l'empresa, perquè és obligatori des de l'adaptació sectorial detallar les UTE en què es participa en la memòria o en un annex. Cal tenir present que la memòria explica i comenta les dades del balanç de situació i el compte de pèrdues i guanys.

Per presentar en els comptes anuals la informació relativa a les participacions de l'empresa constructora en les UTE es fa servir el mètode d'integració proporcional, seguint l'adaptació sectorial del pla a les empreses constructores, i per això la memòria ha de donar prou explicacions per informar d'aquesta situació comptable de les UTE. La pregunta també té la intenció de deixar palès que aquestes empreses de la població realitzen moltes UTE i en donen informació en la memòria.

La **divuitena** pregunta demana què es detalla d'aquestes UTE en la memòria, perquè, segons l'adaptació sectorial de les empreses constructores, a part de la situació fiscal de les UTE i de les garanties compromeses amb tercers exigides sobre les UTE s'han de recollir els aspectes següents:

- Informació sobre cada UTE en què es participa, indicant els criteris de valoració utilitzats per cada UTE i el percentatge de participació que es té.
- Relació de les diferents UTE, assenyalant la xifra de negocis global, l'obra contractada o compromesa en ferm i una menció separada de les obres nacionals i estrangeres, amb justificació de la informació omesa quan, per la seva naturalesa, perjudiqui els interessos empresarials.
- Informació sobre la forma en què s'ha realitzat la integració proporcional.

La raó de ser d'aquesta pregunta és esbrinar si es dona tota la informació assenyalada.

La **dinovenena** pregunta demana si s'informa en un epígraf específic de la memòria de la cartera de clients, ja que en l'adaptació sectorial s'indica que en un apartat de la memòria hi ha d'haver el desglossament de la cartera de comandes, diferenciant els contractes en curs dels contractes que estan pendents d'inici i indicant l'obra facturada i la pendent de realització. També es demana detallar la cartera de comandes d'acord amb la classificació per tipologies d'obres i per mercats geogràfics, diferenciant entre nacionals (per comunitats autònomes) i internacionals (per països). Tota aquesta informació permet fer certes prediccions i, en definitiva, prendre millor les decisions.

La pregunta pretén posar de manifest que aquesta informació sobre la cartera de comandes és molt important perquè es poden deduir els mesos d'activitat que queden per endavant i, per tant, prendre millor les decisions de gestió empresarial.

La **vintena** pregunta demana si realment s'estructura la cartera de clients tal com preveu l'adaptació sectorial, per tipologia d'obres i mercats geogràfics, diferenciant contractes en curs i contractes pendents de realització, ja que sovint les empreses constructores no subministren tota la informació i es tracta de fer-ne un seguiment. La pregunta pretén valorar exactament el seguiment que es fa del que pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores.

La pregunta **vint-i-unena** demana en quantes UTE han participat les empreses constructores en qüestió, amb la voluntat de destacar que aquesta fórmula és molt utilitzada actualment. Concretament, la intenció de la pregunta és mostrar la gran quantitat d'UTE que es realitzen en les empreses de la població objecte d'estudi en un exercici econòmic.

La pregunta **vint-i-dosena** torna a incidir en les UTE i demana sobre quines partides de les UTE es dona informació: denominació de l'UTE, percentatge de participació de l'empresa constructora, xifra global de negocis de l'UTE i obra contractada per cada UTE. Amb la pregunta es vol comprovar que de totes les UTE que té l'empresa es dona l'oportuna informació que pauta l'adaptació sectorial; per aquest motiu també s'ha incidit en aquest aspecte en la pregunta número divuit del qüestionari. Cal tenir present que sense aquestes informacions es fa molt més difícil el seguiment comptable de les UTE.

La pregunta **vint-i-tresena** demana si s'utilitza la integració proporcional en la comptabilització de les UTE, com ho disposa l'adaptació sectorial. Això és un procediment equiparable tècnicament al que es fa servir quan es fa consolidació, però en aquest cas la finalitat és la integració de les xifres de les UTE en els comptes anuals de les empreses partícips, mitjançant tres etapes sequencials:

- l'homogeneïtzació,
- l'agregació, i
- l'eliminació

La pregunta pretén comprovar si les empreses de la població la fan servir.

Les preguntes **vint-i-quatrena** i **vint-i-cinquena** fan referència a la reforma comptable derivada de la introducció de les normes comptables internacionals a partir de l'any 2005 (per als grups cotitzats, d'entrada, però amb la intenció d'arribar posteriorment a altres entitats). Aquestes normes internacionals d'informació financera suposaran notables diferències respecte al que disposa el nostre Pla general comptable. Per això, es demana en la pregunta vint-i-quatre si les empreses objecte d'estudi tenen presents els futurs canvis comptables derivats del seguiment de les NIC/NIIF emeses per l'International Accounting Standards Board (IASB), ja que si es coneix aquesta informació podran adoptar abans les mesures comptables oportunes en el sector d'activitat corresponent.

La pregunta vint-i-cinc demana l'estratègia que pensen seguir les empreses de la població per fer front als esmentats canvis comptables, ja que moltes de les empreses d'aquesta població pertanyen a grups cotitzats i per a elles aquesta realitat és imminent.

Alguns dels canvis derivats d'aquesta reforma comptable són:

- Un marc conceptual nou on es plasmen objectius, valors i elements informatius que han de ser presents en la informació comptable de les empreses. També hi ha d'haver en aquest marc conceptual definicions clares d'actius, passius, patrimoni net, ingressos i despeses.
- Un canvi de prioritats en els continguts informatius.
- Aplicació del valor raonable per a determinades partides.
- Presentació del resultat total i el resultat realitzat.
- Comptabilització més detallada dels instruments financers.
- Informació addicional per a les empreses que cotitzen a borsa.
- Més informació dels riscos suportats per l'entitat.
- Un procediment més minuciós en el càlcul i comptabilització de la pèrdua de valor dels actius.
- Uns criteris més estrictes per a determinades provisions.
- Uns estats financers principals, acompanyats d'unes anotacions. Concretament, els estats financers principals serien:
 - el balanç de situació;
 - l'estat de resultats (compte de pèrdues i guanys amb format vertical i classificació de les despeses segons la seva funció);
 - l'estat de canvis en el patrimoni net;
 - l'estat de fluxos de tresoreria.

I un conjunt d'anotacions amb les polítiques comptables utilitzades i altres anotacions explicatives, inclosos quadres i detalls de les partides presentades en els estats principals.

També es considera pertinent que l'empresa presenti un informe de gestió, confeccionat pels administradors, que expliqui i descrigui l'activitat que porta a terme l'entitat, la seva posició financera i les principals incerteses a les quals s'enfronta en la seva realitat econòmica.

En definitiva, es pot deduir que hi ha diferències entre la utilització de les NIIF i la normativa del Pla general comptable. Aquestes diferències es justifiquen per l'objectiu de les NIIF de servir als usuaris per prendre decisions respecte al futur, finalitat molt més pronunciada en les NIIF que en el nostre Pla general comptable. Amb les NIIF es demana més informació elaborada amb un altres criteris valoratius i de classificació, que s'allunyen de la visió objectiva, prudent i del cost històric del nostre Pla general comptable (Gonzalo Angulo, 2004, p. 25).

Cal tenir present que moltes de les constructores més importants del país estaran obligades a adaptar-se a les NIIF per presentar els seus estats consolidats a partir de l'any 2005, ja que aquesta ha estat l'estratègia comptable elegida per la Unió Europea per aconseguir l'homogeneïtat i la convergència de la informació financera de les empreses europees. Per aquest motiu, segurament caldrà reformar la normativa comptable nacional per aconseguir la uniformitat desitjada, segons la Unió Europea, per a l'anàlisi econòmica. Així doncs, dintre de les possibilitats que donen les NIIF, cal intentar seguir les que tenen més afinitat amb la normativa comptable actual, ja que de l'ampli ventall d'alternatives, també pot apartar-se certament de l'homogeneïtat desitjada per la Unió Europea.

En el cas de les constructores, la NIC 11, referent a "Contractes de construcció", presenta unes diferències respecte a la normativa espanyola. De cara a la implantació futura a l'any 2005 de la NIC 11, cal destacar els aspectes següents:

1. La NIC 11 defineix clarament els contractes de construcció i els classifica en dos tipus de contractes:

- contractes a preu fix, i
 - contractes de marge sobre cost.
2. La NIC 11 estableix el valor raonable com a mètode de mesura dels ingressos dels contractes de construcció sempre que siguin susceptibles de mesura fiable; és a dir, com a ingressos es tenen en compte:
- l'import inicial pactat;
 - les modificacions;
 - les reclamacions, i
 - els pagaments per incentius.

D'altra banda, la NIC 11 classifica els costos del contracte de construcció en tres grups:

- costos directes;
 - costos generals de l'activitat de contractació, i
 - altres costos específicament atribuïbles al client.
3. La NIC 11 estableix dos mètodes de reconeixement d'ingressos i despeses que s'aplicaran segons que el resultat del contracte es pugui estimar amb prou fiabilitat o no. Els dos mètodes són:
- Reconèixer ingressos i despeses segons el percentatge de realització del contracte al tancament de l'exercici, si el resultat del contracte es pot estimar amb prou fiabilitat.
 - Reconèixer ingressos en la mesura que sigui probable recuperar els costos i també reconèixer les despeses en el període en què tenen lloc, quan el resultat del contracte no es pot estimar amb prou fiabilitat.

En aquest cas, els costos que no siguin de probable recuperació s'imputaran directament a resultats. Cal remarcar que la NIC 11 estableix que les pèrdues esperades s'imputaran directament a resultats.

4. En la NIC 11 el mètode del percentatge de realització estableix que els ingressos i costos s'imputaran a resultats de l'exercici en proporció al percentatge d'execució del contracte, però aquesta normativa internacional assenyala no aplicar l'esmentat mètode en el cas de no poder recuperar els costos, tot i que no detalla en aquest cas el mètode que s'ha de seguir.
5. L'efecte d'un canvi en les estimacions dels ingressos o costos del contracte es tracten en la NIC 11 com a canvis en les estimacions comptables.
6. En la NIC 11 no s'estableix que sigui necessari informar sobre la cartera de comandes.
7. En la NIC 11 el mètode de reconeixement d'ingressos i despeses del contracte acomplert no es reconeix.
8. La informació que s'ha de revelar en els estats financers segons la NIC 11 és la següent:
 - Import dels ingressos del contracte reconeguts en el període.
 - Mètodes utilitzats per determinar la porció d'ingrés del contracte reconegut en el període.
 - Mètodes utilitzats per determinar el grau de realització del contracte en curs.

- Informacions sobre els contractes en curs:
 - a) quantitat acumulada de costos i beneficis, menys pèrdues, reconeguts fins a la data de tancament;
 - b) quantia de les bestretes rebudes;
 - c) quantia de les retencions en els pagaments de les certificacions a clients.

- Quantitat bruta que deuen els clients, que es calcula amb els costos més els beneficis reconeguts menys les pèrdues reconegudes, certificacions realitzades i factures de contractes en curs que excedeixin dels imports de les certificacions d'obra realitzades i facturades.

- Quantitat bruta que es deu als clients, és a dir, costos més beneficis reconeguts en els resultats menys pèrdues reconegudes, i les certificacions de contractes en curs en què les certificacions i factures excedeixin als costos més beneficis menys les pèrdues reconegudes.

- Informació de qualsevol actiu o passiu contingent sorgits de circumstàncies com ara els costos derivats de garanties, reclamacions, multes o qualsevol altre tipus de pèrdues eventuais.

Una de les diferències més destacades entre la NIC 11 i l'adaptació sectorial de les empreses de la construcció - en què un dels principals problemes comptables és la durada de les obres i, per tant, el reconeixement dels ingressos- és la següent:

Segons el pla sectorial de les empreses constructores, es pot dur a terme *en obres realitzades amb contracte* el mètode del percentatge de realització o bé el mètode del contracte acomplert; en canvi, en la NIC 11 no es reconeix el mètode del contracte acomplert. Per això, segurament moltes constructores espanyoles hauran de modificar el mètode de reconeixement d'ingressos. D'altra banda, en el sector immobiliari l'adaptació

sectorial estableix com a únic mètode de reconeixement dels ingressos el mètode del contracte acomplert, però la NIC 11 només afecta als contractes de construcció.

Per a *obres sense contracte*, en l'adaptació sectorial de les empreses constructores l'ingrés es reconeix quan es produeix la transmissió efectiva dels immobles construïts, i les despeses que es van tenint s'activen a existències. En la NIC 11 no hi ha cap tractament per a les obres realitzades sense contracte.

Altres diferències provenen de la informació dels estats financers. Concretament, la NIC 11 no estableix que calgui informar sobre la cartera de comandes, mentre que l'adaptació sectorial de les empreses constructores, en un apartat de la memòria, així ho disposa. Aquesta opció informativa no hauria de ser obviada per la NIC 11, ja que és una informació de gran importància, tant per a l'usuari dels estats financers com per a qui gestiona l'empresa constructora.

La norma internacional obliga, tal com s'ha apuntat abans, a informar sobre:

- la quantitat acumulada de costos, beneficis i pèrdues a la data de tancament del contracte en curs;
- la quantitat de bestretes rebudes, i
- la quantitat de retencions en els pagaments de les certificacions.

Però no obliga a informar sobre l'obra pendent de realització, els contractes pendents d'inici i la cartera de comandes per tipologia d'obres, com ho fa l'actual adaptació sectorial del pla a les empreses constructores. Podríem dir que la NIC 11 té un buit informatiu important perquè aquestes normes internacionals, amb la seva voluntat de servir els usuaris a l'hora de prendre decisions, han de complementar adequadament tota la informació per a una millor gestió empresarial, ja que es poden prendre decisions més convenients si es coneixen els mesos d'activitat que té per endavant l'empresa constructora.

Una altra diferència important de les NIIF és que no preveuen adaptacions sectorials i, segons la Comissió d'Experts creada per l'ICAC per a la reforma comptable, les adaptacions sectorials actuals s'han de mantindre com a elements normatius dels sectors que ho necessitin amb les oportunes modificacions -que tampoc no són tantes en el sector de la construcció.

Presentades aquestes diferències, és important entendre que el seguiment de l'adaptació sectorial de les empreses constructores, per part de les empreses de la població objecte d'estudi, farà més viable la reforma comptable imminent per poder comparar a escala europea la informació de les empreses constructores. D'altra banda, aquest seguiment de l'adaptació sectorial permet poder comparar més bé les empreses del sector a escala nacional en l'actualitat. Per tots aquests motius, s'ha passat el qüestionari a la població d'empreses.

Per concloure aquest apartat, la informació que demana l'adaptació sectorial i la que demana la NIC 11 -ja detallades en la tesi- tenen algunes diferències però, globalment, no suposaran canvis radicals en la normativa comptable actual del sector. Per això es pot apostar per la reforma. Ara bé, sí que és necessari que les empreses facin un seguiment del que pauta l'adaptació sectorial en l'actualitat -objectiu d'aquesta recerca-, ja que si no és així difícilment la reforma comptable serà oportuna des d'un bon començament. Sense un seguiment extensiu del que pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores, difícilment la reforma prendrà cos.

Cal destacar que l'interès de les últimes preguntes del qüestionari està en el fet que intenten conèixer si aquestes empreses líders en la indústria de la construcció tenen present aquesta realitat comptable i també si entreveuen estratègies a seguir de cara al canvi, ja que moltes cotitzen en un mercat organitzat.

Finalment, incidint en les UTE, remarcuem que l'adaptació sectorial inclou diferents informacions sobre les UTE i, en canvi, en la normativa internacional no es té en compte l'UTE, tot i que és una figura cada vegada més generalitzada en el món de la construcció -tal com quedà palès en l'anàlisi de les dades. En la normativa internacional es parla de *joint ventures* però no es concreta en cap apartat el tractament comptable i la informació que han de donar les UTE; probablement aquest buit de la normativa internacional no és tan buit en la nostra adaptació del PSEC.

Resultats obtinguts del qüestionari

Respecte a la **primera pregunta** sobre la informació del sistema d'imputació d'ingressos, en la memòria dels comptes anuals d'aquestes empreses de la població objecte d'estudi s'informa explícitament del sistema d'imputació d'ingressos que porten a terme, sols una no dona aquesta informació.

En la majoria d'aquestes societats, els ingressos se solen reconèixer segons el període de meritació pel mètode del percentatge de realització. Aquest mètode, reconegut per empreses com ara **Dragados Obras y Proyectos SA, Vías SA, FCC SA, Rodio SA, Sacyr SA, Ferrovial Agromán SA, ACS SA, Corsán-Corviam SA, Cleop SA**, és el més utilitzat.

Val a dir que algunes empreses tenen alhora l'activitat constructora i activitat immobiliària i que per a aquesta activitat immobiliària fan servir el mètode del contracte acomplert, tal com disposa l'adaptació sectorial de les empreses immobiliàries. Concretament, els ingressos per vendes es reconeixen per l'import dels contractes d'immobles acabats, quan la construcció està substancialment acabada durant l'exercici econòmic en haver superat el 80% de la seva execució. Aquest és el cas d'empreses com ara **Cleop SA, Necso SA, OHL SA, Corsán-Corviam SA**. Cada vegada més, les empreses diversifiquen les seves

activitats, i l'activitat immobiliària i l'activitat de serveis van incrementant dia a dia en aquestes empreses.

Per tant, majoritàriament es fa servir el mètode consagrat per l'adaptació sectorial de les empreses constructores, el del percentatge de realització, que proporciona una bona imatge fidel de la realitat econòmica d'aquest sector.

Pel que fa a la **segona pregunta**, per a l'estimació dels ingressos el criteri majoritari seguit per la població és el de la relació valorada. El mètode de la relació valorada, tal com apunta **Ferrovial Agroman SA**, es pot dur a la pràctica per l'existència en tots els contractes de:

- una definició de totes les unitats d'obra;
- una clara medició de cada una d'aquestes unitats d'obra, i
- un preu per certificar cada unitat d'obra.

Així, es poden conèixer les unitats realitzades i valorar-les al preu contractat com a ingrés de l'obra i els costos d'execució de les obres es reconeixen comptablement per la meritació.

En el cas de l'empresa **Ferrovial Agroman SA**, aquest mètode de reconeixement del resultat es combina amb l'elaboració d'un pressupost que es fa en cada contracte per unitats d'obra i que s'utilitza com a instrument clau en la gestió, per mantindre un seguiment detallat de les desviacions. Aquest pressupost serveix per preveure pèrdues que es puguin generar i fer les corresponents provisions.

També destaca el que fa **Dragados Obras y Proyectos SA**, que, tot i que segueix el percentatge de realització i el criteri de la relació valorada, té en execució determinades obres sota la modalitat de cobrament de la totalitat de l'obra en el moment de la seva

recepció (mètode alemany), i els drets de cobrament els ha venut a determinades entitats financeres.

En la majoria d'empreses el reconeixement de resultats és, doncs, la diferència entre la producció a preu de venda d'obra executada -emparada amb el contracte principal signat- i els costos tinguts durant l'exercici.

Els ingressos i les despeses s'imputen segons el criteri de la meritació quan es produeix el corrent real de béns i serveis, que representen, independentment del moment en què es produeix, el corrent monetari o financer.

També hi ha algunes empreses de la població que fan servir el criteri del cost. Segons aquest criteri, amb obres amb un benefici final esperat, el resultat s'obté per aplicació sobre aquest benefici de la relació costos reals tinguts / costos totals previstos. Algunes de les empreses que el fan servir són **Construcciones Bosch-Pascual SA, Agustí Masoliver SA, OHL SA.**

Hi ha un percentatge petit d'empreses de la població que no queda clar quin criteri fan servir per a l'estimació dels ingressos, tot i que aquesta informació és clau per poder comprendre el resultat.

Algunes de les empreses que utilitzen el criteri de la relació valorada (per exemple Vias SA, ACS SA, ACSA) apunten que aquest criteri no difereix gaire del que resultaria d'aplicar el criteri del cost.

En general, es pot concloure que la relació valorada és el criteri més utilitzat per les empreses d'aquesta població (aproximadament representa un 70%), seguit del criteri del grau d'avanç o criteri del cost (aproximadament representa un 25%); el 5% restant correspon a les empreses que no especifiquen quin criteri fan servir.

La gran majoria d'empreses de la població segueixen el principi de prudència valorativa i únicament comptabilitzen els beneficis realitzats en la data de tancament de l'exercici; per contra, els riscos previsibles i les pèrdues són reconegudes de seguida que es coneixen.

La **tercera pregunta** del qüestionari, sobre si en els comptes anuals d'aquestes empreses de la població s'explica amb detall el criteri que fan servir per a l'estimació dels ingressos, constata que en la població objecte d'estudi molt poques empreses descriuen de quina manera apliquen l'esmentat criteri amb la corresponent transparència informativa. Les empreses que fan servir la relació valorada no detallen clarament les certificacions corresponents a la producció i la forma d'avaluar-les; les empreses que fan servir el criteri del cost sovint no detallen els costos reals i els costos pressupostats pendents.

Per exemple, la societat **Cleop SA** comptabilitza com a ingressos l'obra executada en ferm, certificada o no, pel mètode del percentatge de realització corresponent a les unitats o productes acabats valorats als preus contractats amb el client i l'obra executada en tramitació, que correspon a productes acabats, valorats a preus estimats de cobrament encara no definitius perquè estan pendents de l'acceptació definitiva del client.

La societat **Dragados obras y proyectos SA** detalla que la diferència entre l'import de la producció en l'origen de cada una de les obres i l'import certificat per cada una d'elles fins a la data de tancament dels comptes anuals es recull en el compte "Clients per obra executada pendent de certificar", dintre del capítol "Deutors", o en el compte "Bestretes rebudes per comandes", dintre "Creditors a CT". També aquesta societat, pel que fa a l'execució de determinades obres, sota la modalitat de cobrament de la totalitat de l'obra en el moment de la seva recepció, els drets de cobrament els ven a determinades entitats financeres i l'import cobrat a aquestes entitats en el tancament de l'exercici 2002 és de 8'3 milions d'euros i es registra comptablement rebaixant el saldo del compte "Clients obra executada pendent de certificar" de l'epígraf "Deutors".

La societat **ACSA agbar construcció SA** fa servir la relació valorada i assenyala que en el cas que l'import de la producció a l'origen de cada una de les obres sigui més gran que l'import certificat fins a la data de realització dels estats financers, la diferència es recull en el compte "Obra executada pendent de certificar", dintre l'epígraf "Deutors". I en el compte "Bestretes de clients", dintre l'epígraf "Creditors comercials", es recullen les certificacions emeses amb caràcter d'avançaments corresponents a provisions, maquinària, instal·lacions i altres.

La societat **Rodio Cimentaciones Especiales SA** indica que els ingressos es reconeixen a partir de la meritació pel mètode del percentatge de realització de l'obra executada, al final del període comptable mitjançant la valoració de les unitats d'obra executades als preus establerts en el contracte. Detalla que els ingressos pendents de certificar al final del període econòmic 2002 són de 4.348.433'69 euros.

La societat **Vías SA** especifica que si l'import de la producció a l'origen de cada una de les obres és més gran que l'import certificat per a cada obra fins a la data dels comptes anuals, la diferència dels imports es troba en la partida "Clients per vendes i prestacions de serveis, obra executada pendent de certificar". Si l'import de la producció a l'origen fos inferior a l'import de les certificacions emeses, la diferència aniria a "Creditors comercials - Bestretes de clients".

Fomento de Construcciones y Contratas SA detalla que la diferència entre l'import de la producció i l'import certificat fins a la data dels comptes anuals es recull com a "Producció pendent de certificar", dintre de l'epígraf "Clients per vendes i prestacions de serveis". Alhora, els imports de les quantitats certificades anticipadament per diferents conceptes es reflecteixen en el passiu del balanç de situació dintre de la partida "Bestretes rebudes per comandes".

Obrascón Huarte Lain SA registra el resultat de les obres mitjançant l'aplicació del criteri del cost. Segons aquest criteri, en obres amb un benefici final esperat, el resultat al

llarg de la seva execució s'obté aplicant al benefici esperat el percentatge costos reals / costos totals previstos.

Es pot anar constatant que en el cas de les empreses que fan servir la relació valorada no es detallen amb exactitud les certificacions corresponents a la producció i la forma d'avaluar-les; únicament s'apunten en els comptes que recullen els saldos de les esmentades certificacions. Pel que fa a les societats que fan servir el criteri del cost, no hi ha el desglossament dels costos tinguts i dels costos pressupostats pendents. S'indiquen els criteris que es fan servir per valorar l'obra en curs d'execució, però no el detall precís dels imports dels costos reals i pressupostats.

En la **quarta pregunta**, que demana si es detallen els costos de l'obra en curs, en la població objecte d'estudi un 60% especifica clarament els costos de l'obra en curs i el 40% restant no en detalla l'import. Pel que fa als costos estimats, la gran majoria d'empreses de la població no en detalla l'import. Concretament, només una de les empreses de la població el detalla.

En aquesta pregunta cal tenir present que en l'epígraf d'existències hi ha l'obra en curs quan es fa servir el mètode del contracte acomplert.

En realitat amb aquest mètode del contracte acomplert es produeix una activació de despeses, que es realitza davant la impossibilitat de reconèixer l'ingrés per aplicació del principi de prudència, i es comptabilitza a existències per la pròpia activitat empresarial.

L'obra en curs, quan es fa servir el mètode del percentatge de realització, la trobem en el compte de pèrdues i guanys a mesura que es van reconeixent ingressos i despeses per les obres pertinents.

Així doncs, l'elecció del mètode de comptabilització de l'obra en curs té una gran incidència en el resultat comptable i també en la situació patrimonial de l'empresa.

Quan s'utilitzi el percentatge de realització caldrà estimar els ingressos per obra executada en cada exercici, i, en cas d'aplicar el criteri del cost, serà necessària la valoració de l'obra en curs. D'altra banda si se segueix el mètode del contracte acomplert, caldrà estimar el cost de l'obra activada, per això és important conèixer els imports de l'obra en curs i els estimats.

Amb tot, podem veure que a partir de les respostes del qüestionari queda clar que aquesta important informació no la dona tota la població consultada; a més, les empreses que segueixen el criteri del cost no ho detallen i són les més indicades per assenyalar el detall dels costos reals i el detall dels costos pendents pressupostats. Hi ha omissió d'aquest tipus d'informació rellevant a l'hora de valorar el resultat.

En la **cinquena pregunta** es demanen les provisions de passiu per operacions de tràfic que fan les empreses de la població. A partir de les respostes cal destacar que, en general, es realitzen aquests tipus de provisions i es corresponen a l'import estimat de les possibles obligacions per acabament d'obres i per possibles responsabilitats de pagament encara no determinable exactament o bé incert pel que fa a la data en què es produirà.

Una de les empreses, **Sacyr SA**, especifica que les provisions per acabament d'obra es doten entre un 0'5% i un 1'5% de l'obra executada, per fer front a les despeses que s'ocasionin des de l'acabament de les obres fins a la recepció definitiva. L'empresa indica també que les provisions per a riscos i responsabilitats es doten valorant les reclamacions produïdes en la relació empresarial amb tercers. No es fa cap referència en aquesta empresa Sacyr SA a la provisió per taxes d'obres en curs.

Ferrovial Agromán SA assenyala que es fan aquestes provisions de passiu per operacions de tràfic i que els riscos que freqüentment cobreixen aquestes provisions són reclamacions de clients, riscos i despeses diferides. En el qüestionari l'empresa indica que es provisionen les despeses d'acabament de les obres, també les taxes sobre obres en curs i

les pèrdues per obres, indemnitzacions al personal, garanties, riscos i responsabilitats. Ferrovial Agroman SA també indica que es fan provisions per a riscos i despeses, concretament, en l'exercici 2002 han dotat provisions per a impostos per un import de 472 milers d'euros, que es corresponen a les actes firmades en disconformitat pels impostos i exercicis inspeccionats detallats en la seva memòria. La resta de provisions per a riscos i despeses recullen els imports estimats per la societat per fer front a responsabilitats probables o certes, nascudes de litigis en curs i per indemnitzacions i obligacions pendents de quantia indeterminada, avals i altres garanties similars.

L'empresa **Construcciones Bosch Pascual SA** contesta que no fa provisions de passiu per operacions de tràfic en l'exercici 2002; només es provisionen indemnitzacions, al personal amb contracte fix d'obra, i riscos i responsabilitats quan n'hi ha. L'administrador d'aquesta empresa afirma que es realitza una prudent estimació dels riscos inherents a les obres i també dels riscos inherents a les obres quan es tracta d'unions temporals d'empreses.

Necso SA indica que també comptabilitza provisions de passiu per operacions de tràfic i que els riscos més freqüents que cobreixen aquestes provisions es produeixen després d'haver efectuat la venda, és a dir, despeses des de l'acabament de l'obra fins a l'entrega. Els criteris que utilitza l'empresa per provisionar són l'import estimat dels costos de retirada de les instal·lacions i el percentatge sobre el valor de l'obra basant-se en el tipus d'obra i l'experiència en obres similars. Ho exemplifiquen amb les dades següents: per a l'obra pública, un 0'5%, i per a l'edificació, un 1%. En aquesta empresa es provisionen les despeses d'acabament de l'obra, les taxes sobre obres en curs i les pèrdues per obres, indemnitzacions al personal, garanties i riscos i responsabilitats. En definitiva, l'empresa considera que fa una prudent estimació dels riscos de les obres que porta a terme, sigui amb UTE o no.

Rodio Cimentaciones Especiales SA assenyala que també fan provisions de passiu per operacions de tràfic i que els riscos que cobreixen són despeses de retirada i desmuntatge

de les obres i possibles treballs de reparacions futures per defectes d'execució. Els seus criteris per provisionar són estimacions segons el volum de l'obra i experiències anteriors. Es provisionen les despeses per acabament de les obres, les taxes sobre obres en curs, les pèrdues per obres, indemnitzacions al personal, garanties i riscos i responsabilitats. Com en el cas anterior, l'empresa indica que es fa una prudent estimació de tots els riscos inherents a les obres, fins i tot quan es tracta d'UTE.

Les dotacions de provisions per a riscos i despeses de l'exercici 2002 de l'empresa Rodio Cimentaciones Especiales SA corresponen a reclamacions d'obres i les aplicacions corresponen a provisions per grans reparacions extraordinàries d'immobilitzat material i reclamacions d'obres.

Obrascón Huarte Lain SA, pel que fa a les provisions per a riscos i despeses, identifica la provisió que anomena per riscos comptabilitzada per l'import estimat dels deutes que no es poden determinar exactament quant a l'import o quant a la data en què es produiran pel fet de dependre de condicionants externs a la societat. També dota la provisió per a responsabilitats, per l'import estimat per fer front a responsabilitats probables o certes i a obligacions pendents de quantia indeterminada. La dotació es fa al naixement de la responsabilitat o de l'obligació que determina la indemnització o pagament.

OHL SA, pel que fa a les provisions per operacions de tràfic, distingeix tres provisions:

Provisió per acabament de l'obra, per fer front a les despeses que originen les obres des que s'acaben fins que es produeix la liquidació definitiva. Els costos estimats per a aquest concepte els periodifica al llarg de l'execució de l'obra segons el volum de producció.

Provisió per taxes de direcció i altres taxes, que correspon a l'import meritat per les taxes de direcció i inspecció de les obres, laboratori, replanteig i altres taxes pendents de pagament en la data de tancament del balanç de situació. Cal remarcar que l'import d'aquestes taxes es fixa mitjançant el que s'especifica en les condicions de les obres i en la

legislació vigent. Els costos estimats per a aquest concepte es periodifiquen en el termini d'execució de l'obra segons el volum de producció.

Provisió per personal temporal de l'obra, que recull el passiu meritat pel personal temporal de l'obra d'acord amb el tipus mig de compensació i la seva antiguitat mitjana en la data del balanç de situació.

L'empresa també diferencia del total de provisions les que fan referència a les UTE. En general, OHL SA fa una prudent estimació dels riscos inherents a les obres realitzades en forma d'UTE i sense la fórmula d'associació temporal.

L'empresa **Demoliciones Técnicas SA** no dona informació detallada a la memòria de les provisions per a operacions de tràfic, però en el balanç de situació es pot veure, comparant les dades dels dos exercicis, 2001 i 2002, que l'empresa ha dotat aquestes provisions.

ACS SA detalla que es fan provisions per operacions de tràfic. Concretament especifica que els costos estimats per la retirada d'obres i les despeses que es puguin produir des que s'acaba l'obra fins a la liquidació definitiva es periodifiquen i el saldo queda registrat en el compte "Provisions per operacions de tràfic" en el passiu del balanç de situació. L'empresa no entra en més detall pel que fa a aquesta informació. Pel que fa a les provisions per a riscos i despeses, ACS SA detalla la provisió per a riscos, en què les dotacions es fan seguint un criteri de prudència, per atendre possibles contingències de caràcter general, i detalla també la provisió per a responsabilitats, que es dota quan neix la responsabilitat o l'obligació que determina la indemnització o pagament.

ECISA especifica en el passiu provisions de tràfic l'any 2001 i l'any 2002, però no dona cap detall de les dotacions oportunes en la memòria.

PECSA, en l'epígraf de provisió per a operacions de tràfic, recull fonamentalment l'import reclamat per l'Ajuntament de Madrid per fer front al pagament d'una taxa de

llicència d'obres. La liquidació es va presentar davant el Tribunal Superior de Justícia de Madrid i la quota es va poder reduir, però la societat va interposar recurs de cassació davant el Tribunal Suprem i aquest recurs encara resta pendent. PECSA no detalla res més d'aquestes provisions. Respecte de les provisions per a riscos i despeses, indica que les dotacions són per fer front al pagament de despeses diverses relacionades amb les obres efectuades per la societat.

Corsán-Corviam SA detalla, respecte de les provisions per operacions de tràfic, dos tipus de provisions: les de fabricació i les altres provisions de fabricació per 164.000 euros i 1.035.000 euros, respectivament; no dóna cap altre tipus d'informació. Només indica en un apartat de la memòria que les provisions s'estableixen a partir de criteris estadístics i segons les característiques específiques i tècniques de cada tipus d'obra. Pel que fa a les provisions per a riscos i despeses en l'exercici 2002, només es fan constar aplicacions del saldo de l'any anterior, i s'indica que el saldo serveix per atendre possibles contingències que es puguin produir de caràcter general i extraordinari.

AMSA també presenta en el passiu del seu balanç de situació les provisions per a operacions de tràfic, i en la memòria detalla que les provisions per acabar les obres es calculen i comptabilitzen per l'estimació de les despeses necessàries per a l'acabament de les obres, els ingressos de les quals han estat imputats al compte de resultats. Entre aquestes despeses, hi figuren les relatives a la conservació durant el període de garantia, les de desmuntatge de les instal·lacions i altres de liquidació i fiances. L'empresa no dóna cap altre detall.

FCC SA presenta en el passiu de l'any 2002 provisions per a operacions de tràfic per 31.560.000 euros; en canvi, l'any 2001 el saldo era de 25.940.000 euros, és a dir, hi ha hagut noves dotacions en aquest exercici 2002, però la memòria no en diu res. Només un apartat de la memòria fa referència a les provisions per a riscos i despeses, on es detalla que en l'exercici 2002 l'empresa ha externalitzat els compromisos amb el seu personal en matèria de pensions i obligacions similars ja provisionades en exercicis anteriors, tal com

ho disposa la Llei de regulació dels plans i fons de pensions, de novembre de 1999. D'altra banda, la societat especifica que té dotades provisions per a riscos i despeses a partir d'un criteri de prudència, per atendre possibles contingències de caràcter general i extraordinari que es puguin produir.

CLEOP SA també fa provisions per a operacions de tràfic, tot i que el saldo de l'exercici 2002 no difereix del de l'any anterior, 2001, és a dir, no hi ha una dotació en l'exercici 2002 d'aquest tipus de provisions. En la memòria no dóna cap informació, només assenyala que la societat recull en aquest epígraf una estimació de les despeses no conegudes en la data de tancament de l'exercici i que puguin sorgir com a conseqüència de les obres realitzades durant l'exercici.

Dragados Obras y Proyectos SA indica que es provisionen les operacions de tràfic i, concretament, en la memòria explica que per a l'exercici 2002 les provisions per a operacions de tràfic van ser tres:

Provisió en obres pròpies nacionals	17.000.000 euros
Provisió en UTE nacionals	13.300.000 euros
Provisió en obres de l'àrea internacional	28.600.000 euros

També en la memòria l'empresa detalla que la "Provisió per taxes d'obres en execució" correspon a l'import meritat per taxes de direcció i inspecció d'obres, laboratori, llicències d'obres i altres pendents de pagament en la data de tancament del balanç de situació. Assenyala també que l'import d'aquestes taxes es troba en les condicions de les obres i en la legislació vigent. Pel que fa a la provisió per a riscos i despeses, la societat dota una provisió per a riscos amb l'import estimat dels deutes que tenen un pagament no determinable en quantia i data, i dota també una provisió per a responsabilitats per l'import estimat de les responsabilitat probables o certes i obligacions pendents de quantia indeterminada.

VIAS SA va dotar una provisió per a operacions de tràfic l'exercici 2002 però no dóna informació detallada en la memòria de com es compon aquest saldo; només apunta que la despesa per taxes d'inspecció, els costos estimats per la retirada d'obra i les despeses que es puguin produir des de l'acabament de l'obra fins a la seva liquidació definitiva es periodifiquen al llarg de l'execució de l'obra segons el volum de producció; el corresponent saldo es registra en el capítol "Administracions públiques creditors" i "Provisions per a operacions de tràfic" del passiu del balanç de situació. Pel que fa a les provisions per a riscos i despeses, en l'exercici 2002 s'han aplicat provisions però en la memòria no se'n dóna cap mena de detall.

ACSA agbar construcción SA indica en la memòria que la provisió per a riscos i despeses correspon bàsicament a aspectes laborals i a franquícies d'assegurances. Pel que fa a la provisió per a operacions de tràfic, indica que correspon a la provisió per a acabaments finals i aixecament d'obres. Concretament, a cada tancament comptable i per a les obres en curs s'enregistra una provisió pels costos estimats pendents d'incórrer per a l'aixecament de les obres i per altres despeses de finalització de les obres. Aquesta estimació es fa a partir del grau d'execució i de l'evolució històrica dels costos.

Després d'analitzar la majoria d'empreses de la població, es constata que en les memòries no pas totes les empreses informen sobre els criteris que han fet servir per a la dotació de les esmentades provisions; a més, hi ha empreses que, tot i no especificar els criteris de dotació, només apunten els diferents comptes que es recullen en aquest epígraf; les societats restants no donen cap tipus d'informació addicional en la memòria que la que recull el balanç de situació. D'altra banda, els costos que habitualment cobreixen aquestes empreses són les despeses per acabament d'obra i les taxes sobre les obres en curs. No són tan habituals les provisions per pèrdues en les obres, per indemnitzacions al personal, per garanties i per a riscos i responsabilitats.

Tot i que la majoria de respostes del qüestionari indiquen que es fa una estimació prudent de tots els riscos inherents a les obres, aquesta provisió té poca importància, ja que aquesta

partida de “Provisions per a operacions de tràfic” té una mitjana que representa un 1’39 % del total passiu i és inexistent en dues de les empreses de la població. Pel que fa a la “Provisió per a riscos i despeses”, aquesta provisió tampoc no té un pes específic important en aquest sector, ja que la mitjana representa un 1’25% del total passiu i en sis de les empreses de la població no té cap import. Finalment, molt poques empreses donen informació sobre les provisions que afecten a les UTE; l’import queda diluït generalment entre les diferents obres de l’empresa pel que fa a informació comptable.

Amb tota aquesta informació es pot concloure que, tot i que en aquest sector hi ha previstes tota una sèrie de provisions específiques sobre les incerteses i riscos que acompanyen la seva activitat, les empreses no fan una estimació exhaustiva de tots els riscos inherents a les obres ni tampoc donen tota la informació detallada en la memòria, tal com ho disposa l’adaptació sectorial.

En la **sisena pregunta**, sobre si es distingeixen els clients nacionals (entre sector públic i sector privat) i els clients estrangers, es pot constatar que la majoria d’empreses de la població detallen i distingeixen els clients nacionals dels estrangers, i dels nacionals fan la distinció entre el sector públic i el sector privat.

També es constata que en la informació comptable es detalla, en la majoria d’empreses de la població, el saldo de clients nacionals per obra certificada pendent de cobrament i el saldo de clients obra executada pendent de certificar, i en algunes empreses també es diferencia el detall del saldo de clients en les UTE.

En la memòria és on sol haver-hi la informació separada entre el sector públic i el sector privat.

Cal remarcar que l’obra executada pendent de certificar apareix com a saldo global, no detallat obra per obra en les empreses que donen aquesta informació.

En aquesta anàlisi de les dades, una de les empreses de la població no dona cap informació de l'obra executada pendent de certificar, tot i separar degudament els clients nacionals (sector públic i sector privat) dels clients estrangers.

Quatre empreses de la població no distingeixen els clients nacionals dels estrangers, ni el sector públic del sector privat, ni tampoc el saldo que correspon a l'obra executada pendent de certificar.

Una altra empresa de la població dona informació de l'obra executada pendent de certificar i, en canvi, no distingeix entre els clients nacionals (sector públic i sector privat) i els clients estrangers.

Per tot això, es pot apuntar que el 79% de les empreses de la població informen dels crèdits comercials segons les exigències pautades en l'adaptació sectorial de les empreses constructores i també solen desglossar la xifra de "Clients obra executada pendent de certificar". La resta d'empreses no donen la suficient informació que estableix la memòria, amb la consegüent dificultat interpretativa de la informació comptable.

La **setena pregunta**, referent a la projecció plurianual i la imputació a resultats de les despeses d'avantprojecte i projecte, en la població objecte d'estudi es pot observar que la majoria de les empreses activen a existències les despeses d'avantprojecte i projecte, i les imputen al resultat de l'exercici en proporció a l'execució de l'obra.

Quatre d'aquestes empreses, tot i indicar que tenen projecció plurianual, no assenyalen específicament els criteris d'imputació a resultats.

Sis empreses no tenen aquest tipus de despeses o bé els seus imports tenen poca importància, per això les despeses del departament d'estudi d'obres van directament al resultat de l'exercici, sense ser imputades a les obres, resultin o no adjudicades.

Una de les empreses no es pronuncia sobre això.

Amb tota la informació disponible de la població, queda clar que un 75% de les empreses tenen aquestes despeses d'avantprojecte i projecte activades. El 25% restant obvien la seva projecció plurianual. De les empreses que activen aquestes despeses, aproximadament un 15% no indiquen els criteris d'imputació a resultats.

En la **vuitena pregunta** es demanen les partides englobades a existències, com ara béns rebuts en cobrament de crèdits, treballs auxiliars per a l'execució d'obres i despeses d'avantprojecte i projecte.

En aquesta pregunta dues empreses de la població detallen que en la partida d'existències hi ha els treballs auxiliars i les despeses d'avantprojecte i projecte, entre altres conceptes. L'import dels treballs auxiliars i despeses inicials correspon a despeses en obres fins a l'inici de les seves activitats productives, i s'imputen al compte de pèrdues i guanys -tal com s'ha indicat- en proporció a l'avanç que experimenta l'execució de l'obra.

Dues empreses de la població apunten que en les existències hi ha béns rebuts en cobrament de crèdits i detallen suficientment aquesta informació.

Set empreses detallen totes tres partides entre altres subcomptes en l'apartat d'existències i fan les explicacions oportunes en la memòria.

Tres empreses de la població no detallen cap d'aquests tres conceptes.

La resta d'empreses donen la informació molt dispersa, pel que fa a les partides esmentades i el detall de les oportunes informacions en la memòria.

Aproximadament un 40% de les empreses de la població, doncs, detalla aquesta informació de les partides d'existències esmentades, un 10% de la població no en dóna cap

informació i la resta d'empreses de la població detalla algunes de les esmentades partides però de manera molt dispersa i amb poc detall.

Es pot comprovar que les empreses que reflecteixen en les existències del balanç de situació els béns rebuts per cobrament de crèdits no desgranen gaire més aquesta informació en la memòria. Per exemple, **Ferrovial Agroman SA** només assenyala que aquests béns es registren per l'import del deute compensat més totes les despeses necessàries que ocasioni l'operació, o pel valor de realització, en el cas que aquest sigui menor.

Obrascón Huarte Lain SA assenyala també que els béns rebuts en cobrament de crèdits es registren per l'import del deute compensat, més totes les despeses necessàries que ocasioni cada operació, i en el cas que el valor de realització sigui més petit, efectua la corresponent provisió per depreciació, fins a igualar-lo amb el valor net comptable.

ACS SA també apunta el mateix en la seva memòria de l'any 2002.

ACSA agbar construcciones SA indica que els béns rebuts per cobrament de crèdits han estat valorats a cost de producció, atès que es tracta de béns constituïts directament per la societat, i aquest import no excedeix del valor de mercat. La societat ha enregistrat una provisió corresponent a les despeses de manteniment fins a la previsible alienació.

És a dir, per a la majoria d'empreses aquesta informació, quan la donen, es redueix a l'import que figura en el balanç de situació i poc més.

Pel que fa a treballs auxiliars i despeses inicials d'avantprojecte i projecte, recullen fonamentalment els treballs per a instal·lacions d'obres, tant específiques com generals, valorades a preu d'adquisició o cost de producció i també tots els costos tinguts abans que el contracte es formalitzi i els anteriors a la seva adjudicació. S'imputen a resultats proporcionalment a la producció de les obres i es registra la part pendent al capítol

d'existències i els càrrecs per a la dotació corresponent a l'any a "Altres despeses externes" del compte de pèrdues i guanys, o bé a "Variació d'existències d'obres finalitzades, en curs i feines auxiliars" del compte de pèrdues i guanys.

Per aquests conceptes tampoc no es dona una informació dels costos detallada individualment en la memòria; només hi ha l'import global en el balanç de situació, i la informació desagregada no s'inclou en la memòria.

La majoria de companyies analitzades fan servir el percentatge de realització i, per això, la informació que donen les existències perd rellevància, però cal tenir presents els imports de treballs auxiliars i les despeses inicials d'avantprojecte i projecte. Per aquest motiu s'ha fet aquesta pregunta.

La **novena pregunta**, directament relacionada amb l'anterior, demana si s'obtenen amb freqüència béns en pagament de crèdits, on es comptabilitzen i si es menciona aquesta informació en la memòria. Aquesta informació la donen algunes empreses de la població, com ara **Ferrovial Agroman SA, Neco Entrecanales Cubiertas SA, Rodio Cimentaciones Especiales SA, OHL SA, ACS SA, Fomento de Construcciones y Contratas SA i Dragados Obras y Proyectos SA i ACSA agbar construcción SA**, i normalment aquests béns els trobem comptabilitzats en la partida d'existències, sense més informació en la memòria.

Concretament, **Neco Entrecanales Cubiertas SA**, en la partida d'existències hi té aprovisionaments i productes en curs, inversions immobiliàries, bestretes de proveïdors i provisions, i en el detall de la memòria especifica com es valoren les matèries primeres i auxiliars, els materials per al consum i reposició i els solars per a promocions immobiliàries. Els productes en curs, pendents de ser incorporats a la valoració de l'obra, es valoren a cost de producció. I les promocions immobiliàries acabades, pendents de venda, juntament amb les que estan en curs, es valoren al cost de producció o al de cessió en el cas que procedeixin de cobrament de deutes, minorats, si és el cas, per la provisió per

depreciació necessària per reduir-les al seu valor de mercat. Les despeses financeres meritades pel finançament aliè específiques de l'actiu immobiliari s'incorporen al seu valor de cost durant el període d'execució. Això és tota la informació que presenta l'empresa en la seva memòria.

OHL SA, igualment que **ACS SA**, assenyala que els béns rebuts pel cobrament de crèdits es registren per l'import del deute compensat més les despeses necessàries que ocasioni cada operació, i es fan les corresponents provisions si és el cas.

FCC SA indica que els béns rebuts pel cobrament de crèdits es valoren per l'import que figura registrat el crèdit corresponent al bé rebut, o al més petit entre el cost de producció o preu de mercat.

Dragados Obras y Proyectos SA té, dintre la composició de les existències, "Productes en curs i semiacabats", i dintre d'aquests hi ha els béns rebuts per cobrament de crèdits.

ACSA agbar construcción SA indica que els béns rebuts per cobrament de crèdits han estat valorats a cost de producció, ja que són béns construïts per la societat, i aquest import no excedeix del valor de mercat, amb la corresponent provisió per a les despeses de manteniment fins a la previsible alienació.

Amb tot plegat es pot comprovar que és poca la informació que dona la memòria sobre aquest aspecte i, d'altra banda, moltes d'aquestes empreses tenen alhora l'activitat constructora i l'activitat immobiliària, i és per aquesta última activitat -en molts casos- que les empreses tenen en la partida d'existències els béns rebuts en cobrament de crèdits. Cal remarcar que en l'activitat immobiliària el sistema d'imputació d'ingressos es porta a terme pel mètode del contracte acomplert, i, seguint aquest mètode, té més relleu la informació que donen les existències, com ara la partida de béns rebuts en cobrament de crèdits.

La **desena pregunta** permet especificar què representa la partida d'existències en cada una d'aquestes empreses. Concretament, els percentatges d'existències d'algunes de les empreses de la població sobre el total actiu són:

Sacyr SA	2'48%
Ferrovial Agroman SA	3%
Construcciones Bosch-Pascual SA	0'16%
Necso Entrecanales Cubiertas SA	17,9%
Rodio Cimentaciones Especiales SA	2,27%
OHL SA	8,01%
Demoliciones Técnicas SA	21,95%
ACS SA	3,15%
Ecisa SA	16'86%
PECSA	7'27%
Corsán-Corviam	3'29%
AMSA	1'89%
FCC SA	0'94%
Cleop SA	6'41%
Dragados Obras y Proyectos SA	5'29%
VIAS	4'51%
ACSA agbar construcción SA	2'64%

Amb aquests percentatges es constata que aquesta partida, en la majoria de casos, no supera el 8%, essent quasi nul·la en tres d'elles. Per contra, tres d'aquestes empreses tenen percentatges al voltant del 20%, però es deuen al fet que la seva activitat, tot i que és constructora en camps com ara l'enginyeria civil i l'edificació, té també una divisió immobiliària per promocions pròpies; realitzen directament i indirectament activitats de serveis. La mitjana se situa al voltant del 6'5%.

L'onzena pregunta entra plenament en les UTE i demana si en les memòries d'aquestes empreses de la població es detalla la situació fiscal de les unions temporals d'empreses.

En aquesta pregunta l'empresa **Sacyr SA** indica la situació fiscal en què es troben les UTE. En la seva memòria assenyala que la major part de les UTE en què participa tenen inspeccions obertes pels principals impostos que graven aquestes associacions temporals per tots els exercicis que legalment no han prescrit. L'IVA repercutit pendent de liquidar correspon a certificacions pendents de cobrament i, segons estableix la Llei 37/92 de l'impost sobre el valor afegit, l'IVA merita en el moment de l'entrega del bé i en el cas de pagaments anticipats quan es facin els mateixos i en alguns casos no s'ha seguit aquest tractament. Val a dir que l'emissió d'una certificació d'obra no suposa per si mateixa la transmissió de l'obra; per tant, no es meritara l'impost fins al moment en què es produeixi l'abonament de la certificació, ja que aquest suposa un pagament anticipat. No obstant això, si l'emissió de la certificació impliqués la transmissió de poder disposar de la totalitat o d'una part de l'obra, es produiria la meritació quan es fes la certificació (García Castellví, 2004, p. 248).

També en l'impost de societats hi ha diferències temporals ocasionades pel diferent moment d'imputació comptable i fiscal dels resultats obtinguts per les UTE en què Sacyr SA participa en l'exercici 2002.

Ferrovial Agroman SA no detalla en la memòria la situació fiscal de les UTE en què participa. Tampoc **Construcciones Bosch-Pascual** no dona aquesta informació en la memòria, pel fet que només participa en una UTE i, segons l'administrador de l'empresa, no hi ha cap aspecte fiscal que s'hagi de destacar de l'UTE.

Necso Entrecanales Cubiertas SA respon al qüestionari que en la memòria detalla la situació fiscal de les UTE, però, consultant els comptes anuals de la societat l'any 2002, en la memòria no hi ha el detall de l'esmentada situació fiscal.

Rodio SA assenyala, en l'apartat de la memòria número 15 sobre la situació fiscal de l'empresa en l'exercici 2002, que la societat té obert a inspecció fiscal tots els exercicis des de l'any 1999 per tots els impostos que li són aplicables, tant per la mateixa societat com per les UTE en què participa.

OHL SA i DETECSA són societats que no donen cap informació de les UTE pel que fa a la informació fiscal en la seva memòria de l'any 2002.

ACS SA assenyala en la memòria de l'any 2002 que les diferències temporals que concilien el resultat comptable abans d'impostos de l'exercici i el resultat fiscal corresponen, fonamentalment, a l'efecte impositiu pels resultats de les UTE, ja que la seva base imposable s'incorpora a l'exercici següent. Aquesta societat també té oberts a inspecció els exercicis des de l'any 1998 fins a l'any 2002 per l'impost de societats, des de l'any 1999 fins a l'any 2002 per l'IVA i per l'IRPF i també per la resta d'impostos.

ECISA i PECSA són societats que no informen sobre la situació fiscal de les UTE en la memòria de l'any 2002.

Corsán-Corviam SA en dóna informació d'una manera molt breu; concretament, especifica els saldos deutors i creditors a curt termini amb les administracions públiques diferenciant l'import de la societat i el que correspon a les UTE. També aquesta societat té oberts a inspecció fiscal els exercicis pendents de prescripció per tots els impostos aplicables, tot i que la direcció de la societat assenyala que no se'n derivaran contingències d'import significatiu.

L'empresa **AMSA** no dóna cap tipus d'informació fiscal sobre les UTE en la memòria de l'any 2002, i tampoc no donen aquesta informació **Fomento de Construcciones y Contratas SA, Cleop SA, Dragados Obras y Proyectos SA, Acciona SA, ACSA agbar construcción SA i Urbis SA.**

Finalment, **VIAS SA** diferencia els saldos deutors i creditors amb les administracions públiques que corresponen a l'empresa i els que corresponen a les UTE. També apunta, en l'epígraf 14 de la memòria, situació fiscal, el moviment de l'impost diferit donant informació de la imputació de resultats de les UTE de l'exercici 2002 i de l'exercici 2001. Aquesta societat, a 31 de desembre de l'any 2002, té oberts a inspecció per les autoritats fiscals els quatre últims exercicis pels principals impostos que li són aplicables, tot i que els directius no esperen que es generin passius addicionals de consideració per la societat com a conseqüència d'aquesta eventual inspecció

Remarquem que en la majoria d'empreses de la població les autoritats fiscals estan inspeccionant els quatre últims exercicis pels principals impostos que són aplicables a aquestes societats.

En resum, podríem concloure que un 29% de la població dóna informació sobre la situació fiscal de les UTE però sense gaire detall, és a dir, algunes empreses indiquen els saldos deutors i creditors de les UTE amb les administracions públiques, i altres empreses faciliten els resultats de les UTE per poder conciliar el resultat comptable ajustat de la societat amb el resultat fiscal. La resta de la població, el 71%, no dóna aquesta informació.

La **dotzena pregunta** demana si en els comptes anuals de les empreses de la població s'informa de les garanties compromeses amb tercers i d'altres passius contingents; també demana el detall d'aquestes dades i si es desglossen les garanties compromeses amb les UTE, l'import global dels avals i també el detall dels avals.

Sacyr SA, per exemple, sí que detalla aquestes garanties compromeses amb tercers, i són avals dels contractes subscrits amb els clients i garanties financeres, i diferencia les garanties nacionals de les garanties estrangeres. L'import total de les garanties compromeses per aquesta empresa Sacyr SA són de 856.286 milers d'euros i corresponen a avals de fidel compliment dels contractes subscrits amb els seus clients i també a garanties financeres.

La composició dels avals i garanties és la següent:

	<i>Nacionals</i>	<i>Estrangeres</i>
Garanties financeres	25.832,-	346.746,-
Garanties en compliment de contractes i licitació	381.677,-	102.031,-

Sacyr SA no detalla els passius contingents en la memòria de l'any 2002 i tampoc no hi detalla les garanties compromeses amb les UTE.

Ferrovial Agroman SA també informa de les garanties compromeses amb tercers, detalla que corresponen a avals exigits en l'adjudicació de les obres i en dona l'import, que puja a 1.479.030 milers d'euros. Ferrovial Agroman SA tampoc no desglossa les garanties compromeses amb les UTE.

Construcciones Bosch-Pascual SA no dona aquest tipus d'informació en la memòria, ni pel que fa a la societat ni a les UTE en què participa. Però l'administrador d'aquesta societat diu en el qüestionari que tenen aquesta informació i que les garanties més habituals són avals de licitació i d'execució d'obra concedits per entitats financeres i de caució i alguna garantia en efectiu per retencions practicades per algun client com a garantia de l'execució de l'obra.

Necso SA, Rodio SA i Demoliciones Técnicas SA no donen cap tipus d'informació d'aquesta mena en la seva memòria de l'any 2002.

OHL SA, ACS SA, ECISA, PECSA, Corsán-Corviam SA, AMSA, FCC SA, Cleop SA, Dragados SA i Vias SA sí que donen aquesta informació en les seves memòries de l'any 2002 encara que hi ha certes mancances.

OHL SA especifica que entre els passius contingents té el corresponent a la responsabilitat normal de les empreses constructores en l'execució i acabament dels seus contractes d'obres, tant els subscrits per la mateixa societat com els formalitzats per les UTE en què participa. També preveu la responsabilitat subsidiària de les obligacions dels subcontractistes amb els organismes de la Seguretat Social respecte al seu personal en obra. OHL SA assenyala que, a 31 de desembre de l'any 2002, la societat tenia avals per un import global de 637.739 milers d'euros, dels quals 519.629 milers d'euros eren per a contractes d'execució d'obres, i la resta, conseqüència d'avals provisionals en la licitació d'obres. La societat també té garanties personals i solidàries amb diverses entitats bancàries com a garantia de pòlisses de crèdit concedides a diferents societats del grup amb un import, a 31 de desembre del 2002, de 222.867 milers d'euros. Val a dir que els administradors de la societat no esperen, com a conseqüència de la prestació d'aquestes garanties, que es produeixin passius addicionals en l'exercici 2002.

ACS SA, a 31 de desembre de 2002, assenyala que té avals per un import de 619.270 milers d'euros, la major part dels quals corresponen als dipositats davant els organismes públics i clients privats per garantir, principalment, l'execució de les obres. Aquests avals inclouen els prestats com a conseqüència de la participació en les UTE, tot i que no es detallen. D'altra banda, la societat no preveu perjudicis econòmics en l'aixecament d'aquests avals.

ECISA indica amb detall les garanties que la societat i les UTE en què la societat participa tenen compromeses; en aquests avals figura per a cada un el venciment i l'import. ECISA indica també en la memòria de l'exercici 2002 que no hi ha altres passius contingents que calgui reflectir.

PECSA assenyala que assumeix la responsabilitat solidària, juntament amb l'empresa mercantil del grup Pecsca Gestión Immobiliària SA, per les obligacions derivades d'un contracte de cessió de sòl a canvi d'obres futures d'immobles destinats a habitatges,

valorades per 0'2 milions d'euros. No fa cap menció de les garanties compromeses en l'UTE Pecsá-Osepsa en què participa en un 50%.

Corsán-Corviam SA indica que, a 31 de desembre de l'any 2002, té avals i altres garanties davant de tercers per un import de 315.267 milers d'euros aproximadament, la majoria dels quals corresponen a avals prestats davant organismes públics i clients privats per garantir l'execució de les obres, i també indica que els passius que es poden originar per aquests avals serien poc significatius. No detalla avals i garanties en cas de les UTE en què participa.

AMSA detalla en la memòria que ha obtingut avals per fiances d'obres per un valor de 3.657.897'10 euros i que, juntament amb altres societats, ha obtingut avals per obres que s'executen via UTE per un valor de 3.248.995'89 euros.

FCC SA assenyala que els avals prestats a 31 de desembre de l'any 2002 davant els organismes públics i clients privats són de 214.043 milers d'euros. També té prestats avals davant tercers per empreses del grup per 89.099 milers d'euros. No detalla garanties per les UTE en què participa.

Cleop SA detalla els avals constituïts davant de les entitats i pel seu import i diferencia els avals tècnics dels avals administratius i avals financers. No concreta cap aval específicament constituït per les UTE en què participa.

Dragados Obras y Proyectos SA presenta en la memòria les garanties compromeses amb tercers, a 31 de desembre de l'any 2002, mitjançant avals segons el detall següent:

Avals internacionals	224'9 milions d'euros
Altres avals per garanties i execució d'obres	865'5 milions d'euros

Els administradors de la societat estimen que els passius no previstos al tancament de l'exercici 2002 per aquests avals no serien significatius. De les UTE en què participa, l'empresa no en detalla cap tipus de garantia.

VIAS assenyala en la memòria que entre els passius de caràcter contingent de la societat hi ha inclosos els corresponents a la responsabilitat normal de les empreses constructores per l'execució d'obres, tant els subscrits per la mateixa societat com els formalitzats per les UTE en què participa, tot i que, segons la direcció de la societat, l'efecte final d'aquests avals no seria significatiu. L'import, a 31 de desembre de 2002, és de 158.282 milers d'euros aproximadament, la major part dels quals correspon a avals prestats davant d'organismes públics i clients privats per garantir l'execució de les obres. També detalla l'import d'un aval concedit a una de les empreses en què participa. L'import dels avals formalitzats per les UTE no queda especificat en la memòria.

ACSA agbar construcción SA indica en la memòria que, a 31 de desembre de 2002, la societat tenia avals prestats per un import global de 47.504.797 euros, la majoria dels quals correspon a avals habituals prestats davant d'organismes públics i clients privats per garantir el bon fi de l'execució de les obres i per optar a l'adjudicació de concursos públics. La direcció d'aquesta societat estima que els passius no previstos que es poguessin originar pels avals prestats, si n'hi hagués, no serien significatius.

ELECNOR SA assenyala en la memòria, a 31 de desembre de 2002, els avals i garanties detallant el risc per avals rebuts i fiances de licitació, bona execució o garantia d'obres.

Així doncs, de les empreses de la població solament dues realitzen el desglossament de les garanties compromeses relatives a les UTE, tot i que la gran majoria d'empreses de la població indiquen l'import global dels avals, però en general no donen un detall concret de l'import pel que fa a les obres en curs, licitacions pendents i enumeració de cada aval.

La **tretzena pregunta** demana si es classifiquen les vendes seguint el que detalla l'adaptació sectorial, segons el destinatari, el mercat geogràfic, l'activitat, la tipologia d'obres i l'obra executada pendent de certificar. A més, també demana si es detallen les vendes que corresponen a l'empresa constructora i les que corresponen a les empreses subcontractades.

De les diferents empreses de la població, una mostra representativa presenta en la memòria de l'any 2002 aquestes informacions:

Sacyr SA distribueix l'import net de la xifra de negocis per mercats geogràfics, per tipus d'activitat, per tipus de clients i per vendes a empreses del grup. A més, de l'import total del volum de negoci de l'exercici 2002 indica la part que correspon a les UTE en què l'empresa participa. Sacyr SA no dóna cap informació de les vendes que corresponen a l'empresa com a subcontractista.

Ferrovial Agroman SA classifica les vendes segons el mercat geogràfic on van destinades, segons el tipus de client (comunitats autònomes, ajuntaments i clients del sector privat) i segons la tipologia de les obres (obres certificades durant l'exercici i obres executades durant l'exercici i pendents de ser certificades). Pel que fa al detall de les vendes que corresponen a l'empresa com a subcontractista, no en diu res.

Construcciones Bosch-Pascual SA classifica les vendes segons el destinatari i identifica l'obra executada pendent de certificar, però tampoc no especifica les vendes que corresponen a l'empresa com a subcontractista.

Necso Entrecanales Cubiertas SA desglossa les vendes per destinatari, mercat geogràfic, clients, activitat i tipologia d'obres, i no indica tampoc les vendes que corresponen a l'empresa com a subcontractista.

Rodio SA classifica les vendes segons els destinataris, el mercat geogràfic, l'activitat, la tipologia d'obres i l'obra executada pendent de certificar. A més, detalla l'import corresponent a l'empresa com a contractista principal i l'import que li correspon com a subcontractista en dades agregades i dades de les UTE en què participa. Per tant, Rodio SA sí que detalla clarament les vendes que corresponen a l'empresa com a subcontractista i com a contractista principal, diferenciant el sector públic del sector privat.

OHL SA classifica les vendes segons el tipus d'activitat, el tipus de clients i la zona geogràfica. No detalla les vendes que corresponen a l'empresa com a subcontractista.

DETECSA no fa cap tipus de classificació de les vendes ni tampoc detalla l'import corresponent a vendes subcontractades.

ACS SA distribueix l'import net de la xifra de negocis de l'any 2002 per activitats, per tipologia d'obres, per tipus de client (diferenciant el sector públic del sector privat) i indica també l'import de les vendes que correspon a les UTE i l'import de les vendes que es fan a l'exterior. ACS SA explica que aquestes activitats s'han desenvolupat l'any 2002 com a contractista principal. L'import de l'obra realitzada per subcontractistes puja a 862.142 milers d'euros i es troba registrada en la partida "Altres despeses externes" del compte de pèrdues i guanys.

ECISA no detalla cap classificació de les vendes ni tampoc indica les vendes que corresponen a les empreses subcontractades.

PECSA indica en la memòria de l'any 2002 que la informació pública de la distribució de l'import net de la xifra de negocis per mercats geogràfics i activitats corresponents a l'activitat ordinària podria portar perjudicis a la societat; en conseqüència, i seguint la Llei de societats anònimes, omet aquesta informació.

Corsán-Corvian SA, de l'import net de la xifra de negocis l'any 2002 detalla el que correspon a les UTE, a la distribució geogràfica de l'obra executada i al tipus d'obres (diferenciant entre obra civil i edificació). No detalla l'import de l'obra realitzada per subcontractistes.

AMSA només diferencia l'any 2002 vendes per obra executada i vendes de material. Tampoc no diferencia les vendes que corresponen a l'empresa com a constructora i les vendes que li corresponen com a subcontractista.

FCC SA no diferencia els diversos tipus de vendes, és a dir, no detalla la classificació de les vendes tal com apunta l'adaptació sectorial de les empreses constructores, ni tampoc detalla l'import de les vendes derivades de subcontractes.

Cleop SA apunta el detall de les vendes distingint només entre el destinatari de les vendes i el tipus d'activitat que realitza l'empresa. D'altra banda, Cleop SA indica en la memòria que la xifra de negocis l'any 2002 ha pujat 28.032 milers d'euros i que, d'aquesta quantitat, 23.120 milers d'euros corresponen a obra executada per a tercers.

Dragados Obras y Proyectos SA classifica, en primer lloc, les vendes per mercats geogràfics (estrangers i nacionals), després, detalla les vendes segons la tipologia de les obres (edificació residencial, edificació no residencial i enginyeria civil) i, finalment, classifica les vendes per clients (administracions estatals, comunitats autònomes, ajuntaments, empreses públiques i empreses privades). No dona el detall en la memòria de les vendes subcontractades.

URBIS SA classifica les vendes segons el mercat geogràfic i el destinatari. Tampoc no identifica l'import de les vendes que correspon a la subcontractació.

VIAS desglossa les vendes l'any 2002 per tipus d'activitat i comunitats autònomes, distingint entre edificació i obra civil; també per tipus de clients, distingint el sector públic

del sector privat, i també apunta l'import que correspon a les UTE. En la memòria de l'any 2002, l'empresa indica també que tota la xifra de negocis s'ha obtingut essent contractista principal. Indicant la cartera d'obra pendent d'executar a 31 de desembre de 2002, per import de 494.480 milers d'euros, distribuïts entre contractes en curs i contractes pendents de començar, pel que fa a l'edificació i l'obra civil a l'interior i exterior del país.

ACSA agbar construcción SA fa un desglossament de la xifra de negocis de la societat en l'exercici 2002 per mercats geogràfics, tipus d'activitat i clients. També apunta l'import de la xifra de negocis corresponent a les UTE.

ELECNOR SA desglossa la xifra de negocis de l'exercici 2002 tant per àrees geogràfiques com per productes o activitats.

En resum, la majoria d'empreses de la població fa alguna classificació de les vendes, tot i que en molts casos la classificació no és exactament la que detalla l'adaptació sectorial del Pla general comptable de les empreses constructores. Només dues empreses no donen aquesta informació, una de les quals ho justifica dient que aquesta informació relativa a la xifra de negocis podria suposar perjudicis a l'empresa; no dóna més explicacions.

Un 30% aproximadament de les empreses estableix la classificació de les vendes conforme l'adaptació sectorial de les empreses constructores; les altres empreses solen tenir algun buit informatiu en algun dels apartats, com ara els destinataris de les vendes o les vendes per mercats geogràfics.

Pel que fa a la xifra de negocis, en què cal distingir la part corresponent a l'obra executada pendent de certificar, poques societats ofereixen aquesta informació, tot i que la majoria apunta aquesta dada dintre de l'epígraf de crèdits comercials, però els dos imports poden diferir quan es retarda més d'un any la facturació corresponent.

Quant al detall de les vendes que corresponen a l'empresa com a contractista principal i com a subcontractista, només sis empreses de la població donen aquesta informació.

La **catorzena pregunta** demana l'import de les despeses de subcontractació, i en la població objecte d'estudi un 29% de les empreses detalla aquest import; el 71% restant no detalla aquesta informació. Per tant, hi ha una omisió d'aquest tipus d'informació, tot i que és molt important per poder valorar correctament la xifra de negocis i la seva representativitat.

Sovint aquesta quantia es pot trobar en diferents apartats del compte de pèrdues i guanys. Concretament, en algunes empreses està desglossada en l'epígraf "Aprovisionaments" (com és el cas de Ferrovial Agroman SA i Contrucciones Bosch-Pascual SA); en altres empreses aquestes despeses són a "Altres despeses externes" (com és el cas d'ACS SA i ACSA agbar construcción SA), i en altres empreses són a "Despeses de subcontractes"(com és el cas de Rodio SA). Cal tenir present, però, que, tal com ho demana l'adaptació sectorial del PGC de les empreses constructores, aquests imports han de quedar recollits clarament, ja que els treballs desenvolupats per subcontractistes suposen imports generalment bastant elevats. En les empreses de la població que detallen aquestes despeses, el percentatge d'aquestes despeses sobre el total de despeses d'exploració està entre un 30% i un 40% aproximadament, cosa que indica que són prou representatives per poder valorar i analitzar el resultat obtingut en l'exercici econòmic.

La **quinzena pregunta** demana la tipologia d'obres que tenen classificades les empreses de la població. Algunes d'aquestes empreses classifiquen l'import net de la xifra de negocis segons la tipologia d'obres, tal com assenyala l'adaptació sectorial de les empreses constructores, tot i que la tipologia està detallada de manera diferent segons cada empresa. Entre aquestes empreses trobem:

Ferrovial Agroman SA, que fa la classificació següent: edificació residencial, edificació no residencial, carreteres, ferrocarrils, infraestructures urbanes, obres hidràuliques, obres marítimes, obres industrials i de mediambient i obres de manteniment i conservació.

Construcciones Bosch-Pascual SA fa: obres certificades durant l'exercici i obres executades durant l'exercici pendents de certificació.

Nesco Entrecanales Cubiertas SA presenta dues activitats clarament diferenciades i distribueix la xifra de negocis per tipologia d'obres, diferenciant l'edificació (residencial i no residencial), l'enginyeria civil (carreteres, aeroports, aparcaments, centrals d'energia elèctrica, infraestructures ferroviàries, ports, canals, oleoductes, gasoductes...), l'activitat immobiliària i serveis i altres ingressos derivats de la construcció.

Rodio Cimentaciones Especiales SA especifica en la memòria de l'any 2002 que la xifra de negocis per activitats es correspon a obres de cimentacions i obres subterrànies per un valor de 44.889.853'20 euros; la resta, per un valor de 22.512.328,78 euros són obres d'injecció, en gran part realitzades a Espanya. Així doncs, la tipologia de la totalitat de les obres realitzades per la societat correspon a enginyeria civil.

DETECSA no especifica cap tipologia d'obres.

OHL SA detalla, com a tipologia d'obres, obra civil nacional i internacional, edificació nacional i internacional, serveis d'infraestructures i urbans i també d'aigua i mediambient.

ACS SA estableix la següent tipologia d'obres: edificació residencial, edificació no residencial, enginyeria civil i altres.

ECISA, en la memòria del 2002, no dóna cap tipologia d'obres.

PECSA tampoc no detalla en la seva memòria de l'any 2002 cap tipologia d'obres.

Corsán-Corviam SA tampoc no dóna detall de la tipologia d'obres.

AMSA, igual que les anteriors, no detalla la tipologia d'obres en la memòria de l'any 2002; només apunta la quantitat d'obra executada i l'import de la venda de materials per part de la societat.

FCC SA no detalla tampoc la tipologia d'obres, tot i que apunta en la memòria de l'any 2002 que pràcticament la totalitat de la xifra correspon a l'activitat de serveis i es desenvolupa a Espanya, i desglossa l'import corresponent a les UTE, que és de 79.976 milers d'euros.

Cleop SA en la memòria no detalla la tipologia d'obres, només en el compte de pèrdues i guanys de l'any 2002 diferencia l'import net de la xifra de negocis entre vendes per execució d'obres, prestacions de serveis, ingressos per lloguers i vendes per promocions immobiliàries.

Dragados Obras y Proyectos SA sí que detalla la tipologia d'obres; apunta en la memòria les següents especialitats: edificació, obra civil, internacional i altres vendes.

VIAS detalla també la tipologia d'obres; diferencia l'edificació de l'obra civil en les diferents comunitats autònomes.

ACSA agbar construcción SA detalla en la memòria de l'any 2002 la tipologia d'obres i fa l'especificació següent: edificació, obra civil, abastament, distribució i sanejament d'aigua i altres obres.

Amb aquesta mostra es pot constatar que la majoria d'empreses detalla les vendes segons la tipologia de les obres però no exactament com ho disposa l'adaptació sectorial. També

hi ha algunes empreses de la població que no donen aquest tipus d'informació, i a l'hora d'analitzar-les no es poden desgranar les diferents activitats que realitzen.

La **setzena pregunta** demana si es considera representativa la xifra de negocis, i la majoria d'empreses de la població contesten que sí. En els informes de gestió de l'exercici 2002 d'aquestes companyies s'especifica l'evolució econòmica general i del sector de la construcció l'any 2002, com també l'evolució en el context internacional i nacional, i es pot deduir que les empreses d'aquest sector, en l'apartat de vendes netes, quasi totes experimenten un creixement l'any 2002 respecte de l'any 2001.

En la majoria d'informes de gestió de l'any 2002 s'apunta que hi ha un període de desacceleració econòmica a escala mundial; no obstant això, la construcció creix en aquest any un 4'6%, cosa que suposa 2'6 punts percentuals més que l'economia nacional, amb previsió d'un manteniment, sobretot, gràcies al mercat d'obra civil, emparat pel vigent Pla d'infraestructures 2000-2007.

La construcció el 2002 va ser el sector més dinàmic dels bàsics; va haver-hi un creixement interanual de l'enginyeria civil d'un 9% i un creixement interanual d'un 2% en l'edificació residencial. Aquest creixement de l'import net de la xifra de negocis queda reflectit en el quadre de la pàgina següent, obtingut de l'anàlisi d'una mostra representativa de la població objecte d'estudi. Concretament, algunes de les empreses de la població presenten aquests percentatges horitzontals de l'any 2002 respecte de l'any 2001 pel que fa a l'import net de la xifra de negocis:

ACS SA	23%
ACSA agbar construcció SA	29'77%
PECSA	45%
Corsán-Corviam SA	73%
AMSA	19%
ELECNOR SA	15'88%
FCC SA	17'88%
CLEOP SA	14'87%
DRAGADOS OBRAS Y PROYECTOS SA	8'3%
VIAS	4'53%
CONSTRUCCIONES BOSCH-PASCUAL SA	63%
NECSO	9'2%
RODIO SA	-2%
FERROVIAL AGROMAN SA	22%
SACYR SA	12%

Es pot observar que les vendes corresponents a l'exercici 2002 de les societats en general puguen gairebé totes, i en moltes suposa un major benefici d'exploració respecte de l'any anterior -com es pot comprovar en l'apartat 5.3 d'aquest capítol-; per això, en general es pot considerar representativa la xifra de negocis d'aquestes empreses de la població l'any 2002.

La **dissetena pregunta** entra plenament en la informació que han de donar les UTE; en concret, la pregunta demana si es recullen en la memòria les UTE en què participen aquestes empreses de la població. Les empreses indiquen que donen aquesta informació en la memòria de l'any 2002, excepte una societat, que no presenta aquesta informació.

Pel que fa a l'anàlisi dels comptes anuals d'aquestes societats de la població, es pot comprovar que la majoria d'empreses dediquen un apartat específic a les UTE en la

memòria de l'any 2002, seguint el que disposa l'adaptació sectorial del PGC de les empreses constructores, quinze empreses faciliten un annex en els comptes anuals per detallar les UTE en què participen en aquest exercici 2002, i la resta d'empreses informen de les UTE en diferents apartats de la memòria de l'any 2002. Hi ha una societat de la població que no recull la llista de les UTE en què participa en cap apartat de la memòria de l'any 2002 ni en cap annex.

També hi ha el cas de dues empreses que en un apartat de la memòria donen informació sobre les UTE i també hi detallen les UTE en què participen. Una d'aquestes empreses distingeix la corresponent denominació de les UTE, el percentatge de participació, la data de constitució, el fons operatiu i la xifra de negocis de cada UTE en què la societat participa. L'altra societat només distingeix el saldos a cobrar i a pagar de les UTE, no fa menció ni del percentatge de participació, ni de la xifra global de negocis ni de l'obra contractada per les UTE.

Per concloure aquesta explicació es pot dir que, en general, com a annex a la memòria les empreses detallen les UTE en què participen, tot i que no és una informació homogènia en molts casos i en algunes societats la informació està dispersa en els diferents apartats de la memòria.

La **divuitena pregunta**, seguint amb l'anterior, demana concretament la informació de les mencionades UTE en la memòria d'aquest exercici 2002.

La majoria d'empreses de la població detalla en un annex a la memòria la denominació de les UTE i el percentatge de participació de l'empresa constructora en les UTE. En canvi, la xifra global de negocis la donen tretze empreses de la població, i l'obra contractada per cada UTE es recull en vuit empreses de la població. Algunes de les empreses de la població detallen també el fons operatiu de les UTE, la seva data de constitució i els seus saldos a cobrar i a pagar.

De la població objecte d'estudi totes les empreses menys una detallen la denominació de les UTE i el percentatge de participació, cosa que representa un 96% de la població. Que detallin la denominació de les UTE, el percentatge de participació i la xifra global de negocis de cada UTE hi ha aproximadament un 45% d'empreses en aquesta població. I que detallin la denominació de les UTE, el percentatge de participació, la xifra global de negocis i l'obra contractada per cada UTE hi ha un 29% d'empreses en aquesta població.

Amb aquestes dades, i tenint present la importància que tenen les UTE en el sector de la construcció, perquè moltes empreses han participat en aquest exercici 2002 en més de cent UTE, com ara Sacyr SA, i en més de tres-centes UTE, com ara Ferrovial Agroman SA, que, en l'exercici 2002 ha participat en 351 UTE, queda palès que hi ha una mancança informativa respecte a les UTE, tant pel que fa al seguiment del que pauta l'adaptació sectorial com per altres informacions que caldria afegir de les UTE, i també hi ha un cert desordre en la informació que es presenta de les UTE.

Les informacions que es podrien afegir a les UTE per tenir un potencial informatiu millor podrien ser, entre d'altres:

- Els resultats comptables obtinguts per cada UTE en què la societat participa, ja que aquests resultats obtinguts per les UTE actualment s'han d'integrar en els resultats de la societat, i la informació, pel fet de quedar-hi agregada, no es pot analitzar separatament.
- També seria convenient saber l'obra en concret que realitza cada UTE i quines són les altres empreses que, juntament amb l'empresa constructora, estan en associació temporal. Tot plegat per poder exigir possibles responsabilitats en exercicis futurs quan l'UTE ja ha estat dissolta.

- Poder conèixer les diferències entre el resultat comptable i el resultat fiscal corresponents al diferiment de la imputació fiscal del resultat de les UTE també permetria millorar l'anàlisi de les UTE.
- Saber l'import dels beneficis i pèrdues de les UTE liquidades.
- Saber la data de constitució de cada UTE i la data de la seva dissolució.
- Conèixer la cartera de comandes, diferenciant la de l'empresa constructora de la de les UTE, tal com ho presenta la societat Rodio SA.
- Conèixer la xifra de negocis derivada de la constructora i de les UTE en què es participa, amb el desglossament de l'import per a cada una de les UTE en què es participa.
- Conèixer les UTE nacionals i les UTE estrangeres.

Per tant, seria convenient que cada UTE tingués individualment uns estats financers propis, que podrien acompanyar els comptes anuals de les empreses partícips, o bé que cada UTE fes uns comptes anuals propis que es dipositessin al Registre Mercantil corresponent. Però, com s'apunta en el capítol 2 de la tesi, cal donar personalitat jurídica a aquestes associacions temporals d'empreses, per tenir garantia de les responsabilitats que els són pròpies i de la informació econòmica que se'n deriva.

Un altre argument que fonamenta les dades anteriors és que la poca informació que hi ha actualment de les UTE en la memòria de les empreses està dispersa i això no permet una bona anàlisi de les dades comptables que faciliten les UTE. A més, en el cas de les empreses que, per exemple, han participat en 351 UTE en un exercici -com és el cas de Ferrovial Agroman SA en l'exercici 2002-, aquesta informació és tan agregada que no permet comprovar si cada UTE presenta unes dades comptables fidels a l'hora de fer la

integració proporcional, segons el percentatge de participació, havent-se eliminat tant els saldos actius i passius com els ingressos i les despeses recíproques en la part proporcional.

És a dir, a part que l'adaptació sectorial de les empreses constructores aposta per la integració proporcional, i la majoria d'empreses d'aquesta població segueix la integració proporcional, és difícil assegurar que en totes les UTE en què participa l'empresa les dades són fidedignes, i més encara quan la informació sobre les UTE apareix tan dispersa en els diferents apartats de la memòria de les empreses integrants de la població, com s'ha comprovat.

Per posar punt final a la pregunta, cal no oblidar que la gran majoria de les societats de la població han integrat en el balanç de situació i en el compte de pèrdues i guanys les quantitats corresponents a les UTE en què participen, cosa que suposa detallar en la memòria les xifres que corresponen a aquestes UTE. Cap empresa de la població no segueix l'altra opció que admet l'adaptació sectorial, que és presentar la informació sobre les UTE diferenciant en cada partida del balanç de situació i del compte de pèrdues i guanys la quantitat relativa a cada empresa constructora i la quantitat relativa a les UTE en què es participa. Però el desglossament d'informació sobre les UTE que presenten la majoria d'empreses de la població és insuficient i està dispersa en la memòria de l'exercici 2002. D'altra banda, no hi ha homogeneïtat en el tractament d'aquesta informació per part de les diferents empreses de la població.

La **dinovenena pregunta** demana si les empreses de la població donen informació de la cartera de clients. El qüestionari mostra que només quatre empreses de la població no donen aquesta informació i que la resta d'empreses la donen de manera desigual, és a dir, n'hi ha que segueixen el que pautava l'adaptació sectorial de les empreses constructores i n'hi ha que no ho segueixen estrictament.

La **vintena pregunta** pretén comprovar si es classifica la cartera de clients segons el que disposa l'adaptació sectorial de les empreses constructores: per tipologia d'obres, mercats geogràfics i diferenciant contractes en curs i contractes pendents de realització.

En la població objecte d'estudi, un 37'5% de les empreses presenten la informació de la cartera de comandes tal com ho disposa l'adaptació sectorial. Un 25% de les empreses de la població no dóna cap informació sobre això, i el percentatge restant d'empreses presenta diferents informacions aïllades que no coincideixen plenament, en molts casos, amb el que pauta l'adaptació sectorial. El detall d'una mostra significativa d'empreses de la població, que confirma això que s'apunta, es presenta tot seguit:

Sacyr SA, en l'epígraf de la memòria referent a la cartera de comandes, detalla l'obra pendent d'execució al tancament de l'exercici 2002 classificada pels clients que té l'empresa constructora, i no dóna més informació.

Ferrovial Agromán SA detalla una distribució de la cartera de comandes en milers d'euros diferenciant les comandes nacionals de les internacionals. Remarquem que la gran majoria de països estrangers són a Amèrica del Sud, tot i que també hi ha alguna obra contractada a Itàlia, Portugal, Polònia, Tuníssia i el Marroc. L'empresa distribueix també la cartera de comandes per branques d'activitat entre edificació residencial, edificació no residencial i obra civil. La cartera per tipus de clients també la presenta, a 31 de desembre de 2002, desglossant per comunitats autònomes la cartera de comandes de l'activitat nacional.

Construcciones Bosch-Pascual SA, en la nota 17 de la memòria indica que, a 31 de desembre de 2002, la cartera de comandes d'obres pendents d'executar puja a 11.749.918,32 euros. A més, indica que, amb posterioritat al 31 de desembre de 2002 i fins a la data de presentació dels comptes anuals al Registre Mercantil, s'han contractat noves obres per un import de 6.032.488'78 euros. No estableix cap tipus de tipologia, com pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores.

NECSO SA especifica en l'apartat de la cartera de comandes que els treballs pendents cobreixen 17 mesos d'execució d'obra. No s'indica cap altra informació.

RODIO SA detalla, en l'apartat de la cartera de comandes, els contractes en curs de realització i els contractes pendents de començar, diferenciant el total integrat i el de les UTE. Indica també en aquest apartat que la majoria de contractes corresponen a enginyeria civil i es realitzen dintre del territori nacional.

DETECSA no té aquest apartat en la seva memòria però detalla l'obra en curs a 31 de desembre de 2002.

OHL SA en la cartera de comandes detalla que les comandes a 31 de desembre de 2002 pugen 2.156.371 milers d'euros i es distribueixen segons el tipus d'activitat i les zones geogràfiques. A més, també detalla del total de la cartera el que és obra directa i obra de les UTE. També diferencia l'import que correspon a obra pública i a obra privada.

ACS SA en l'apartat de la cartera de comandes desglossa les comandes per tipologia d'obres, detallant l'import que correspon al mercat exterior i a la integració proporcional de les UTE. També indica que les xifres de la cartera corresponen a 21 mesos de producció al ritme actual. A més, pel que fa als contractes en curs de realització, l'empresa indica que queden pendents d'executar 2.544.004 milers d'euros, i els que es troben per començar pugen 381.006 milers d'euros.

PECSA, FCC SA i ECISA no donen cap tipus d'aquesta informació.

Corsán-Corviam SA detalla, a 31 de desembre de 2002, la distribució geogràfica de la cartera de comandes; també dona la informació per tipologia d'obres i pels diferents tipus de clients.

AMSA només indica les obres que té adjudicades la societat pendents de realització, que puguen a 28 milions d'euros.

CLEOP SA té un apartat en la memòria de l'exercici 2002 referent a la cartera i perspectives de la societat en el qual indica que la cartera d'obres puja 52.662 milers d'euros, cosa que suposa un 33'4% d'augment de la cartera respecte del 31 de desembre de 2001 i garanteix 22 mesos de facturació.

Dragados Obras y Proyectos SA indica en la memòria que a 31 de desembre de 2002 la cartera de comandes de la societat puja 3.054'6 milions d'euros, dels quals 1.331'7 milions corresponen a la cartera de les UTE nacionals i 225'5 milions corresponen a la cartera de les UTE estrangeres. A més, la distribució de la cartera es fa per mercats geogràfics i per tipologia d'obres.

VIAS assenyala, dintre de l'apartat dels ingressos i les despeses, que la cartera d'obres pendents d'executar a 31 de desembre de 2002 és de 494.480 milers d'euros i la presenta distribuïda en les diferents comunitats autònomes nacionals, diferenciant edificació, obra civil, contractes en curs i contractes pendents de començar. També assenyala l'import de l'obra civil pendent de començar a l'exterior. Finalment, de la cartera assenyala que 158.612 milers d'euros de producció a executar correspon a les UTE.

ACSA agbar construcción SA indica en un dels apartats de la memòria de l'any 2002 la cartera de comandes i la presenta desglossada per àrees geogràfiques nacionals. Hi afegeix que de la cartera contractada a 31 de desembre de 2002, 180.000 milers d'euros corresponen a una obra concreta, 37.339 milers d'euros corresponen a contractes de manteniment de xarxes de distribució d'aigua, 34.296 milers d'euros corresponen a participacions en UTE i 160.365 milers d'euros corresponen a enginyeria civil d'obres públiques.

ELECNOR SA, en l'apartat de la memòria referent a la cartera de comandes, presenta un desglossament per àrees geogràfiques, diferenciant les nacionals de les estrangeres, i per tipus d'activitats. Les UTE no queden reflectides en la cartera de comandes.

La **pregunta vint-i-una** demana en quantes UTE s'ha participat en l'exercici 2002. Del qüestionari en resulta que la majoria d'empreses de la població objecte d'estudi realitzen moltes UTE al llarg de l'exercici 2002. Concretament, amb les informacions rebudes dels qüestionaris i comptes anuals es constata que moltes empreses fan una UTE per cada obra que duen a terme.

A l'annex 3 es poden trobar les UTE que han portat a terme durant l'exercici econòmic 2002 una mostra representativa de les empreses de la població, amb el detall de la seva denominació, el percentatge de participació i en molts casos la xifra global de negocis de l'UTE i l'obra contractada per cada UTE

Moltes empreses han apostat per participar en tantes UTE fruit d'una política d'empresa, en aquests anys, de manteniment d'aliances estratègiques amb altres companyies en forma d'unions temporals, amb la finalitat de reforçar la presència en el mercat. Aquestes fórmules associatives han suposat en molts casos una progressió de les vendes i resultats, una consolidació en la rendibilitat sobre els recursos propis i una millora en la capacitat de contractació, per poder licitar més obres i aconseguir assegurar unes carteres de comandes importants.

El quadre de la pàgina següent detalla el nombre d'UTE en què han participat en l'exercici 2002 algunes de les empreses de la població:

<i>Empreses</i>	<i>UTE</i>
Sacyr SA	142
Elecnor SA	65
Ferrovial Agroman SA	351
Construcciones Bosch-Pascual SA	1
Necso SA	35
Rodio SA	25
Detecsa	No ho indica.
ACS SA	66
ECISA	26
PECSA	1
Corsán-Corviam SA	16
ACSA agbar construcció SA	60
AMSA	13
FCC SA	132
Cleop SA	11
Dragados Obras y Proyectos SA	241 nacionals i 19 estrangeres
VIAS	31

La **pregunta vint-i-dues** demana si la informació de les UTE inclou les partides que indica l'adaptació sectorial de les empreses constructores: denominació de les UTE, percentatge de participació de l'empresa constructora, xifra global de negocis de l'UTE i obra contractada per cada UTE.

Tal com s'ha apuntat anteriorment, de la població objecte d'estudi totes les empreses menys una detallen la denominació de les UTE i el percentatge de participació en l'associació temporal, la qual cosa representa un 96% de la població. Una dada curiosa a destacar és que hi ha percentatges del 100% de participació en l'UTE, cosa que suposa una unió temporal no compartida.

Les empreses de la població que detallen la denominació de les UTE, el percentatge de participació i la xifra global de negocis de cada UTE representen un 45% de la població objecte d'estudi. I les empreses que especifiquen el que disposa l'adaptació sectorial de les empreses constructores, és a dir, la denominació de l'UTE, el percentatge de participació de l'empresa constructora en l'UTE, la xifra global de negocis de cada UTE i l'obra contractada per cada UTE representen un 29% de la població objecte d'estudi. Aquestes dades signifiquen que no se segueix majoritàriament el que pauta l'adaptació del PGC per a les empreses constructores pel que fa a la informació que han de donar les UTE. Així doncs, si la poca informació que han de donar les UTE no la donen, aquestes associacions temporals continuen essent forats negres de la informació comptable.

La **pregunta vint-i-tres** demana si s'utilitza la integració proporcional en la comptabilització de les UTE. La gran majoria de les empreses de la població utilitza aquest tipus d'integració, per exemple **Sacyr SA, Ferrovial Agroman SA, Construcciones Bosch Pascual SA, Necso SA, Rodio SA, Detecsa, ACS SA, Corsán-Corviam SA, AMSA, FCC SA, Cleop SA, Dragados Obras y Proyectos SA, Acciona SA, Urbis SA, VIAS, ACSA agbar construcción SA, ELECNOR SA**. Només hi ha una empresa de la població que no deixa clar el mètode que fa servir; una altra empresa indica que no fa servir la integració proporcional perquè ha d'integrar un import molt poc significatiu.

Amb les respostes a aquesta pregunta del qüestionari es pot comprovar que la majoria d'empreses de la població integra en cada concepte del balanç de situació els imports corresponents a les UTE i en cada concepte del compte de pèrdues i guanys els imports corresponents a les UTE, que és l'opció per la qual aposta l'adaptació sectorial de les empreses constructores.

L'adaptació sectorial opta per la integració proporcional per presentar la informació relativa a les participacions de l'empresa constructora en les UTE per presentar els comptes anuals, com la majoria d'empreses de la població objecte d'estudi.

En aquesta integració proporcional es diferencien tres etapes consecutives: l'homogeneïtzació, l'agregació i l'eliminació. La primera es fa des d'una triple perspectiva: valorativa, formal i temporal, per tal de poder igualar la informació que cal agregar amb el seguiment dels criteris valoratius de l'empresa de més participació en l'UTE. En l'etapa següent, d'agregació, s'integren les partides del balanç i del compte de pèrdues i guanys de les UTE proporcionalment al percentatge de participació. En l'última etapa, d'eliminació, s'eliminen les partides recíproques d'actius, passius, ingressos i despeses per l'import derivat de la participació en l'UTE i no pel percentatge que correspongui a l'operació realitzada. Tot això s'ha de complementar amb una informació en la memòria exigida per l'adaptació sectorial, que, tal com s'ha indicat, no és seguida estrictament per la majoria d'empreses de la població que s'està estudiant.

Aquesta informació exigida en la memòria afecta a les normes de valoració, als crèdits comercials, a les existències, a la situació fiscal, a les garanties compromeses amb tercers i altres passius contingents, als ingressos i les despeses, a les UTE que realitzen les empreses constructores i a la cartera de comandes, i, com s'ha constatat en les diferents preguntes del qüestionari, aquest contingut mínim de la memòria -que és més ampli i té un nivell de detall superior que la memòria del PGC- no és seguit gaire de prop per la majoria d'empreses de la població.

Així doncs, aquesta normativa comptable, pel que fa a la memòria, no és seguida estrictament per un nombre important d'empreses representatives d'aquest sector d'activitat.

Les **preguntes vint-i-quatre i vint-i-cinc**, les dues últimes del qüestionari, demanen si es tenen presents els futurs canvis comptables derivats del seguiment de les Normes

Internacionals d'Informació Financera (NIIF), emeses per l'organisme internacional IASB, i, d'altra banda, quina és l'estratègia que pensen seguir aquestes empreses des d'un punt de vista comptable per adaptar-se als canvis.

De les empreses consultades, dotze no contesten aquestes dues últimes preguntes, tres indiquen que tenen coneixement d'aquests futurs canvis però que no tenen marcada de moment una estratègia a seguir, una empresa consultada indica que aquests futurs canvis seran introduïts en data u de gener de 2004 i que l'estratègia a seguir la marcarà l'empresa matriu a partir d'aquesta data. La resta d'empreses indica que no té coneixement del tema.

Conclusions del qüestionari

Unes primeres conclusions, resultat del qüestionari passat a la població objecte d'estudi, són les següents:

- a) Totes les empreses de la població presenten la informació de les UTE integrada en el balanç de situació i en el compte de pèrdues i guanys, i la majoria d'empreses fan servir la integració proporcional. Per aquest motiu les dades de les UTE estan detallades en la memòria (encara que es troben molt disperses, i en molts casos no hi ha tota la informació que pauta l'adaptació sectorial).

En la població objecte d'estudi, el desglossament d'informació de les UTE en la memòria és insuficient i la informació és dispersa, i tampoc no hi ha homogeneïtat en el tractament d'aquesta informació. Per exemple, normalment es detalla la denominació de les UTE en què es participa i el percentatge de participació en un annex a la memòria o en la memòria mateix, però la xifra global de negocis i l'obra contractada per cada UTE només l'especifica un 30% de la població aproximadament.

Un altre exemple fa referència a la situació fiscal de les UTE, ja que només un 29% de la població presenta la informació fiscal que detalla l'adaptació sectorial i encara de manera molt resumida.

Com es podrà comprovar en els diferents apartats d'aquestes conclusions, la informació de les UTE és insuficient, dispersa i poc homogènia.

- b) La majoria d'empreses de la població tenen l'activitat constructora com una de les seves activitats més importants, però alhora s'estan introduint en altres activitats

sectorials, com ara l'activitat immobiliària i els serveis, per poder diversificar el seu objecte.

- c) L'adaptació sectorial de les empreses constructores no coincideix en alguns aspectes amb la normativa de l'IASB. Concretament, el mètode del contracte acomplert no l'admet la NIC 11 i, tot i amb això, algunes empreses de la població objecte d'estudi el fan servir (tot i que la majoria d'empreses de la població utilitzen el mètode del percentatge de realització). D'altra banda, la relació valorada és també molt generalitzada a Espanya i, en canvi, segons la normativa internacional és convenient limitar-ne l'aplicació. En la població objecte d'estudi la majoria d'empreses utilitza el criteri de la relació valorada; específicament, un 70% de la població fa servir la relació valorada; un 25% utilitza el criteri del cost, i un 5% no deixa clar el criteri que fa servir. Cal remarcar que poques empreses descriuen com apliquen aquest criteri amb la corresponent transparència informativa. Les empreses que fan servir la relació valorada no detallen clarament les certificacions corresponents a la producció i la forma d'avaluar-les, i les empreses que fan servir el criteri del cost, sovint no detallen els costos tinguts i els costos pressupostats pendents.
- d) Els comptes anuals són poc homogenis a causa de les distintes alternatives possibles que presenta l'adaptació sectorial. La memòria, document important per la seva funció interpretativa, és un dels documents dels comptes anuals en el sector de la construcció en què el contingut és més ampli i més dispers.
- e) La majoria de les empreses fan servir el mètode del percentatge de realització, estimant els ingressos mitjançant la relació valorada més que no pas pel criteri del cost, però no hi ha explicacions en la memòria que detallin com s'apliquen aquests criteris.

- f) Un important percentatge de les empreses consultades fan un desglossament de les diferents provisions per a operacions de tràfic però no donen gaires explicacions sobre com es fan les dotacions. Els riscos que es cobreixen habitualment són despeses per acabament d'obres i taxes d'obres en curs; no són habituals les provisions per pèrdues per obres, indemnitzacions al personal, garanties, riscos i responsabilitats. Poques empreses donen informació sobre les provisions que afecten a les UTE i, en general, no es fa una estimació exhaustiva de tots els riscos inherents a les obres i tampoc no es dóna tota la informació detallada en la memòria.
- g) En general, s'informa de l'obra executada pendent de certificar, però no en els mateixos apartats de la memòria.
- h) En la partida d'existències, més de la meitat d'empreses tenen en compte els treballs auxiliars i les despeses inicials d'avantprojecte i projecte, però la resta d'empreses no tenen presents aquestes despeses de caràcter plurianual.
- i) La situació fiscal de les UTE només queda reflectida tal com ho disposa l'adaptació sectorial del PGC en un 29% de les empreses de la població objecte d'estudi.
- j) Molt poques empreses diferencien la xifra de negocis, segons l'adaptació sectorial de les empreses constructores, entre contractista principal i subcontractista. D'altra banda, tampoc no es dóna informació dels treballs realitzats pels subcontractistes, que, en molts casos, representa un import significatiu. Aquesta situació encara s'accentua més quan es tracta d'UTE.
- k) Pel que fa al desglossament de les garanties compromeses relatives a les UTE, tot i que la majoria d'empreses de la població indiquen l'import global dels avals, no ho detallen per a cada UTE i no donen tampoc el detall concret de l'import de les obres en curs, licitacions pendents i enumeració de cada aval.

- l) S'informa generalment del detall de la cartera de clients, però aproximadament només un 40% de la població presenta aquesta informació tal com ho disposa l'adaptació sectorial del PGC.
- m) En un 70% les vendes no es classifiquen exactament com ho disposa l'adaptació sectorial del PGC.
- n) En l'annex a la memòria on es detallen les UTE en què participa l'empresa la informació no és homogènia pel que fa a denominació de les UTE, el percentatge de participació, la xifra global de negocis de l'UTE i l'obra contractada per cada UTE; a més, en algunes societats aquesta informació està dispersa entre els diferents apartats de la memòria.
- o) En general, hi ha una mancança informativa en els comptes anuals de les empreses del sector de la construcció pel que fa a les UTE, però pel que fa a l'altra informació, diferent a la de les UTE, cada vegada és més transparent en el sector de la construcció, tot i que cal millorar-la i aconseguir també que les empreses constructores segueixin la norma d'una manera més estricta. Concretament, en la memòria caldria un esquema clar i concret, que en els seus diferents apartats no es demanés una mateixa informació, cosa que fa a la pràctica que els apartats s'utilitzin indistintament i no es doni la informació detallada i clara.

Quadre resum del qüestionari

	<i>Empreses que ho detallen</i>	<i>Empreses que no ho detallen</i>
Informació integrada	100%	-
Percentatge de realització	80%	20%
Contracte acomplert	20%	80%
Relació valorada	70%	30%
Criteri del cost	25%	75%
Costos de l'obra en curs	60%	40%
Despeses de subcontractació	29%	71%
Desp. del projecte activades	75%	25%
Classificació de les vendes segons l'adaptació sectorial	30%	70%
Situació fiscal de les UTE	29%	71%
Garanties de les UTE	7%	93%
Denominació de les UTE i percentatge de participació	96%	4%
Detall dels clients segons l'adaptació sectorial	80%	20%
Futurs canvis comptables	-	100%
Informació sobre la cartera de clients	37%	63%
Contractista/subcontractista	20%	80%

Per concloure, remarcuem que el qüestionari ha permès veure que la majoria d'empreses utilitzen el mètode del percentatge de realització i el criteri de la relació valorada, però que, generalment, no descriuen com apliquen el criteri d'estimació dels ingressos; a més,

el detall dels costos de l'obra en curs és obviat per un 40% de les empreses objecte d'estudi. Per tot això, la partida d'existències perd rellevància, tot i que cal tenir present els imports dels treballs auxiliars, de les despeses inicials d'avantprojecte i projecte i dels béns rebuts en cobrament de crèdits. La partida d'existències, en general, no supera el 8% del total actiu.

Pel que fa a les provisions, la majoria d'empreses no detallen els criteris que han fet servir per aprovisionar i, d'altra banda, el percentatge que representen les provisions en el balanç té molt poca rellevància, cosa que fa intuir una insuficient cobertura dels riscos lligats al tràfic empresarial. També, les provisions per a riscos i despeses tenen poca importància en les empreses estudiades.

Pel que fa a la subcontractació, les despeses que se'n deriven no són detallades per la majoria d'empreses i els ingressos dels subcontractes aconseguits, tampoc. Les vendes es detallen segons la tipologia d'obres però només un 30% ho indica exactament com ho disposa l'adaptació sectorial. Les vendes diferenciades entre contractista principal i subcontractista només es mostren en sis empreses de la població. D'altra banda, en aquest exercici 2002 les vendes han augmentat en tota la població objecte d'estudi, la qual cosa s'ha traduït en un major benefici d'explotació respecte de l'any anterior.

La majoria d'empreses dediquen un apartat de la memòria a les UTE, i en un annex a la memòria detallen les UTE en què han participat en l'exercici econòmic, però la informació no és homogènia i en molts casos està dispersa en diferents apartats de la memòria. Cal remarcar que molt poques empreses donen informació sobre les provisions que afecten les UTE, tot i que la mitjana d'UTE en què han participat les empreses de la població l'any 2002 és de 75. Comptablement, la integració proporcional és utilitzada per la majoria d'empreses de la població quan participen en una UTE i en la memòria, d'una manera heterogènia, presenten més informació, encara que això no facilita gaire la comparabilitat entre empreses. Aproximadament un 30% de la població dóna informació sobre la situació fiscal de les UTE, però amb menys detall del que indica l'adaptació sectorial de les

empreses constructores. Solament dues empreses de la població fan el desglossament de les garanties compromeses relatives a les UTE.

Les empreses analitzades donen informació de la cartera de clients en la memòria però d'una manera poc uniforme. Concretament, un 37% classifiquen la cartera de clients segons el que disposa l'adaptació sectorial de les empreses constructores.

Les empreses de la població no indiquen cap estratègia a seguir pensant en els futurs canvis comptables derivats del seguiment de la normativa de l'IASB. A més, cal tenir present que la NIC 11 no preveu el mètode del contracte acomplert i limita l'aplicació de la relació valorada a casos excepcionals.

L'activitat principal de les empreses objecte d'estudi és la constructora però es va introduint la diversificació d'activitats, entre les quals destaquen la immobiliària i els serveis.

5.2 ANÀLISI DEL BALANÇ DE SITUACIÓ

Per aconseguir una determinada informació que serveixi per prendre decisions cal analitzar els estats financers de les empreses, i s'assoleix aquest objectiu aplicant uns determinats instruments als estats financers per esbrinar els motius que han portat l'empresa a la seva situació actual, així com aplicant determinades tècniques que permetin fer previsions de futur.

L'anàlisi dels estats financers està condicionat per dos factors:

1. la demanda d'informació dels diferents usuaris, del que vulguin saber els que demanden la informació, i
2. l'oferta informativa de les empreses, és a dir, per la informació que les empreses posen al nostre abast.

A partir d'aquests factors s'analitzen els estats financers de les empreses constructores que participen en les UTE, i els instruments per a l'anàlisi són, entre d'altres, les diferències absolutes de les masses dels estats financers, els percentatges horitzontals i els nombres índexs, els percentatges verticals, les ràtios i altres instruments especials, com ara previsions de tresoreria, anàlisi del punt d'equilibri o punt mort per a la rendibilitat de l'empresa.

Es tracta d'analitzar, en la mesura que sigui possible, els estats financers de les empreses constructores de la població i de les UTE en què participen per poder arribar a determinades conclusions.

Analitzant el balanç de situació de les empreses de la població objecte d'estudi distingirem entre l'anàlisi de la situació financera a curt termini i l'anàlisi de la situació financera a llarg termini.

5.2.1 Objectius de l'anàlisi financera

Els objectius de l'anàlisi financera es poden distingir entre objectius a curt termini i objectius a llarg termini:

L'objectiu de l'anàlisi financera a curt termini radica a analitzar la capacitat que té l'empresa per fer front a les seves obligacions de pagament a curt termini. Per aconseguir aquest objectiu cal saber quin és el grau de liquiditat de l'actiu i, més concretament, de l'actiu circulat, ja que és en aquesta massa on hi ha els elements patrimonials que tenen més facilitat de convertir-se en diner.

S'entén per curt termini generalment el període d'un any, però de vegades també s'entén per curt termini el període que abasta un cicle d'exploració o període mig de maduració d'una empresa. Normalment, però, si el cicle d'exploració és inferior a l'any es considera com a curt termini la durada del cicle d'exploració.

L'equilibri financer a curt termini s'aconsegueix quan l'empresa genera l'efectiu necessari i en el moment oportú per pagar els deutes; ni més efectiu, que comportaria tenir recursos ociosos, ni menys, que comportaria tenir despeses addicionals pel diferiment de pagaments.

Els instruments utilitzats són:

1. el capital circulat o fons de maniobra, que és aquella part de l'actiu circulat finançada amb capitals permanents;

2. les ràtios de solvència;
3. les ràtios de rotació dels components del capital circulant, i
4. el cicle d'exploració o període mig de maduració.

L'objectiu de l'anàlisi financera a llarg termini tracta bàsicament de mesurar la capacitat que té l'empresa per satisfer els seus deutes a llarg termini. Per aconseguir aquest objectiu cal fer una anàlisi de l'actiu, del passiu i també del compte de resultats.

Així doncs, a *curt termini* l'objectiu prioritari és aconseguir generar efectiu en el moment oportú per poder pagar els deutes a curt termini, interessa conèixer **la liquiditat**.

A *llarg termini*, perquè una empresa pugui pagar els seus deutes cal que aquesta empresa sigui capaç de generar un determinat nivell de beneficis, interessa conèixer **els resultats**.

L'anàlisi a llarg termini es pot fer des de dos punts de vista:

1. **Estàtic** (balanç de situació), estudiant l'estructura econòmica i l'estructura financera del balanç de situació.
2. **Dinàmic** (compte de resultats i/o estats de variacions patrimonials), analitzant els resultats i les variacions que es van produint.

En la població d'empreses, l'*estudi estàtic* engloba l'anàlisi de l'estructura econòmica, i s'utilitzen els següents instruments:

- el mètode de percentatges;
- la ràtio de rotació del total actiu;
- la composició de l'actiu;
- el finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, ràtio de la solvència a llarg termini, i
- la ràtio de garantia o solvència total.

Per a l'anàlisi de l'estructura financera de la població s'analitzen els següents conceptes:

- els fons propis;
- els ingressos a distribuir en diferents exercicis;
- les provisions per a riscos i despeses;
- els fons aliens, i
- el palanquejament financer.

En la població d'empreses, l'*estudi dinàmic* de la situació financera a llarg termini representa una anàlisi complementària a l'estudi des d'un punt de vista estàtic i s'utilitzen les dades del compte de resultats i d'estats de variacions patrimonials, amb l'objectiu d'analitzar la capacitat de l'empresa de generar beneficis i efectiu, per saber si l'empresa tindrà més o menys dificultat per pagar el cost del deute i el seu reembossament. També cal tenir present que per poder pagar es necessita efectiu i, per tant, aquestes empreses haurien de fer una previsió de la capacitat de generar efectiu a llarg termini. Aquesta previsió a llarg termini és difícil de fer i el que es pot fer és una previsió de capital circulat a llarg termini, fent un estat financer previsional del quadre de finançament i també de l'estat de fluxos de tresoreria, però aquesta informació no es recull en els comptes anuals de les empreses de la població, per tant, solament s'analitza la cartera de comandes, el compte de resultats, el quadre de finançament, l'informe de gestió i els informes previsionals pel tractament de l'estudi dinàmic.

Descripció dels instruments utilitzats en l'anàlisi del balanç de situació

L'objectiu de l'**anàlisi financera a curt termini** és analitzar la capacitat que té l'empresa per fer front a les seves obligacions de pagament a curt termini. Els instruments utilitzats per aquest termini són els següents:

- El capital circulant o fons de maniobra, que és la diferència entre l'actiu circulant i el passiu circulant; també es pot definir com aquella part de l'actiu circulant finançada amb capitals permanents o com aquella part dels capitals permanents destinada a finançar l'actiu circulant.
- Ràtios de solvència. Hi ha tres ràtios:
 1. ràtio de solvència a curt termini o liquiditat;
 2. ràtio de tresoreria o prova àcida o àcid test, i
 3. ràtio de disponibilitat.

Ràtio de solvència a curt termini = Actiu circulant / Passiu circulant

El valor òptim d'aquesta ràtio és dos; si dona inferior a dos, l'empresa pot tenir problemes per pagar els deutes a curt termini, i si és superior a dos, l'empresa sol tenir actius ociosos. De tota manera, cal molta prudència amb aquests valors.

Ràtio de tresoreria = Deutors + IFT + Tresoreria / Passiu circulant

El valor òptim d'aquesta ràtio és la unitat; si el resultat és inferior a la unitat hi ha perill de suspensió de pagaments, i si és superior a la unitat hi ha perill d'actius circulants ociosos.

Ràtio de disponibilitat = Tresoreria + IFT / Passiu circulant

En aquesta ràtio el valor mitjà òptim es considera 0,3 (Amat, 1994, p. 131).

- Ràtios de rotació dels components del capital circulant. Hi ha tres ràtios:
 1. ràtio de gir de clients o rotació de clients (termini de cobrament);
 2. ràtio de gir de proveïdors o rotació de proveïdors (termini de pagament), i
 3. ràtio de rotació d'existències.

La *ràtio de rotació de clients* indica de mitjana el nombre de dies que passen des que es ven fins que es cobra. $RGC = \text{Clients} / \text{Vendes netes} \times 365$

Dins de clients s'inclouen també els efectes comercials que s'han de cobrar i els efectes descomptats pendents de venciment. Si hi ha algun acompte, s'inclou en el numerador amb signe negatiu. La fiabilitat d'aquesta ràtio està en el càlcul del numerador. Normalment, si es disposa del balanç de situació inicial i el balanç de situació final, per obtenir el valor del numerador es buscarà la mitjana dels comptes corresponents; en cas de disposar de balanços trimestrals i mensuals, el valor de la ràtio és més representatiu. Remarquem que la situació més convenient es produeix com més baix és el valor de la ràtio, ja que abans es cobra dels clients. El valor d'aquesta ràtio s'haurà de comparar amb el termini de crèdit concedit inicialment per l'empresa. Si aquest termini de crèdit és inferior al valor que s'obté d'aquesta ràtio, indica que la gestió en aquesta àrea pot ser deficient o bé que hi ha problemes de morositat; en aquest cas, cal analitzar si això prové d'una generalització de clients o si prové del fet de tenir pocs clients importants. A l'hora d'analitzar el valor d'aquesta ràtio, cal tenir també en compte la política comercial de l'empresa, ja que pot ser que per tal d'augmentar la rendibilitat, l'empresa sigui més flexible en els seus cobraments; per exemple, que accepti clients que retardin el pagament o bé que l'empresa estigui interessada a liberalitzar la seva política de crèdit.

La *ràtio de rotació de proveïdors* indica de mitjana el nombre de dies que passen des que es compra fins que es paga.

$$\text{RGP} = \text{Proveïdors} / \text{Compres netes a crèdit} \times 365$$

Dins de proveïdors s'inclouen els efectes comercials que s'han de pagar que provinguin d'aquests, per això no hi ha els efectes comercials que s'han de pagar que provinguin de creditors ni els que provinguin de proveïdors d'immobilitzat. Com més alt sigui el valor d'aquesta ràtio, més dies es tarda a pagar als proveïdors.

La *ràtio de rotació d'existències* es calcula de manera diferent en el cas d'una empresa comercial i en el cas d'una empresa industrial. En el cas de les empreses

constructores no s'ha analitzat aquesta ràtio, ja que la majoria d'empreses de la població objecte d'estudi utilitzen el mètode del percentatge de realització i aleshores la partida d'existències perd rellevància.

- El cicle d'exploració o període mig de maduració, que és el període de temps que passa en termes mitjos des que una empresa inverteix en factors de producció fins que recupera l'import de la inversió amb la venda i el posterior cobrament dels clients. D'aquest cicle d'exploració es pot distingir (Urías Valiente, 1995, p. 234):
 1. El *cicle d'exploració des d'un punt de vista econòmic*: nombre de dies de mitjana que passen des que entra la matèria primera fins que es ven i es cobra el producte final.
 2. El *cicle d'exploració des d'un punt de vista financer*: temps mig que passa des que es desemborsa una unitat monetària fins que es recupera.

En l'**anàlisi de la situació financera a llarg termini** l'objectiu és comprovar si l'empresa és capaç de generar un determinat nivell de beneficis per tal de poder pagar els deutes que té. Aquesta anàlisi a llarg termini es pot fer des d'un punt de vista estàtic (balanç de situació) i des d'un punt de vista dinàmic (compte de resultats, estat d'òrgens i aplicació de fons). Així doncs, l'anàlisi de la situació financera a llarg termini es pot relacionar amb l'anàlisi del compte de resultats.

Dins aquesta anàlisi de la situació financera a llarg termini es distingeix entre l'estudi de l'estructura econòmica i l'estudi de l'estructura financera; després, es fa un incís sobre l'anàlisi dinàmica de la situació financera a llarg termini. Els instruments utilitzats en aquesta anàlisi són:

- Per a l'estructura econòmica s'utilitza el mètode dels percentatges, la ràtio de rotació del total actiu, l'estudi de la composició de l'actiu, l'estudi del finançament

de les diferents masses patrimonials de l'actiu i la ràtio de garantia o solvència total (Goxens i Gay, 1999, p. 269-289).

1. El *mètode dels percentatges* relaciona cada partida de l'actiu amb el total actiu.
2. La *ràtio de rotació del total actiu* informa del temps mig que tarda a recuperar el valor l'actiu.

$$\text{RRA} = \text{Total actiu} / \text{Vendes} \times 365$$

3. L'*estudi de la composició de l'actiu*, com a element de negociació enfront de potencials creditors i institucions financeres, permet valorar si l'empresa gaudeix de més o menys garanties, ja que en el moment de sol·licitar finançament aliè uns actius considerables suposen més garanties.
 4. Per al finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu s'utilitza la *ràtio de solvència a llarg termini*, que relaciona els capitals permanents amb l'actiu fix. Si la ràtio és superior a la unitat, el fons de maniobra és positiu; si la ràtio dóna la unitat, el fons de maniobra és nul, i si la ràtio és inferior a la unitat, el fons de maniobra és nul.
 5. La *ràtio de garantia o solvència total* indica la distància que manté l'empresa en relació amb la situació de fallida; concretament, relaciona l'actiu real i el finançament aliè. Aquesta ràtio relaciona el que es té amb el que es deu. Si la ràtio supera la unitat, l'empresa està en una bona situació; si dóna justament la unitat, l'empresa està a prop de la situació de fallida, i si l'empresa està en fallida tècnica, la ràtio dóna inferior a la unitat.
- Per a l'estructura del passiu s'estudien els fons propis, els ingressos a distribuir en diferents exercicis, les provisions per a riscos i despeses i els fons aliens.

Per a l'estudi dels fons propis s'incideix en l'autofinançament, i per a l'estudi dels fons aliens s'analitza l'endeutament, la qualitat del deute, la ràtio d'autonomia financera i el palanquejament financer (Amat, 1994, p. 128-141):

Endeutament = *Total deutes / Total passiu* (entre 50% - 60% es considera un endeutament acceptable).

Qualitat del deute = *Deutes a curt / Total deutes* (si la majoria són deutes a curt termini, l'empresa presenta una mala qualitat dels deutes).

Ràtio autonomia financera = *Fons propis / Fons aliens* (si és més gran que la unitat, l'empresa té una certa autonomia financera).

Palanquejament financer, que té en el numerador la ràtio "Resultat net de l'exercici / Fons propis" i en el denominador la ràtio "Resultat net + Cost financer net / Fons propis + Fons aliens remunerables". Aquesta relació serveix per determinar si la utilització de deutes per part de l'empresa és favorable o desfavorable a l'empresa. Concretament, si el palanquejament financer dóna superior a la unitat, és favorable; si, per contra, és inferior, és desfavorable. Quan la ràtio és igual a la unitat la utilització de deutes és indiferent.

- Pel que fa a l'anàlisi dinàmica de la situació financera a llarg termini, com que és una anàlisi complementària a l'anàlisi des d'un punt de vista estàtic, les dades utilitzades provenen del compte de resultats i dels estats de variacions patrimonials. L'objectiu és analitzar la capacitat de l'empresa de generar beneficis i efectiu per saber si l'empresa tindrà més o menys dificultat per pagar el cost del deute i el seu reembossament. Les ràtios utilitzades són:

1. ràtio de cobertura de despeses financeres a llarg termini;
2. ràtio de cobertura de despeses financeres a curt termini, i
3. ràtio de capacitat de devolució de préstecs.

(1) $RCDFLLT = \text{benefici abans impostos i resultat financer/despeses financeres}$

(2) $RCDFCT = \text{resultat net} + \text{amortitzacions/despeses financeres}$

(3) $RCDP = \text{Resultat net} + \text{amortitzacions/préstecs rebuts}$

Com més alt sigui el valor de les ràtios, millor és la situació de l'empresa. Ara bé, per poder pagar també cal fer una previsió de tresoreria.

5.2.2 Anàlisi de l'estructura econòmica

Tenint present l'anàlisi de la situació financera a llarg termini abans esmentada de les empreses de la població, s'analitzen les grans masses de l'actiu i passiu del balanç de situació aplicant el mètode de percentatges, la ràtio de rotació del total actiu, la composició de l'actiu (com a element de negociació enfront de potencials creditors, a institucions financeres, etc.), el finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu i la solvència total. En l'anàlisi de la situació financera a curt termini s'analitza el fons de maniobra o capital circulant, la solvència i les ràtios de rotació del capital circulant que es poden calcular amb la informació de què es disposa. En les empreses que és possible per la informació que tenim també es fa una anàlisi dinàmica.

En la població objecte d'estudi, les empreses presenten aquestes dades respecte de la seva estructura econòmica:

Sacyr SA, en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini de l'any 2002 presenta en les masses patrimonials de l'actiu un immobilitzat d'un 67'26%, unes despeses a distribuir en diferents exercicis d'un 0'17% i un actiu circulant d'un 32'57%. Pel que fa al passiu, els fons propis representen el 31%, l'exigible a llarg termini el 35'51% i l'exigible a curt termini el 33'49%. Dintre de l'exigible a curt termini, les provisions per operacions de tràfic representen un 1'12%. La rotació del total actiu és de 753 dies, és a dir, el temps mig

que Sacyr SA tarda a recuperar el valor de l'actiu és de 753 dies, aproximadament 25 mesos.

D'altra banda, la composició més important de l'actiu correspon a l'immobilitzat, i dintre de l'immobilitzat la partida més important és l'immobilitzat financer, amb un percentatge parcial d'un 89'2% sobre el total d'immobilitzat, fet que constata la gran participació que té l'empresa en altres empreses destacades. Pel que fa al finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini, que té per resultat 0'98, és a dir, és lleugerament inferior a la unitat, reflecteix un fons de maniobra negatiu. D'altra banda, la solvència total de resultat 1'45, com que és superior a la unitat, indica que l'empresa està en una bona situació, ja que té més del que deu.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra negatiu que presenta l'empresa és d'11.637'4 milers d'euros, i la solvència a curt termini dóna 0'97, valor allunyat del valor òptim, que és 2, cosa que pot indicar possibles problemes per pagar els deutes a curt termini, però com que la ràtio de tresoreria presenta un valor de 0'9, gairebé idèntic al valor ideal que és la unitat, indica que han de ser suportables els problemes per pagar els deutes a curt termini. Cal tenir present que les existències, quan es fa servir el mètode del percentatge de realització, perden rellevància, tal com s'ha apuntat anteriorment en aquesta tesi. Pel que fa a la ràtio de termini de cobrament, que indica un termini mig de cinc mesos i mig, i a la ràtio de termini de pagament, que indica un termini mig de nou mesos aproximadament, totes dues ràtios indiquen conjuntament una bona situació, però cal comparar-ho amb el termini de crèdit concedit inicialment per l'empresa per tal de valorar la gestió de l'empresa en aquesta àrea.

En l'*estudi dinàmic*, Sacyr SA presenta una disminució del capital circulant respecte a l'any anterior, en el quadre de finançament de l'any 2002. Val a dir que la licitació pública de l'any 2002 va ser positiva sobre el total d'obra civil; per contra, l'edificació en l'exercici 2002 dóna alguna mostra de debilitat respecte a exercicis anteriors. De tota manera, el resultat net de l'exercici incrementa un 3'56% respecte de l'any anterior, i

l'import net de la xifra de negocis també incrementa en l'exercici 2002 respecte de l'any anterior un 12'67%.

Amb l'anàlisi portada a terme es pot deduir que l'empresa va tenint un creixement i una rendibilitat que en garanteix la continuïtat, tal com demostra la cartera d'obres i serveis, que creix respecte a l'any 2001 un 10% aproximadament, amb una àmplia cartera de concessions d'una vida mitjana de 22 anys. També cal incidir en la internacionalització del grup Sacyr SA, que té una política expansiva tant a Europa com a Iberoamèrica, i també en la seva diversificació pel que fa a les activitats: en l'exercici 2002, l'empresa va adquirir una participació estratègica d'un 24'5% en el capital social d'una empresa líder en el sector immobiliari, Vallehermoso SA. En definitiva, en l'exercici econòmic 2002 l'empresa aposta per nous negocis diferenciats del sector de la construcció però relacionats amb aquesta activitat per tenir unes fonts d'ingressos recurrents. Cal remarcar que l'empresa, en l'exercici 2002, va portar a terme 142 UTE, i, en canvi, del seu resultat no es pot deduir quina part deriva de les esmentades UTE, fet que fa pensar que cal més informació comptable de les UTE, diferent de la que es fa constar actualment.

Elecnor SA, en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini presenta, en l'estructura econòmica, una massa d'immobilitzat que representa un 17'83% del total actiu, i el 82'17% restant correspon a l'actiu circulat. D'aquest actiu circulat, un 13% correspon a les existències, un 68'54% correspon als deutors, un 0'29% a les accions pròpies, un 5'25% a la tresoreria i un 0'12% són ajustaments per periodificació. En el passiu, els fons propis representen el 23'02%, els ingressos a distribuir en diferents exercicis el 0'078%, la provisió per a riscos i despeses el 0'29%, els creditors a llarg termini un 11'14% i els creditors a curt termini un 65'30%. La ràtio de rotació total de l'actiu és de 283'5 dies, és a dir, el temps mig que tarda a recuperar el valor l'actiu l'empresa és aproximadament de 9 mesos i mig.

De la composició de l'actiu circulat, una de les partides més destacades és la de deutors i, en canvi, en l'immobilitzat la partida més important és la d'immobilitzat financer, que

representa un percentatge parcial d'un 76'2% de tot l'immobilitzat. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini té un valor de 1'95, cosa que indica, com que és superior a la unitat, que el fons de maniobra de l'empresa és positiu; d'altra banda, la ràtio de solvència total, que dona 1'3, també superior a la unitat, assenyala que l'empresa està en una bona situació.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* la bonança del fons de maniobra positiu, juntament amb una ràtio de solvència a curt termini que té un resultat d'1'3, és a dir, una mica allunyat del valor òptim, que és 2, pot fer pensar que en determinats moments l'empresa pot arribar a tenir certs problemes per pagar els deutes a curt termini, però amb una ràtio de tresoreria d'un 1'9 es confirma la tranquil·litat de poder fer els pagaments corresponents. La partida d'existències es confirma novament com una partida poc rellevant en aquest tipus d'empreses, que fan servir el mètode del percentatge de realització. Les ràtios que indiquen els terminis de cobrament i pagament de l'empresa tenen per resultat 132 dies i 174 dies, respectivament, cosa que assenyala una bona gestió pel que fa als esmentats terminis: es cobra abans del que es paga, però per confirmar aquest bon indicador cal comparar-ho amb el termini de crèdit concedit per l'empresa.

En l'*estudi dinàmic* es pot comprovar, amb el quadre de finançament, que en l'exercici 2002 l'empresa ha experimentat una reducció del capital circulant respecte de l'exercici anterior; segurament alguna de les incidències han estat els retards en l'adjudicació de contractes, la devaluació de divises i la reducció de les activitat a l'Argentina i Veneçuela, és a dir, l'activitat internacional. D'altra banda, la cartera de comandes també presenta una reducció d'un 6% respecte de l'exercici anterior.

La societat ha participat en diferents UTE en l'exercici 2002, però dona el detall de l'aportació de les UTE en els diferents epígrafs del balanç de situació i en el compte de pèrdues i guanys a 31/12/02 pels comptes consolidats del grup, i no es pot deduir l'aportació individual de cada UTE en els comptes anuals individuals d'Elecnor SA.

Les estimacions que fa l'empresa per a l'exercici 2003 estan marcades per un cert optimisme; així ho demostra la política d'inversió en equipaments per assegurar un increment de la productivitat, ja que han incorporat tecnologies avançades al procés productiu. Els recursos destinats a qualificar els equipaments són de 7'23 milions d'euros, cosa que suposa un increment del 10% respecte al que es va invertir en l'exercici anterior. Així doncs, l'empresa, encara que només ha incrementat el benefici net en un 13'1% i presenta una variació del capital circulant negativa, té bones perspectives per al futur exercici 2003.

Elecnor SA, superant les previsions de resultats, ha posat en marxa un canvi organitzatiu i intervé en diferents activitats, com ara la construcció i el sanejament d'aigües, i serveis d'operació i manteniment per electricitat, gas, aigua i telecomunicacions. L'empresa, en aquest exercici 2002, ha participat en més de 65 UTE, de les quals no podem deduir l'impacte del resultat de cada una en el benefici net d'Elecnor SA.

ACSA, agbar construcció SA, en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini presenta un immobilitzat que representa un 15'02% del total actiu, unes despeses a distribuir en diferents exercicis poc significatives, d'un 0'005%, i un actiu circulant que representa un 85% del total actiu. D'altra banda, en el passiu els fons propis representen un 14'11%, els ingressos a distribuir en diferents exercicis un 0'33%, les provisions per a riscos i despeses un 0'43%, els creditors a llarg termini un 8'95% i els creditors a curt termini un 76'18%.

Dintre de creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic representen un percentatge parcial d'un 1'07%. La ràtio de rotació total de l'actiu és de 10 mesos aproximadament i la composició és majoritàriament d'actiu circulant i, dintre del mateix, les partides de deutors i clients per vendes i prestació de serveis són les partides més importants, amb un 94'36% i un 82'54%, respectivament. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini dona un import superior

a la unitat, cosa que confirma un fons de maniobra positiu, i la ràtio de solvència total, de resultat un 1'17, indica que l'empresa es troba en una bona situació.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra de l'empresa és positiu i la ràtio de solvència a curt termini dóna 1'12, allunyant-se una mica del valor òptim, que és 2, amb símptomes de problemes per pagar a curt termini, que queden superats veient la ràtio de tresoreria, que dóna 1'08 (on el valor òptim és 1), i que constata la no existència de problemes per pagar els deutes a curt termini; són les existències, per les particularitats pròpies del sector, les que provoquen aquest resultat de la ràtio de solvència a curt termini. Pel que fa al termini de cobrament, que és de sis mesos aproximadament, és inferior al termini de pagament, cosa que suposa un finançament important per a l'empresa.

En l'*estudi dinàmic* es pot veure en el quadre de finançament de l'exercici 2002 un augment del capital circulant de 3.195.879 euros; en canvi, en l'exercici anterior hi havia una disminució del capital circulant. La cartera de comandes assenyala que a 31 de desembre de 2002 hi havia obra contractada per 180.000 milers d'euros, i un 20% aproximadament correspon a les participacions en les UTE.

En resum, l'exercici 2002 és per a l'empresa un exercici de creixement i de consolidació, amb una millora organitzativa, una millora de la qualitat, una diversificació de clients, una entrada en noves activitats, com ara les concessions d'obra pública, i un any en què s'han fet moltes aliances estratègiques en forma d'UTE per reforçar la presència de la societat en el mercat. Concretament, en aquest exercici 2002 hi ha una millora en la capacitat de contractació, amb licitacions per valor de 2.690 milions d'euros. També destaquen la gran varietat de tipologies i àmbits geogràfics sobre els quals ha actuat l'empresa; en l'àmbit internacional és remarcable l'assentament progressiu de la filial de Xile i la presència al Principat d'Andorra.

ACS, Proyectos, Obras y Construcciones SA, en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini l'immobilitzat representa un 7'23% del total actiu, i la resta correspon a l'actiu circulant, és a dir, un 92'77% és actiu circulant, i del mateix les existències representen un percentatge parcial d'un 3'4%; els deutors, un 48'58%; les inversions financeres temporals, un 4'49%; la tresoreria, un 3,28%, i els ajustaments per periodificació, un 0'30%. En el passiu, els fons propis representen un 12'55% del total passiu; els ingressos a distribuir en diferents exercicis representen un 0'12%; les provisions per a riscos i despeses, un 0'62%, i els fons aliens representen el 86,71%. Dintre d'aquest exigible, un 96'66% representa passiu circulant.

En la massa de creditors a curt termini no hi ha provisions per a operacions de tràfic. D'altra banda, la ràtio de rotació total de l'actiu indica que el temps mig que l'empresa tarda a recuperar el valor de l'actiu és d'uns 13 mesos. L'actiu circulant és la massa patrimonial més important i dintre la mateixa els deutors representen quasi la meitat de l'actiu circulant. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini, amb un resultat de 2'24, indica que el fons de maniobra és positiu, o, dit d'una altra manera, que els capitals permanents poden finançar l'actiu fix i una part de l'actiu circulant. La ràtio de solvència total és superior a la unitat, cosa que indica que l'empresa està en una bona situació.

En l'anàlisi de la situació financera a curt termini el fons de maniobra de l'empresa és positiu i la ràtio de solvència a curt termini dona 1'11, allunyat del valor òptim 2, però la ràtio de tresoreria dona justament el valor òptim, cosa que indica que no hi ha problemes per pagar a curt termini. Com la majoria d'empreses de la població, les existències són les que provoquen el resultat de la ràtio de solvència a curt termini. La ràtio de termini de pagament supera amb escreix la ràtio de termini de cobrament i és molt favorable per a l'empresa.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament es pot veure una disminució del capital circulant en l'exercici 2002; en canvi, en l'exercici anterior, el 2001, hi havia un augment del capital circulant.

La xifra de negocis augmenta un 23% en l'exercici 2002 respecte de l'exercici anterior, ja que la construcció continua essent una activitat molt dinàmica i en creixement, tant en infraestructures com en edificacions, en l'esmentat exercici econòmic. El benefici net en l'exercici 2002 també augmenta un 57'7% respecte de l'exercici anterior, encara que no es reinverteix tot a l'empresa perquè es decideix la distribució d'un dividend del 108'33% sobre el nominal de les accions i destinar solament a reserves 35 milers d'euros. La cartera de comandes al final de l'exercici 2002 se situa en 2.925.010 milers d'euros, import que assegura l'activitat per als pròxims 21 mesos al ritme de producció que té l'empresa.

La majoria d'activitats de l'empresa són de construcció, promoció, restauració, gestió i explotació de béns immobles i concessions administratives, principalment a Espanya. La societat no mostra en els seus comptes anuals l'aportació de les UTE en els diferents epígrafs del balanç de situació i del compte de pèrdues i guanys; només s'indica en l'apartat d'ingressos i despeses de la memòria el consum de materials que correspon a les UTE, les càrregues socials que corresponen a les UTE, l'import net de la xifra de negocis que correspon a les UTE i la part de la cartera de comandes que correspon a les UTE. Per tant, no es pot deduir clarament quina part del resultat deriva de cada una de les 66 UTE en què ha participat l'empresa en l'exercici 2002.

Ferrovial Agromán SA, en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini* presenta un immobilitzat que representa un 9'66% del total actiu, i la resta, el 90'34%, és actiu circulant. Dintre de l'actiu circulant, les existències tenen un percentatge parcial del 3% aproximadament; els deutors, un 42%; les inversions financeres temporals, un 52%; la tresoreria, un 3%, i els ajustaments per periodificació, un 0'12%. En el passiu, els fons propis són d'un 13'26% del total passiu, els ingressos a distribuir en diferents exercicis són d'un 0'52%, les provisions per a riscos i despeses són d'un 1'68%, els creditors a llarg

termini representen un 0'18% i els creditors a curt termini, un 84'36%. Dintre dels creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic representen un percentatge parcial d'un 4'47%.

La rotació del total actiu és de 13 mesos i la composició de l'actiu és majoritàriament d'actiu circulant; destaquen les inversions financeres temporals de l'empresa, que té crèdits a empreses del grup per un 68'15% del total d'inversions financeres temporals. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini, com que és superior a la unitat, indica que el fons de maniobra és positiu i que, per tant, els capitals permanents financen l'actiu fix i una part de l'actiu circulant. La ràtio de garantia o solvència total dóna 1'18, cosa que indica una bona situació, l'empresa té més del que deu.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra és positiu i la ràtio de solvència a curt termini és superior a la unitat, però no arriba al valor òptim, que és 2. En canvi, la ràtio de tresoreria dóna gairebé el valor òptim que és la unitat, cosa que demostra que la partida d'existències en aquest sector de la construcció perd rellevància si s'utilitza el mètode del percentatge de realització, i la majoria d'empreses de la població objecte d'estudi fan servir aquest mètode, com s'ha comprovat en aquesta tesi. Aquest resultat de la ràtio de tresoreria indica que no hi ha problemes per pagar els deutes a curt termini. De les ràtios de rotació del capital circulant, la ràtio de rotació d'existències no s'analitza pel que s'ha comentat abans de les existències, la ràtio de termini de cobrament és inferior a la de termini de pagament, cosa que resulta favorable per a l'esmentada empresa.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament es pot veure un augment del capital circulant en l'exercici 2002. Un fet rellevant d'aquest exercici va ser la venda de la participació de la societat Concesiones de infraestructuras del transporte SA al grup Ferroviario SA, fet que va generar un benefici extraordinari de 358 milions d'euros. D'altra banda, l'augment de la xifra de negocis en l'exercici 2002 d'un 23% aproximadament

respecte a l'any anterior i un augment del resultat d'exploració d'un 54'2% respecte a l'exercici anterior, encara que amb una reducció del benefici financer d'un 13'5%, a causa de la reducció dels dividends rebuts de les filials estrangeres i una negativa evolució dels tipus de canvi, permet obtenir un resultat de l'exercici destacat com a màxim històric d'aquesta empresa, un 200% superior al de l'exercici anterior. Cal destacar també el gran volum de contractació de la societat al final de l'exercici 2002, que se situa en xifres de cartera superiors a 4.607 milions d'euros, un 83% nacional i la resta internacional.

L'empresa també té diverses activitats relacionades amb la construcció. L'activitat principal és l'estudi, concessió, construcció i explotació de tota mena d'obres públiques i privades, així com la construcció i explotació de tot tipus de serveis públics relacionats amb transports en el territori nacional i internacional. Addicionalment, participa en altres societats amb activitats anàlogues, en destaca l'activitat constructora desenvolupada a Polònia. Pel que fa a les UTE, l'esmentada empresa ha realitzat més de 300 UTE nacionals i 24 UTE estrangeres en aquest exercici.

És, doncs, una empresa amb projecció internacional, que va diversificant l'activitat constructora amb activitats que hi estan directament relacionades i que mostra una continuïtat important en el sector, que ha dut a terme aliances temporals de les quals no se'n pot apreciar clarament els resultats desagregats en els seus comptes anuals.

A Construcciones Bosch Pascual SA en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini l'immobilitzat representa un 6% del total actiu, i l'actiu circulat representa el 94% restant. Dins de l'actiu circulat, les existències suposen un percentatge parcial d'un 0'17%; els deutors, un 58'91%; les inversions financeres temporals, un 17'29%; la tresoreria, un 22'98%, i els ajustaments per periodificació, un 0'06%. Les partides més significatives d'aquest actiu circulat són els deutors, seguits de la tresoreria i les inversions financeres temporals.

El passiu està repartit en uns fons propis, d'un 6'93%, i uns fons aliens, que representen el 93'07% restant. D'aquests fons aliens, els creditors a curt termini són d'un 94'98% i no engloben provisions per a operacions de tràfic. La ràtio de rotació total de l'actiu és de 9 mesos aproximadament. Referent a l'immobilitzat, la partida més destacada és l'immobilitzat material; aquests actius fixos no estan subjectes a cap càrrega excepte les adquisicions de terrenys i construccions, que tenen garantia hipotecària d'un préstec rebut d'una entitat de crèdit. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini dona 1'87, cosa que demostra que el fons de maniobra és positiu. La ràtio de solvència total dona 1'07, i això indica que l'empresa està en una bona situació perquè té més recursos dels que està obligada a pagar.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra positiu de l'empresa assenyala que els capitals permanents financen l'actiu fix, però també una part de l'actiu circulant. D'altra banda, la ràtio de solvència a curt termini, amb un resultat de 1'06, indica que pot haver-hi problemes per pagar els deutes a curt termini, però posteriorment el resultat de la ràtio de tresoreria confirma, perquè dona el valor òptim, que la societat no té problemes per pagar els deutes a curt termini. Com en els casos anteriors, són les existències les que desvirtuen el resultat de la ràtio de solvència a curt termini. Pel que fa al termini de cobrament, en aquesta empresa és de 5 mesos aproximadament, i el termini de pagament és molt superior a 5 mesos, fet que demostra una situació altament favorable per a l'esmentada empresa.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament s'observa un augment considerable del capital circulat: hi destaca un augment del 63% de la xifra de negocis respecte de l'exercici anterior. D'altra banda, la política de no distribució de dividendes permet capitalitzar la societat, fent-la créixer; a més, la cartera de comandes és de 18 milions d'euros en tancar l'exercici 2002 i la previsió de facturació per a l'exercici 2003 suposa un increment superior al 24% respecte de l'exercici 2002. L'empresa té l'àmbit centrat a escala nacional i la seva activitat és bàsicament la construcció.

Corsán-Corviam SA en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini presenta un immobilitzat d'un 2%, unes despeses a distribuir en diferents exercicis d'un 0'02% i un actiu circulant que representa un 97'08% del total actiu, del qual la partida més destacada és la dels deutors, que representa un percentatge parcial d'un 78'26%. D'altra banda, el passiu està repartit entre fons propis, que representen un 13'12%, i fons aliens, que representen un 86'26%, dels quals un 0'25% són creditors a curt termini i un 99'75% són creditors a llarg termini. Dins dels creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic representen un 5'3%. La rotació total de l'actiu és de 18 mesos i la composició de l'actiu és majoritàriament d'actiu circulant. Pel finançament de les diferents masses de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini dóna molt superior a la unitat, cosa que demostra que el fons de maniobra d'aquesta empresa és positiu. La ràtio de solvència total dóna 1'16 i, per tant, l'empresa té una bona situació.

En l'anàlisi de la situació financera a curt termini el fons de maniobra és positiu i la ràtio de solvència a curt termini, que presenta un resultat d'1'14, indica que hi pot haver problemes per pagar els deutes a curt termini, però la ràtio de tresoreria, que dóna exactament el valor òptim, confirma la tònica habitual de les empreses de la població, que no hi ha problemes per pagar els deutes a curt termini. És la partida d'existències la que provoca la distorsió en la ràtio de la solvència a curt termini, a causa de les peculiaritats que té la mateixa en el sector de la construcció. La ràtio de termini de cobrament és d'uns 14 mesos, i la ràtio de termini de pagament és de 20 mesos, la qual cosa suposa una situació favorable per a l'empresa.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament de l'exercici 2002 hi ha una disminució del capital circulant, ja que en aquest exercici l'empresa ha adquirit importants participacions en empreses constructores. D'altra banda, l'import net de la xifra de negocis en l'exercici 2002 augmenta un 73% respecte de l'any anterior i, juntament amb l'augment de la cartera de comandes per a l'exercici 2003, es preveu un creixement important d'aquesta societat en futurs exercicis econòmics.

De les diferents UTE en què ha participat la companyia en l'exercici 2002, s'indica la part corresponent a la xifra de negocis i a les despeses de personal, però no hi ha més informació de les UTE, ni dels resultats que cada associació temporal aporta a la societat analitzada. L'activitat de l'empresa és la de contractació, gestió, execució d'obres i construccions -tant públiques com privades-, fabricació d'equips i materials per a la construcció, promoció i manteniment; és a dir, una activitat diversificada però amb el denominador comú que totes les activitats estan relacionades amb la construcció. El mercat nacional és on més treballa la companyia, tot i que l'empresa ha fet actuacions a Portugal.

Vias SA, en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini, presenta un immobilitzat d'un 13'29% del total actiu; destaca d'aquesta massa patrimonial l'immobilitzat financer, que representa un percentatge parcial d'un 53% del total immobilitzat. Les despeses a distribuir en diferents exercicis són un 0'12% del total actiu, i l'actiu circulat, que representa la part més important, amb un 86'59%, té com a epígraf important els deutors, amb un percentatge parcial d'un 67'18%. El passiu, en l'exercici 2002, està repartit entre un 14'74% de fons propis i un 85'26% de fons aliens, dels quals els creditors a llarg termini representen un 1'4% de percentatge parcial i els creditors a curt termini representen el 98'6% restant. Dins els creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic representen un percentatge parcial d'un 1'45%. La rotació total de l'actiu és d'11 mesos i mig. D'altra banda, pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini és d'1'2, dada que significa que el fons de maniobra és positiu. La ràtio de solvència total és d'1'17, i, com que supera la unitat, indica que l'empresa està en una bona situació.

De l'anàlisi de la situació financera a curt termini cal destacar, en primer lloc, el bon símptoma del fons de maniobra positiu i la ràtio de solvència a curt termini, d'1'03, tot i quedar per sota del valor òptim, que és 2. Es confirma, com en els altres casos, que no hi ha problemes a curt termini per pagar els deutes perquè la ràtio de tresoreria dona exactament el valor òptim de la unitat. És la partida d'existències la que fa que es doni

aquesta situació. La ràtio de termini de pagament supera la ràtio de termini de cobrament, que és aproximadament de 6 mesos, fet que vol dir que l'empresa presenta una bona situació.

Pel que fa l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament de l'exercici 2002 es pot observar un augment del capital circulant; en l'exercici anterior, en canvi, hi havia una disminució del capital circulant. D'altra banda, les vendes netes de la societat en l'exercici 2002 augmenten un 4'53% respecte de l'exercici anterior, i el benefici d'explotació també augmenta un 6'37% respecte de l'exercici anterior, tot i que la societat en aquest exercici ha creat una provisió d'11.210 milers d'euros per a les pèrdues en les filials sud-americanes. La cartera de comandes és de 494.480 milers d'euros i equival a 16 mesos d'activitat. Les previsions de cara al pròxim exercici són bones.

De les UTE, la societat dóna la informació que requereix l'adaptació sectorial de les empreses constructores amb poques mancances. Però de les més de 30 UTE en què l'empresa ha participat en aquest exercici 2002, no es dóna informació del resultat de cada una; la informació és agregada en els comptes anuals de Vias SA.

DRAGADOS SA, en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini*, presenta un immobilitzat d'un 8'18%, unes despeses a distribuir en diferents exercicis d'un 0'014% i un actiu circulant que representa un 91'81% del total actiu. En l'actiu circulant, la partida més important és la de deutors, que representa un 55'8%. Pel que fa al passiu, els fons propis representen un 10'79% del total passiu; el ingressos a distribuir en diferents exercicis, un 0'02%; les provisions per a riscos i despeses, un 1'6%, i els fons aliens representen el 87'59% restant. Dins els fons aliens, els creditors a llarg termini representen un 0'38% de percentatge parcial i els creditors a curt termini, un 99'62% de percentatge parcial. Dins de creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic són d'un 3'05%. D'altra banda, la ràtio de rotació total de l'actiu és d'11 mesos aproximadament. Pel finançament de les masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini indica que el fons de maniobra de l'empresa és positiu, ja que la relació capitals

permanents / actiu fix dóna 1'56, superior a la unitat, és a dir, els capitals permanents financen l'actiu fix i una part de l'actiu circulat. La ràtio de solvència total també supera la unitat, fet que indica que l'empresa té una bona situació.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra positiu augura una situació favorable per a l'empresa. La ràtio de solvència a curt termini dóna 1'05, i, igual que les altres empreses, és la ràtio de tresoreria, que dóna aproximadament el valor ideal, la que indica que l'empresa podrà pagar els deutes a curt termini. D'altra banda, la ràtio de termini de pagament supera la ràtio de termini de cobrament, presentant una situació positiva per a l'empresa.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament es pot veure un augment del capital circulat en l'exercici 2002; en l'exercici anterior, en canvi, la situació era contrària, és a dir, hi havia una disminució del capital circulat. En l'exercici 2002 l'empresa experimenta un creixement d'un 14'1% en l'edificació respecte de l'exercici anterior i un creixement d'un 11'2% en l'obra civil; a escala internacional, en canvi, la variació respecte de l'exercici anterior és una disminució del 15'2%, a causa de les pitjors condicions financeres internacionals, com ara les del mercat llatinoamericà. Cal tenir present que han licitat obres a Europa, a Amèrica i a l'Àfrica. En conjunt, la xifra de vendes ha augmentat un 8'3% respecte de l'exercici anterior, i la cartera de comandes, al final de l'exercici 2002, és de 3.054'6 milions d'euros, dels quals 1.331'7 milions corresponen a UTE nacionals i 225'5 milions corresponen a UTE estrangeres. Les previsions de futur per a aquesta societat són optimistes.

Pel que fa a les més de 300 UTE nacionals i a les 20 UTE internacionals en què ha participat la societat, la informació que es dóna és la que pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores. Els resultats de cada una d'aquestes UTE estan integrats i no es poden deduir dels comptes anuals presentats per l'empresa. El resultat individualitzat de cada UTE no es pot conèixer a través dels estats financers.

Cleop SA, en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini, presenta un immobilitzat d'un 39'04% del total actiu, unes despeses a distribuir en diferents exercicis d'un 0'39% i un actiu circulant d'un 60'57%. Dins l'immobilitzat, l'epígraf més important és l'immobilitzat financer, que representa un 33'53%, i dins l'actiu circulant, l'epígraf més important és el de deutors, amb un percentatge parcial d'un 80'22%. En el passiu, els fons propis representen un 47'69% del total passiu, els ingressos a distribuir en diferents exercicis representen un 3'76% i els fons aliens, un 48'55%. Dels fons aliens, un 14'68% són creditors a llarg termini, i un 85'32% són creditors a curt termini. Dintre dels creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic representen un 1'86%. La rotació del total actiu és de 23 mesos aproximadament i pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini dona 1'5, dada que confirma un fons de maniobra positiu. La ràtio de solvència total aproximadament dona 2, cosa que indica que l'empresa està en una bona situació ja que té un actiu real molt superior al finançament aliè.

En l'anàlisi de la situació financera a curt termini el fons de maniobra de l'empresa és positiu i la ràtio de solvència a curt termini dona 1'5, és a dir, tot i que està per sota del valor òptim, s'intueixen pocs problemes per pagar els deutes a llarg termini. La ràtio de tresoreria dona 1'3, és a dir, no hi ha problemes per pagar els deutes a curt termini. La ràtio de termini de cobrament és de 9 mesos i mig; en canvi, la ràtio de termini de pagament és d'11 mesos aproximadament, la qual cosa és favorable per a l'empresa.

Pel que fa a l'estudi dinàmic, en el quadre de finançament es pot observar una disminució del capital circulant en l'exercici 2002, ja que, després dels exercicis anteriors, extraordinàriament positius, en el sector de la construcció a Espanya, en l'exercici 2002 l'empresa reconeix que ha començat una petita desacceleració en el sector; tot i així, a l'empresa Cleop SA l'import net de la xifra de negocis és superior en un 14'87% a la de l'exercici precedent, amb un 5'8% d'obra executada per tercers. D'altra banda, el resultat net de l'exercici representa un 6'4% sobre l'import de la xifra de negocis, i el resultat d'exploació ha incrementat un 44'56% respecte al de l'exercici anterior. La cartera de

comandes augmenta en aquest exercici 2002 un 33'4% respecte de la cartera de l'any anterior, fet que suposa unes perspectives de treball de 22 mesos de facturació com a mínim.

Amb aquests estats comptables es preveu un augment de l'import net de la xifra de negocis per a l'exercici 2003 d'un 19'15% sobre la facturació de l'exercici anterior, la qual cosa deixa entreveure una continuïtat en la tendència de millora dels resultats operatius ordinaris de la companyia enfront dels resultats extraordinaris. Pel que fa a la diversificació començada per la companyia l'any 1999, l'empresa ha continuat aquesta iniciativa potenciant la seva consolidació en el sector immobiliari i en els serveis i la gestió.

La companyia ha realitzat diverses UTE en l'exercici 2002, i d'aquestes UTE no dona tota la informació que demana l'adaptació sectorial de les empreses constructores. El resultat d'aquestes 10 UTE aproximadament no es pot deduir dels comptes anuals analitzats. L'empresa treballa principalment a escala nacional.

Fomento de Construcciones y Contratas SA, en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini presenta un immobilitzat que representa el 79'50% del total actiu, les despeses a distribuir en diferents exercicis són el 0'25%, i l'actiu circulat, un 20'25%. De l'immobilitzat, la partida més important és l'immobilitzat financer, i de l'actiu circulat, la partida més important és la de deutors. En el passiu, els fons propis representen un 41'57%; els ingressos a distribuir en diferents exercicis, un 0'26%; les provisions per a riscos i despeses, un 5'09%, i els fons aliens, un 53'08%, que es reparteix entre els creditors a llarg termini, que representen el 3'47% de percentatge parcial, i un 96'53% de passiu circulat.

En l'esmentat passiu circulat, les provisions per a operacions de tràfic representen un percentatge parcial baix del 3'07%. La rotació total de l'actiu és de 34 mesos, a causa principalment de la importància de les partides que configuren l'actiu fix, que és la massa

patrimonial més important de l'actiu, amb un percentatge representatiu del 79'50%. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini dona 0'61, cosa que significa que el fons de maniobra és negatiu en aquesta empresa en l'exercici 2002. La ràtio de solvència total dona 1'8, cosa que significa que aquesta empresa, en l'exercici 2002, ha de gaudir d'una bona situació, ja que té més del que deu.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra de l'empresa és negatiu, és a dir, l'immobilitzat està finançat amb recursos propis i amb una part de recursos aliens. La ràtio de solvència a curt termini ens indica que l'empresa pot tenir problemes per pagar els deutes a curt termini, i també ens indica això mateix la ràtio de tresoreria. El termini de cobrament de clients és de 4 mesos aproximadament, i el termini de pagament a proveïdors és molt superior, cosa que facilita el pagament de les obligacions pendents.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament s'observa una disminució del capital circulant en l'exercici 2002. D'altra banda, la cartera de comandes ha augmentat un 11'5% al final de l'exercici 2002 i s'espera que la xifra de negocis i el resultat net de l'any 2003 també creixin respecte de l'exercici 2002. L'empresa està diversificant les seves activitats, sobretot en l'àrea dels serveis, i s'espera un creixement de la xifra de negocis basat en l'aportació dels contractes del sector de medi ambient, renovats o ampliat en els últims mesos del 2002, i en les inversions en l'activitat de residus. També en la gestió de l'aigua es preveuen més contractes. En definitiva, la cartera de serveis en concret creix un 11'1% respecte de l'exercici anterior. També esperen un notable creixement en l'àrea de l'entorn urbà, tant a escala nacional com internacional.

En la construcció, després d'aquests anys de fort creixement, la societat espera una consolidació d'aquesta activitat, amb lleugers increments, per a l'execució dels contractes obtinguts en aquest exercici. D'altra banda, les fortes inversions realitzades per modernitzar i ampliar l'empresa permeten entreveure una millora de la rendibilitat. A

banda, el pla d'inversions per als pròxims anys per millorar la productivitat i capacitat de producció complirà la normativa mediambiental vigent. En l'àmbit internacional, els contractes d'Egipte i la crisi llatinoamericana són els punts més destacats. FCC SA, com a empresa matriu del grup FCC, format per diferents companyies que operen en construcció, serveis de sanejament urbà i aigües, aparcaments, mobiliari urbà, transport de viatgers, inspecció tècnica de vehicles, logística, ciments, etc., ha tingut un bon exercici 2002 i ha apostat per fer importants inversions en l'exercici 2003.

En aquest exercici l'empresa ha participat en més de 100 UTE, i la informació de la memòria no recull els resultats individualitzats de cada una de les UTE. D'altra banda, el que pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores respecte de les UTE no se segueix d'una manera rigorosa en la memòria de la companyia.

Obrascón Huarte Lain SA, en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini*, presenta un immobilitzat que representa un 28'32%; la resta pràcticament correspon a l'actiu circulat, ja que les despeses a distribuir en els diferents exercicis representen només un 3%. La massa més important és, doncs, l'actiu circulat, amb un 70% del total actiu aproximadament. En el passiu, els fons propis són el 17'22%, i els fons aliens, el 82'78% restant, repartit entre creditors a llarg termini, un 31'62%, i creditors a curt termini, un 68'38%. En aquest exigible a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic són d'un 4'83%. La rotació de l'actiu és d'uns 18 mesos, la ràtio de solvència a llarg termini indica que el fons de maniobra és positiu i la ràtio de solvència total és d'1'27, cosa que significa que la situació de l'empresa és bona.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra és positiu i la solvència a curt termini indica que l'empresa pot tenir algun problema per pagar els deutes a curt termini però la ràtio de tresoreria, que no engloba les existències, dóna pràcticament el valor òptim, i això demostra que l'empresa no ha de tenir problemes per pagar els deutes a curt termini. La ràtio de termini de cobrament indica que es cobra dels clients cada 7

mesos aproximadament i, en canvi, la ràtio de termini de pagament indica que es paga a proveïdors en un termini molt més ampli, la qual cosa beneficia l'empresa.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament es pot observar que en l'exercici 2002 hi ha un augment del capital circulant. La cartera de comandes, al final de l'exercici 2002, puja gairebé el doble que la de l'any anterior, i està repartida entre la construcció nacional i internacional. La societat, en l'exercici 2002, segueix diversificant la seva activitat en sectors com és ara el de la construcció, els serveis i les concessions.

De les més de 150 UTE en què ha participat la societat en l'exercici 2002, poca informació comptable es dedueix dels comptes anuals de l'empresa. A més, d'acord amb les normes d'adaptació del PGC de les empreses constructores, els comptes anuals recullen l'efecte de la integració proporcional de les UTE en què participa l'empresa mitjançant la incorporació de la part corresponent a la seva participació en els diferents epígrafs, tant del compte de pèrdues i guanys com del balanç de situació, quan els saldos són significatius. És, doncs, una informació agregada a partir de la qual difícilment es poden deduir els resultats de cada associació temporal d'empreses.

Rodio SA, en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini*, presenta un immobilitzat que representa un 22'90% del total actiu; les despeses a distribuir en diferents exercicis, un 0'1%, i l'actiu circulant, un 77%. De l'actiu fix, les immobilitzacions financeres són l'epígraf més important, i de l'actiu circulant, els deutors destaquen en un 77'8%. Els fons propis representen un 23'88% del total passiu; els ingressos a distribuir en diferents exercicis representen un 0'4%; les provisions per a riscos i despeses, un 4'66%, i els fons aliens, un 71'32%, que inclouen un 6'86% de creditors a llarg termini i un 93'14% de creditors a curt termini. Dintre del passiu circulant, les provisions per a operacions de tràfic representen un 0'66%, és a dir, un percentatge poc significatiu. La rotació del total actiu és de 10 mesos, i la composició majoritària correspon a l'actiu circulant. Pel finançament de les masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini és superior a la unitat, cosa que indica que el fons de maniobra és positiu. La ràtio de

solvència total també és superior a la unitat, la qual cosa ens indica una bona situació per a l'empresa.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra de l'empresa és positiu i la solvència a curt termini assenyalada que l'empresa pot tenir problemes per pagar els deutes a curt termini, ja que la ràtio dóna 1'16, allunyada del valor òptim, que és 2. D'altra banda, la ràtio de tresoreria indica que l'empresa pot fer front als deutes que té a curt termini, ja que dóna exactament 1'1 i el valor òptim de la ràtio és la unitat. Ens trobem una altra vegada davant d'unes existències que distorsionen el resultat de la solvència a curt termini. La ràtio de termini de pagament és superior a la de termini de cobrament, cosa que es tradueix en una bona situació.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament s'observa una disminució del capital circulant en l'exercici 2002; en l'exercici 2001, en canvi, l'empresa presentava un augment del capital circulant. En la cartera de comandes, la societat indica que els contractes d'obres d'enginyeria civil en curs de realització pugen 38.500 milers d'euros aproximadament, i els contractes pendents de començar pugen 4.000 milers d'euros aproximadament, i tots estan ubicats en el territori nacional.

De les més de 30 UTE en què ha participat la societat en aquest exercici 2002, no es dóna informació individualitzada del resultat de cada UTE. Les perspectives d'aquesta societat són d'incertesa, encara que és destacable l'obra pública del tren d'alta velocitat en què participa la societat.

Detec SA en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini* té un immobilitzat que representa un 16'07%; les despeses a distribuir en diferents exercicis, un 0'47%, i l'actiu circulant, un 83'45%. Dintre d'aquest actiu circulant, la partida més important és la d'existències. En el passiu, els fons propis representen un 17'40%, i els fons aliens, un 82'60%, repartits entre creditors a llarg termini (17'78%) i creditors a curt termini (82'22%). L'empresa no ha realitzat provisions de tràfic i la rotació de l'actiu és de 10

mesos. D'altra banda, pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini dóna superior a la unitat, cosa que vol dir que el fons de maniobra és positiu. La ràtio de solvència total també dóna superior a la unitat, cosa que indica una bona situació de l'empresa.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra de l'empresa és positiu, la ràtio de solvència a curt termini dóna 1'25 i la ràtio de tresoreria dóna gairebé el valor òptim, la qual cosa confirma, com en les altres empreses de la població, que l'empresa pot pagar els deutes a curt termini. La ràtio de termini de pagament és superior a la de termini de cobrament, i això beneficia l'empresa.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament es reflecteix un augment del capital circulant en l'exercici 2002. D'altra banda, la societat ha aconseguit l'objectiu de creixement sostingut i la millora i consolidació de la cartera de clients. Quant a la política financera, els accionistes s'han decantat per seguir capitalitzant, com en anys anteriors, la societat. La cartera de comandes indica que en l'exercici 2003 es continuarà la política de contractació d'obres, així com la selecció de clients i el manteniment de la imatge de la societat per tal de consolidar el creixement en producció i en resultats.

Pel que fa a les UTE, la societat gairebé no en dóna cap informació, ni tan sols la que demana l'adaptació sectorial. En la memòria, l'única informació que hi ha relacionada amb les UTE és el saldo del compte "Compte corrent amb UTE", que recull les aportacions dineràries realitzades per Detec SA com a contribució a la constitució de les UTE en què l'empresa participa.

Necso SA en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini* presenta un immobilitzat d'un 14'21%, unes despeses a distribuir en diferents exercicis d'un 0'11% i un actiu circulant d'un 85'68%. L'epígraf més destacat de l'immobilitzat és l'immobilitzat material, i de l'actiu circulant, la partida de deutors. Pel que fa al passiu, els fons propis representen un 17'62%; els ingressos a distribuir en diferents exercicis, un 0'36%; les

provisions per a riscos i despeses, un 0'35%, i els fons aliens, un 81'67%. Dintre dels fons aliens, els creditors a llarg termini són el 5'12%, i els creditors a curt termini, el 76'55%. Els creditors a curt termini no engloben provisions per a operacions de tràfic. La rotació total de l'actiu és d'uns 12 mesos, i pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini és superior a la unitat, cosa que indica que el fons de maniobra d'aquesta empresa és positiu, i la ràtio de solvència total també supera la unitat, la qual cosa indica que l'empresa està en una bona situació.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra positiu, juntament amb el resultat de la ràtio de tresoreria -que avala no tenir problemes per pagar els deutes a curt termini- i un termini de pagament més ampli que el de cobrament, indica que l'empresa està en una bona situació.

En l'*anàlisi dinàmica* el quadre de finançament reflecteix un augment del capital circulant en l'exercici 2002. D'altra banda, la societat té activitat en dos sectors: el de la construcció i l'immobiliari, amb la voluntat de diversificar-se. Pel que fa al benefici de l'exercici, equival al 3'3% de la xifra de negocis. Respecte de la contractació nacional, s'orienta cap a l'obra civil i l'edificació no residencial en aquest exercici i es porta a terme mitjançant diverses UTE, concretament més de 125.

En l'exercici 2002 la societat també ha intervingut en diferents UTE estrangeres (més de 10): a Portugal, Andorra, Itàlia, Etiòpia, Brasil, Hong Kong, entre d'altres. Els imports de la participació en els fons operatius de les UTE i els saldos a cobrar o a pagar per les transaccions d'aportació i reintegrament de fons s'anul·len segons el percentatge de participació en integrar proporcionalment els saldos de les partides del balanç corresponent. Els criteris de valoració i els mètodes utilitzats per les UTE s'expliquen en la memòria, però no es té informació del resultat individualitzat de cada UTE. La cartera de comandes cobreix 17 mesos d'execució d'obra i la diversificació fa que la societat, que té per activitat principal la construcció, vagi entrant cada cop més en l'activitat immobiliària.

Agustí Masoliver SA en l'anàlisi de la situació financera a llarg termini presenta un immobilitzat d'un 20'36% del total actiu, unes despeses a distribuir en diferents exercicis d'un 0'56% i un actiu circulat d'un 79'08%. En el passiu, els fons propis són d'un 24'35% i els fons aliens d'un 75'65%, repartits entre exigible a llarg termini (7'1%) i exigible a curt termini (92'90%). Dintre del passiu circulat, les provisions per a operacions de tràfic són d'un 2'9%. La ràtio de rotació de l'actiu circulat és aproximadament de 8 mesos i pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini és superior a la unitat, concretament 1'46, la qual cosa indica que l'empresa gaudeix d'un fons de maniobra positiu. La ràtio de solvència total també assenyala una bona situació de l'empresa, ja que el resultat indica que l'actiu real supera el finançament aliè.

En l'anàlisi de la situació financera a curt termini el fons de maniobra positiu és un bon indicador; a més, la ràtio de tresoreria dona 1'09, cosa que indica que l'empresa no ha de tenir problemes per pagar els deutes a curt termini. Les ràtios del capital circulat, de gir de clients i de gir de proveïdors també són favorables, ja que assenyalen que es cobra abans dels clients que no pas es paga als proveïdors. L'empresa presenta, doncs, una bona situació a curt termini.

Pel que fa a l'anàlisi dinàmica, en el quadre de finançament de l'empresa s'observa un augment important del capital circulat en l'exercici 2002; concretament, ha augmentat un 38'17% respecte de l'exercici anterior. A més, l'empresa té adjudicades obres pendents de realitzar per un import de 28 milions d'euros al final de l'exercici 2002. Cal remarcar que la totalitat de clients de l'empresa són espanyols i es distribueixen entre el sector públic i el privat. Aquesta societat ha obtingut importants avals per a fiances d'obres i també per a les obres que s'executen mitjançant UTE.

Les estimacions per al proper exercici 2003 són optimistes. A banda, l'empresa ha fet inversions importants en una de les seves plantes asfàltiques i ha obtingut la certificació ISO 14001 de medi ambient. En els estats financers de l'empresa la informació de les

UTE, segons l'adaptació sectorial, és insuficient, i no se'n pot deduir el resultat individualitzat de cada UTE.

Pecsa SA en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini* presenta un immobilitzat d'un 13% del total actiu, i el 87% restant és actiu circulat. Pel que fa als fons propis, representen un 35'02% del total passiu; les provisions per a riscos i despeses, un 3'73%; els creditors a llarg termini, un 1'2%, i el passiu circulat, un 60'05%. Dintre dels creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic són d'un 1'5%. La ràtio de rotació total de l'actiu és de 15 mesos aproximadament, és a dir, el temps mig que tarda a recuperar el valor de l'actiu és superior a l'any. La composició de l'actiu és bàsicament d'actiu circulat, i destaca la partida de deutors i les inversions financeres temporals. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini indica que el fons de maniobra és positiu. La ràtio de solvència total dona 1'6, cosa que significa que l'empresa està en una bona situació.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra és positiu i la ràtio de solvència a curt termini dona 1'45; la de tresoreria, 1'3, i la de disponibilitat, 0'2, cosa que indica que l'empresa pot pagar els deutes a curt termini. El termini de cobrament és inferior al termini de pagament.

En l'*estudi dinàmic* el quadre de finançament mostra un excés d'origens sobre aplicacions del fix, cosa que indica un augment del capital circulat. L'activitat d'aquesta empresa està bàsicament en la regió central i la política d'actuació de l'empresa és mantenir o incrementar la posició en el sector millorant la situació econòmica. L'empresa no dona la informació de les UTE que requereix l'adaptació sectorial de les empreses constructores; d'altra banda, la informació individualitzada dels resultats de cada UTE tampoc no es pot deduir dels estats financers presentats en aquest exercici 2002.

Ecisa SA en l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini* presenta un immobilitzat en l'exercici 2002 d'un 25'21% del total actiu, i el 74'79% restant és actiu circulat, en què

destaca clarament la partida de deutors. Els fons propis són un 16'25% del total passiu; els ingressos a distribuir en diferents exercicis, un 0'02%; l'exigible a llarg termini, un 12'05% i l'exigible a curt termini, un 71'68%. Dintre de creditors a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic representen un 3'32%. La ràtio de rotació total de l'actiu és de 268 dies, cosa que significa que el temps mig que tarda a recuperar el valor de l'actiu és de 9 mesos. La composició de l'actiu és majoritàriament d'actiu circulant i, concretament, la partida de deutors és la més important. De l'immobilitzat, la partida més important és l'immobilitzat financer. Pel finançament de les diferents masses patrimonials de l'actiu, la ràtio de solvència a llarg termini, que relaciona els capitals permanents i l'actiu fix, dona 1'12, cosa que indica que el fons de maniobra és positiu. La ràtio de solvència total té un resultat d'1'4, cosa que indica que l'empresa està en una situació acceptable.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* el fons de maniobra és positiu, cosa que significa que els capitals permanents financen l'actiu fix i una part de l'actiu circulant. De les ràtios de rotació del capital circulant es dedueix que l'empresa cobra abans dels seus clients que no pas paga als seus proveïdors.

Pel que fa a l'*estudi dinàmic*, en el quadre de finançament es pot veure un augment del capital circulant en l'exercici 2002. D'altra banda, l'empresa no dona en els estats financers cap informació de la cartera de comandes. L'empresa, en l'exercici 2002, participa en diverses UTE, i en els seus comptes anuals no es pot deduir la informació individualitzada del resultat de cada UTE ni tampoc s'hi detallen totes les informacions que pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores. Les despeses i els ingressos extraordinaris del compte de resultats corresponen principalment a indemnitzacions pagades i cobrades de companyies d'assegurances. L'empresa està diversificant les seves activitats, ja que, a part de l'activitat constructora i l'activitat immobiliària, també intervé en manteniment, gestió i prestació de tot tipus de serveis relacionats amb obres públiques, infraestructures, transports, residus... així com actuacions de protecció del medi ecològic. El seu àmbit d'actuació és exclusivament nacional.

Conclusió de l'estudi de les empreses de la població referent a la situació financera a llarg i a curt termini

En l'*anàlisi de la situació financera a llarg termini* la majoria d'empreses presenten un immobilitzat entre un 20% i un 40%; la resta és actiu circulat, és a dir, el circulat representa en la majoria d'empreses més de la meitat de l'actiu. De l'immobilitzat, la partida més important és la de l'immobilitzat financer, fet que indica la participació en altres empreses destacades del sector de la construcció; i de l'actiu circulat, la partida de deutors és una de les més importants.

Els fons propis de la majoria de les empreses són inferiors als fons aliens, per això solen ser empreses que tenen un important endeutament, i destaca un import considerable pel que fa als deutes a curt termini. Dintre de l'exigible a curt termini, les provisions per a operacions de tràfic representen entre un 1% i un 3% d'aquesta massa patrimonial, cosa que significa una escassa rellevància d'aquestes partides i una cobertura insuficient dels riscos lligats al tràfic empresarial.

Les empreses de la població presenten la informació relativa a les UTE integrada en el balanç de situació i el compte de pèrdues i guanys, amb la conseqüència directa que les dades sobre les UTE estan disperses en la memòria i el nivell d'agregació no permet destriar la informació dels diferents resultats derivats de les UTE i de la situació financera patrimonial de les mateixes. La informació individualitzada dels resultats de cada UTE no s'inclou en els comptes anuals de les empreses participants. La rotació de l'actiu indica que l'actiu d'aquestes empreses tarda a renovar-se entre un període de 2-4 anys aproximadament i que la solvència total és acceptable per la majoria d'empreses.

En l'*anàlisi de la situació financera a curt termini* es pot apreciar que la majoria d'empreses tenen un fons de maniobra positiu, és a dir, que els seus capitals permanents

financen l'actiu fix i una part de l'actiu circulant. La solvència a curt termini sol donar un valor pròxim a la unitat, igual que la ràtio de tresoreria, cosa que indica que les existències no són gaire importants (a causa del fet que la partida d'existències, quan es fa servir el mètode del percentatge de realització, perd rellevància) i que la majoria d'empreses no tenen problemes per pagar els deutes a curt termini; pel que fa a la ràtio de disponibilitat, el seu resultat confirma el que s'ha apuntat anteriorment. Pel que fa a les ràtios de rotació del capital circulant, la rotació d'existències no es calcula en la majoria d'empreses a causa de la seva poca importància, ja que la majoria d'empreses fan servir el percentatge de realització. Les ràtios de termini de cobrament i termini de pagament, en la majoria d'empreses indiquen que el cobrament és anterior al moment de pagament, cosa que implica una bona situació financera a curt termini, encara que cal comparar-ho amb el termini de crèdit concedit per l'empresa en qüestió.

En l'*anàlisi dinàmica* la majoria de les empreses presenten augments en la variació del seu capital circulant en l'exercici 2002 i el resultat net de la majoria de les empreses és de beneficis. D'altra banda, l'import net de la xifra de negocis també incrementa en l'esmentat període econòmic en les empreses de la població. La cartera de comandes de les empreses permet deduir una continuïtat d'aquestes constructores, ja que la vida mitjana de les comandes està compresa entre 1 i 5 exercicis econòmics. La diversificació d'activitats en negocis relacionats amb el sector de la construcció, juntament amb la internacionalització de moltes empreses permet augurar un bon futur pròxim.

5.2.3 Anàlisi de l'estructura financera

En l'estructura financera s'analitza, per a cada empresa de la població, les diferents masses de passiu: "Fons propis", "Ingressos a distribuir en diversos exercicis", "Provisions per a riscos i despeses" i "Fons aliens"; finalment s'analitza el palanquejament financer.

En la població d'empreses analitzada en l'exercici 2002, l'estructura financera presenta les informacions següents:

Sacyr SA té uns “Fons propis” l'any 2002 que representen un 31% del total passiu, i dins d'aquesta massa patrimonial les reserves són la partida més representativa, la qual cosa significa que l'autofinançament d'enriquiment, format pels beneficis no distribuïts, és important en aquesta empresa.

Sacyr SA no té ni la massa patrimonial d'“Ingressos a distribuir en diferents exercicis” ni la massa patrimonial de “Provisions per a riscos i despeses”. Respecte als “Fons aliens”, que representen un 69% del total passiu, es reparteixen entre “Creditors a llarg termini”, en un 51'46%, i “Creditors a curt termini”, en un 48'54%. Per aquest passiu exigible, l'endeutament és d'un 69% (l'empresa està bastant endeutada), i la qualitat del deute és d'un 48'54% (cosa que indica que gairebé la meitat dels deutes són a curt termini). D'altra banda, l'empresa no presenta gaire autonomia financera, ja que la ràtio dona 0'45, és a dir, inferior a la unitat, i això indica que depèn força de l'exterior. Finalment, el palanquejament financer, molt superior a la unitat, indica que aquest nivell d'endeutament és favorable a l'empresa.

Elecnor SA presenta uns “Fons propis” en l'exercici 2002 d'un 23'20% del total passiu. D'aquesta massa, la partida més important són les reserves, que representen un percentatge parcial d'un 75'77%. També hi ha un dividend a compte entregat en aquest exercici. Cal destacar que l'important percentatge de les reserves és el resultat de no distribuir dividends en els anys anteriors.

L'altra massa de passiu, “Ingressos a distribuir en diferents exercicis”, representa un 0'078% i la massa “Provisions per a riscos i despeses” és d'un 0'29%. Els “Fons aliens” representen un 76'43% del total passiu, i dins d'aquest exigible, els “Creditors a llarg termini” són d'un 14'57% i els “Creditors a curt termini” són d'un 85'43%. Dels

“Creditors a curt termini” els deutes comercials representen un percentatge parcial d’un 91’34%.

En el passiu exigible, la ràtio d’endeutament és d’un 76’44%, fet que indica que l’empresa té un endeutament considerable. La qualitat del deute és d’un 85’43%, cosa que demostra que els deutes a curt termini són massa elevats, l’empresa no té una bona qualitat del deute. Els deutes a llarg termini representen un 14’57% del total de deutes; en canvi, els deutes a curt termini representen un 85’43%. Pel que fa al palanquejament financer, que té un resultat d’1’17, és a dir, supera la unitat, és favorable a l’empresa. L’endeutament és elevat però no perjudica l’empresa.

ACSA agbar construcción SA en l’anàlisi de l’estructura financera presenta uns “Fons propis” en l’exercici 2002 d’un 14’11% del total passiu. D’aquesta massa, les reserves, que representen un 74%, és la partida més important. En aquest exercici 2002, la societat ha generat guanys, ja que ha incrementat els ingressos d’explotació i ha millorat considerablement el resultat ordinari, amb un increment d’un 30% aproximadament, tot i que el sanejament de les inversions a Xile i a l’Argentina per part de la societat han generat pèrdues extraordinàries que han provocat que el benefici net no fos tan destacat, encara que supera el de l’exercici anterior.

La massa patrimonial “Ingressos a distribuir en diferents exercicis” representa un 0’33% del total passiu i la de “Provisions per a riscos i despeses”, un 0’43%. Els “Fons aliens” són un 85% del total passiu i, dins aquest exigible, els “Creditors a llarg termini” representen un 10’51% i els “Creditors a curt termini”, un 89’49%. L’endeutament d’aquesta societat és d’un 85’13%, és a dir, és una societat endeutada i el deute no és de bona qualitat, ja que un 89’49% són deutes a curt termini, tal com resulta de la ràtio de qualitat del deute. El palanquejament financer indica que aquests deutes són favorables a l’empresa.

ACS, Proyectos, Obras y Construcciones SA presenta uns “Fons propis” d’un 12’55% del total passiu. La prima d’emissió i les reserves són partides destacades dels fons propis, i en l’exercici 2002 l’empresa ha entregat un dividend a compte de 6.030 milers d’euros. Les masses “Ingressos a distribuir en diferents exercicis” i “Provisions per a riscos i despeses” són masses que representen, respectivament, un 0’12% i un 0’62% del total passiu.

Els “Fons aliens” són un 86’71% del total passiu, desglossats entre “Creditors a llarg termini”, amb un percentatge parcial d’un 3’34%, i “Creditors a curt termini”, amb un percentatge parcial d’un 96’66%. L’endeutament de la societat és d’un 86’71%, per tant, és un endeutament elevat. La qualitat del deute és d’un 96’66%, és a dir, els deutes a curt termini són quasi d’un 97%, la qual cosa vol dir que només un 3’34% són deutes a llarg termini; així doncs, la qualitat del deute no és bona. Pel que fa al palanquejament financer, és superior a la unitat, cosa que demostra que l’endeutament és favorable a l’empresa.

Ferrovial Agromán SA presenta uns “Fons propis” d’un 13’26% del total passiu, on destaca el compte (129) “Benefici net”, que representa un percentatge parcial d’un 92’48%. La massa “Ingressos a distribuir en diferents exercicis” i la massa “Provisions per a riscos i despeses” són, respectivament, d’un 0’52% i un 1’68%. Els “Fons aliens”, d’un 84’64%, estan repartits entre “Creditors a llarg termini”, amb un percentatge parcial d’un 0’34%, i “Creditors a curt termini”, amb un percentatge parcial d’un 99’66%. L’endeutament de la societat és elevat, concretament un 84’64%; a més, la qualitat del deute no és gaire bona ja que els deutes a curt termini representen un 99’66%. Tot i aquesta situació, però, el palanquejament financer és superior a la unitat i l’endeutament no perjudica l’empresa.

Construcciones Bosch Pascual SA en l’exercici 2002 té uns “Fons propis” d’un 6’93%, en què la partida més important és el benefici aconseguit en aquest exercici. Els “Fons aliens”, d’un 93’07%, estan repartits entre “Creditors a llarg termini”, de percentatge parcial d’un 5’02%, i “Creditors a curt termini”, de percentatge parcial d’un 94’98%.

L'endeutament és d'un 93'07% i la qualitat del deute no és bona, ja que un 94'98% són deutes a curt termini; per tant, de deutes a llarg termini només hi ha un 5'02%. Aquesta situació va acompanyada d'un palanquejament financer superior a la unitat, cosa que indica que l'endeutament és favorable a l'empresa. Cal tenir en compte que de la massa patrimonial de passiu "Creditors a curt termini", un 76'26% són creditors comercials. L'empresa està en un bon posicionament en el mercat on es mou habitualment.

Corsán-Corviam SA en l'exercici 2002 presenta uns "Fons propis" d'un 13'12% del total passiu; la massa de "Provisions per a riscos i despeses" representa un 0'6% del total passiu i els "Fons aliens" suposen el 86'28% restant. Dins d'aquests "Fons aliens", els "Creditors a llarg termini" representen només un 0'25% i els "Creditors a curt termini", un 99'75%, percentatge molt significatiu. En el passiu exigible, l'endeutament és d'un 86'26%, fet que indica que l'empresa està molt endeutada, i la qualitat del deute és d'un 99'75%, fet que indica que gairebé tots els deutes són a curt termini i que no hi ha una bona qualitat del deute. Amb aquesta situació, el palanquejament financer és d'un 1'08, la qual cosa demostra que l'endeutament és favorable a l'empresa. La cartera d'activitats preveu un bon futur econòmic de la societat.

Vías SA presenta uns "Fons propis" en l'exercici 2002 d'un 14'74% del total passiu; els "Fons aliens" representen un 85'26%, i, dins d'aquests, els "Creditors a llarg termini" representen un 1'4% i els "Creditors a curt termini", un 98'6%. Dins dels "Fons propis", la partida més important és el capital, que representa un 46'18%, seguida del benefici de l'exercici, que representa un 29% del total de fons propis. Dins dels "Creditors a curt termini", l'epígraf més important és el de creditors comercials, que representen un 83'66% de l'esmentada massa de passiu.

En el passiu exigible, la ràtio d'endeutament dona un 85'25%, cosa que significa que l'empresa està bastant endeutada. La ràtio de qualitat del deute és d'un 98'6%, i això indica que gairebé tots els deutes són a curt termini i que no hi ha una bona qualitat del

deute. Pel que fa al palanquejament financer, dóna més gran que la unitat, concretament 1'17, i indica que l'endeutament és favorable a l'empresa.

Dragados SA presenta uns “Fons propis” que representen un 10'79% del total passiu; d'aquesta massa, la partida més important és la de reserves, seguida del benefici de l'exercici. La massa “Ingressos a distribuir en diferents exercicis” representa un 0'02% del total passiu i la de “Provisions per a riscos i despeses” representa un 1'6%. Pel que fa als “Fons aliens”, que són un 87'59% del total passiu, la massa patrimonial de “Creditors a llarg termini” representa un 0'38% de l'exigible, i la massa patrimonial de “Creditors a curt termini”, un 99'62% de l'exigible. És a dir, com la majoria de societats presentades, el passiu circulant és molt important. En el passiu exigible, la ràtio d'endeutament és d'un 87'59%, és una ràtio elevada. I la ràtio de la qualitat d'endeutament és d'un 99'62%, la qual cosa indica que quasi tots els deutes són a curt termini, no hi ha una bona qualitat del deute. Tot i amb això, però, amb sintonia amb les altres empreses del sector, el palanquejament financer indica que aquests deutes són favorables a l'empresa.

Cleop SA presenta uns “Fons propis” en l'exercici 2002 d'un 47'69%, uns “Ingressos a distribuir en diferents exercicis” d'un 3'76%, i uns “Fons aliens” d'un 48'55%, i, dins d'aquests, un 14'68% correspon als “Creditors a llarg termini” i un 85'32% correspon als “Creditors a curt termini”. Com en la majoria d'empreses de la població, el passiu circulant és una de les parts més importants del passiu. En el passiu exigible, la ràtio d'endeutament dóna un 48'55%, cosa que indica que l'empresa té un endeutament normal. Pel que fa a la qualitat del deute, la ràtio dóna un 85'32%, i això confirma uns deutes a llarg termini d'un 14'68% i uns deutes a curt termini d'un 85'32%, és a dir, l'empresa no presenta una bona qualitat d'endeutament perquè té deutes a curt termini excessius. Pel que fa al palanquejament financer de l'empresa, dóna un 1'11, dada que significa que els deutes que té l'empresa li són favorables en aquest exercici 2002.

Fomento de Construcciones y Contratas SA en l'anàlisi de l'estructura financera presenta uns “Fons propis” en l'exercici 2002 d'un 41'57%, en què la partida més

important són les reserves. Presenta també uns “Ingressos a distribuir en diferents exercicis” d’un 0’26%, una “Provisió per a riscos i despeses” d’un 5’09% i uns “Fons aliens” d’un 53’08%, dins dels quals els “Creditors a llarg termini” representen un 3’47% i el 96’53% restant queda representat pels “Creditors a curt termini”. En el passiu exigible, la ràtio d’endeutament dóna un 53’08%, cosa que representa un bon endeutament, amb una deficient qualitat del deute ja que els deutes a curt termini són el 96’53%. El palanquejament financer dóna superior a la unitat, i això indica que l’endeutament és favorable a l’empresa.

Obrascón Huarte Laín SA en l’anàlisi de l’estructura financera presenta uns “Fons propis” d’un 17’22%; la resta són “Fons aliens”, repartits entre un 31’62% de “Creditors a llarg termini” i un 68’38% de “Creditors a curt termini”. En el passiu exigible, la ràtio d’endeutament reflecteix un endeutament del 78’67%, és a dir, l’empresa està molt endeutada i la qualitat del deute no és bona ja que un 68’38% són deutes a curt termini. El palanquejament financer indica que l’endeutament és favorable a l’entitat.

Rodio SA en l’anàlisi de l’estructura financera presenta uns “Fons propis” que representen un 23’88%; els “Ingressos a distribuir en diferents exercicis”, un 0’14%; les “Provisions per a riscos i despeses”, un 4’66%, i els “Fons aliens”, un 71’32%, repartit entre un 6’86% de “Creditors a llarg termini” i un 93’14% de “Creditors a curt termini”. En el passiu exigible, Rodio SA presenta un endeutament d’un 71’32%, cosa que significa un endeutament superior al normal, i, d’altra banda, la qualitat del deute no és bona ja que un 93’14% són deutes a curt termini. El palanquejament financer és superior a la unitat, i això indica que l’endeutament és favorable a l’empresa.

Detec SA presenta en els “Fons propis” de l’exercici 2002 un percentatge sobre el total passiu d’un 17’40%; el 82’60% restant correspon als “Fons aliens”, que es reparteixen entre “Creditors a llarg termini”, en un 17’78%, i “Creditors a curt termini”, en un 82’22%. El passiu exigible de l’empresa mostra una ràtio d’endeutament d’un 82’60%, és a dir, un alt endeutament per a l’empresa. La qualitat del deute no és bona, ja que un

82'22% són deutes a curt termini i només un 17'78% correspon a deutes a llarg termini. Tot i amb això, el palanquejament financer indica que l'endeutament que té l'empresa és favorable per al seu normal desenvolupament.

Necso SA presenta uns "Fons propis" d'un 17'62%, uns "Ingressos a distribuir en diferents exercicis" d'un 0'36%, les "Provisions per a riscos i despeses" d'un 0'35% i uns "Fons aliens" d'un 81'67%, repartits entre "Creditors a llarg termini", d'un 5'12%, i "Creditors a curt termini", d'un 76'55%. El passiu exigible de l'empresa mostra un endeutament excessiu d'un 81'67% i la qualitat del deute tampoc no és bona, ja que un 76'55% són deutes a curt termini. El palanquejament financer indica que l'endeutament és favorable a l'empresa.

Agustí Masoliver SA presenta uns "Fons propis" que representen un 24'35% i els "Fons aliens" són d'un 75'65%, repartits entre "Creditors a llarg termini", per un 7'1%, i "Creditors a curt termini", per un 92'9%. L'endeutament de l'empresa és d'un 75'65%, és a dir, un endeutament elevat, amb una ràtio de qualitat del deute d'un 92'90%, és a dir, una mala qualitat del deute, ja que quasi tot són deutes a curt termini. Tot i així, el palanquejament supera la unitat, cosa que indica que l'endeutament és favorable a l'empresa.

Pecsa SA presenta uns "Fons propis" que representen un 38'75% del total passiu, i la resta són "Fons aliens", és a dir, un 61'25%. Els fons aliens estan repartits entre un 2% de "Creditors a llarg termini", aproximadament, i un 98% de "Creditors a curt termini". L'endeutament de l'empresa és d'un 61'25%, és a dir, és una empresa bastant endeutada, amb una ràtio de qualitat del deute d'un 98%, cosa que significa una mala qualitat del deute ja que gairebé tots els deutes són a curt termini. Pel que fa al palanquejament financer, supera la unitat, fet que assegura que l'endeutament és favorable a l'empresa.

Ecisa SA presenta uns "Fons propis" que representen un 16'27% del total passiu i el 83'73% restant són "Fons aliens", repartits entre un 14'4% de "Creditors a llarg termini" i

un 85'6% de "Creditors a curt termini". L'endeutament de l'empresa és d'un 83'73%, és a dir, l'empresa està molt endeutada i, a més, l'endeutament és de mala qualitat ja que un 85'60% és deute a curt termini. Pel que fa al palanquejament financer, supera la unitat, cosa que indica que l'endeutament és favorable a l'empresa.

Conclusions de l'anàlisi de l'estructura financera

La majoria d'empreses de la població tenen en l'exercici 2002 uns fons aliens superiors als fons propis, i, d'aquests fons aliens, l'exigible a curt termini supera amb escreix l'exigible a llarg termini. Aquestes empreses estan molt endeutades i tenen una qualitat del deute no gaire bona, ja que tenen molts més deutes a curt termini que a llarg termini. Tot i amb això, el palanquejament indica que l'endeutament és favorable a la majoria d'empreses.

Val a dir que en l'exercici econòmic 2002 la situació en el sector de la construcció ha estat bona, ja que els nivells d'activitat, especialment en obra civil, pels projectes lligats al Pla nacional d'infraestructures, i també els nivells alts d'edificació -encara que no tan significatius- ajuden a compensar aquest endeutament alt. A més, el manteniment dels tipus d'interès per sota de la inflació, unit a la forta competència de les entitats de crèdit per aconseguir quotes majors en el mercat, fan que l'accés al crèdit sigui fàcil i amb terminis d'amortització cada vegada més dilatats. Les empreses de la població estan endeutades, però tenen una cartera de comandes important que permet fer front al fort endeutament a curt termini de la majoria.

5.3 ANÀLISI DEL COMPTE DE PÈRDUES I GUANYS

El compte de resultats és un estat comptable que mostra quin ha estat el benefici o pèrdua d'una entitat en un període de temps. El compte de resultats té un caràcter dinàmic. Cal, però, tenir present que el resultat de l'exercici és un concepte o magnitud relativa, en el sentit que, per al seu càlcul, cal que cada any es facin una sèrie d'estimacions que tenen un caràcter subjectiu. Evidentment, segons el valor que prenguin aquestes estimacions, el resultat tindrà un valor o un altre. Per trobar aquest resultat es fa la diferència entre els ingressos de l'exercici i les despeses de l'exercici. Els ingressos es registren quan neix un dret a favor de l'empresa, segons el principi de prudència. D'aquesta manera, es produirà una generació d'ingressos quan es donin alguns d'aquests fets:

1. venda de productes;
2. prestació de serveis;
3. cessió de recursos a canvi d'un preu.

Les despeses es poden classificar en dos grans grups:

1. les que configuren el cost de les vendes, i
2. les altres despeses d'exploració.

Allò més difícil per a les empreses constructores de la població és el càlcul del cost de vendes, ja que prèviament cal trobar:

- el cost de la matèria primera consumida;
- el cost de la producció del període;
- el cost de la producció acabada, i arribar finalment a
- el cost de vendes.

Per poder fer aquests càlculs, és millor utilitzar el compte de pèrdues i guanys en forma de llista i classificar les despeses per la seva funció. El compte de pèrdues i guanys de l'actual Pla general comptable és en forma de compte i classifica les despeses per la seva naturalesa; és un document que no té gaire potencial analític. Reiterem que per fer l'anàlisi d'aquest estat comptable és preferible el compte de pèrdues i guanys en forma d'estat o llista, que classifica les despeses per la seva funció, és a dir, el que distribueix les despeses entre les diferents funcions que tenen lloc a l'empresa (compra, fabricació, venda i administració). Aquest compte de resultats té més potencial analític, permet obtenir els diferents marges i resultats, com ara el marge brut de les vendes, el marge net de les vendes, el resultat abans d'interessos i impostos, el resultat abans d'impostos i el resultat net de l'exercici.

En el cas de les empreses constructores, el compte de pèrdues i guanys dels seus comptes anuals també és en forma de compte i classifica les despeses per la seva naturalesa, la qual cosa dificulta l'anàlisi d'aquest estat comptable. Amb tot i això, cal interpretar atentament les diferents partides d'ingressos i despeses que configuren el resultat comptable, amb especial atenció a les partides: import net de la xifra de negocis, despeses externes, ingressos derivats de la multiactivitat, variació d'existències, despeses financeres i resultats extraordinaris.

5.3.1 Naturalesa, significat i composició del compte de pèrdues i guanys

El compte de resultats ens mostra el benefici o pèrdua que presenta l'empresa en cada un dels exercicis econòmics, és a dir, permet analitzar la gestió econòmica que s'ha fet en l'empresa en un exercici econòmic. Per a les empreses constructores, el concepte de resultat és una magnitud molt relativa, perquè la producció té una durada superior a l'exercici econòmic i el reconeixement de resultats es pot portar a terme mitjançant diferents mètodes, encara que el mètode més utilitzat per les empreses de la població

objecte d'estudi és el mètode del percentatge de realització, en què s'estimen els ingressos segons la relació valorada.

Per això la composició del compte de pèrdues i guanys és fonamental en aquest sector de la construcció. En aquest estat comptable ens fixem en tres informacions:

- a) L'**import net de la xifra de negocis**, per a les empreses que fan servir el mètode del percentatge de realització. Per a les empreses que fan servir el mètode del contracte acomplert no té gaire importància pel fet que no reflecteix els ingressos per l'obra en curs d'execució.
- b) Les **despeses de subcontractació**, ja que és un sector on hi ha importants despeses d'aquest tipus i la xifra de negocis pot no correspondre al nivell real d'activitat de l'empresa.
- c) La **multiactivitat empresarial**, que fa que els ingressos arribin a l'empresa per diferents tipus d'activitats.

També cal interpretar la variació que experimenten les existències en un exercici econòmic. I cal veure com s'han fet les estimacions dels ingressos i de les despeses, ja que fan variar d'una manera determinant els resultats presentats. D'altra banda, s'analitza d'on provenen els resultats extraordinaris.

S'ha de remarcar que el model del compte de pèrdues i guanys de les empreses constructores no difereix gaire del model general que hi ha en el nostre PGC, i que en totes les empreses de la població objecte d'estudi s'ha optat per presentar la informació relativa a les UTE integrant-la en el compte de pèrdues i guanys.

El compte de resultats, tal com s'ha indicat, és un estat comptable que mostra el benefici o la pèrdua d'una entitat en un període de temps i cal calcular en cada exercici econòmic

aquesta magnitud relativa, tant per imperatiu legal com per imperatiu financer, ja que cal retribuir els capitals propis i, per tant, cal saber quin ha estat el resultat de l'empresa.

En el cas de les empreses constructores, que sovint realitzen UTE, s'ha de tenir present que el reconeixement comptable dels ingressos i resultats constitueix una feina especialment complexa, perquè és un sector en què els contractes solen ser de llarga durada, ja que habitualment l'inici i el final de l'obra se situen en períodes comptables diferents. Per aquest fet, els ingressos, els costos i els beneficis de cada contracte s'han de distribuir en els diferents períodes que abasta l'obra, per tal que els estats financers reflecteixin de manera fidel l'activitat desenvolupada gradualment i el resultat corresponent en cada període, com ho estipula el mètode del percentatge de realització, seguit per la majoria d'empreses de la població. Ara bé, la medició d'aquestes magnituds (ingressos, costos i resultats) i la seva periodificació constitueix el problema comptable que cal resoldre. En l'anàlisi dels comptes de pèrdues i guanys de les empreses de la població s'estudien aquestes magnituds.

5.3.2 Presentació del compte de pèrdues i guanys

El compte de resultats que presenten la majoria de constructores és el compte de pèrdues i guanys en forma de compte i classificant les despeses per la seva naturalesa, és a dir, agrupades pel seu origen i no pel seu destí. Aquesta situació fa que el potencial analític de la majoria d'empreses de la població objecte d'estudi quedi bastant reduït; només les empreses que presentin en la memòria el compte de pèrdues i guanys analític tindran més possibilitats d'una bona anàlisi.

L'estructura del compte de resultats en forma d'estat i classificant les despeses per la seva funció donaria més informació d'anàlisi comptable, però en la majoria d'empreses de la població no és possible aconseguir aquesta informació. És convenient recordar que

l'estructura esmentada del compte de pèrdues i guanys en forma de llista i classificant les despeses per la funció dóna les informacions següents:

1. vendes
2. cost de vendes
3. marge brut de les vendes
4. despeses de venda
5. marge net de les vendes
6. despeses d'administració
7. resultat d'explotació abans del resultat financer i abans d'impostos
8. resultat financer
9. resultat ordinari abans d'impostos
10. resultat extraordinari
11. resultat abans d'impostos
12. impost de societats
13. resultat net de l'exercici

Cal aclarir que en el compte de resultats que hi ha en els comptes anuals de les empreses constructores els conceptes cost de vendes, marge brut de les vendes, despeses de venda, marge net de les vendes i despeses d'administració sovint no es poden deduir. Per tot això, queda clar que l'anàlisi queda bastant limitada.

5.3.3 Anàlisi del compte de resultats

L'anàlisi del compte de resultats també s'anomena anàlisi econòmica, atès que el resultat d'una empresa és com un resum de l'activitat econòmica. L'objectiu de l'anàlisi del compte de resultats és esbrinar com s'ha produït el resultat de l'empresa i quines són les causes que han provocat que l'empresa tingui un determinat resultat, sigui per l'activitat

ordinària o per un resultat de caràcter extraordinari. Per obtenir aquesta informació, cal seguir les pautes següents:

- 1) Calcular els percentatges verticals, determinant la importància de cada partida respecte de les vendes netes.
- 2) Calcular els percentatges horitzontals, per determinar la variació de cada partida en un exercici.
- 3) Determinar el punt mort i el palanquejament operatiu.
- 4) Calcular la rendibilitat financera i econòmica.

Amb aquests percentatges i la informació del balanç de situació es pot anar interpretant la informació.

D'altra banda, quan s'analitza el compte de resultats d'una empresa és important conèixer també com varien els costos quan varia el nivell d'activitat de l'empresa. Els costos que presenten la majoria d'empreses són:

- 1) els costos variables, directament relacionats amb el nivell d'activitat de l'empresa;
- 2) els costos semivariables, i
- 3) els costos fixos, que no tenen cap relació amb el nivell d'activitat de l'empresa.

A partir d'aquí, l'objectiu és trobar el nivell mínim de vendes que permeti cobrir els costos.

Les decisions d'inversions i polítiques de dividendes estan en funció de la capacitat que té l'empresa per aconseguir el nivell de vendes necessari per absorbir aquests costos, és a dir, el punt mort, que és aquest nivell mínim de vendes que cobreix els costos del període, i el palanquejament operatiu, que representa el creixement més que proporcional dels beneficis un cop incrementades les vendes quan ja s'ha aconseguit el punt mort.

Ara bé, per l'estudi del punt mort cal tenir present:

- El nivell de producció i el nivell de vendes.
- Els preus de venda.
- Els costos fixos constants.
- Els productes individualitzadament.

Una altra eina d'anàlisi és l'estudi de les rendibilitats: la rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica. En la investigació, es troben els resultats d'aquestes rendibilitats per a totes les empreses de la població, amb la seva oportuna interpretació.

Pel que fa a la primera, la rendibilitat financera, com a relació entre el resultat net de l'exercici i els fons propis un cop deduït el resultat net, cal veure la tendència que té a llarg termini i comparar-la amb la rendibilitat financera de les empreses del mateix sector i que tenen característiques semblants, ja que per si sola dóna poca informació.

$$\text{rendibilitat financera} = \text{resultat net de l'exercici} / \text{fons propis}$$

Pel que fa a la rendibilitat econòmica, que mesura la rendibilitat de les inversions d'una empresa independentment del seu finançament, ens serveix per poder decidir si és oportuna una determinada inversió i com es finança. Concretament, la ràtio que representa aquesta rendibilitat relaciona el resultat net de l'exercici més el cost financer net entre el total actiu de l'empresa.

$$\text{rendibilitat econòmica} = \text{resultat net} + \text{cost financer net} / \text{total actiu}$$

Cal tenir present que en empreses amb actius de gran volum la rotació dels actius serà baixa, per tant, caldrà incidir sobre el benefici per millorar la rendibilitat econòmica; en canvi, en empreses de serveis els actius solen tenir un valor baix amb una rotació diferent i consegüentment una millor rendibilitat econòmica.

Un cop presentats aquests instruments d'anàlisi del compte de resultats, en la població d'empreses constructores objecte d'estudi, en no tenir possibilitat de confeccionar en la majoria d'empreses el compte de pèrdues i guanys en forma de llista i classificant les despeses per la seva funció, s'analitza l'evolució de les diferents partides més significatives d'aquest estat comptable, per tal d'interpretar el resultat obtingut. Aquestes partides són: l'import net de la xifra de negocis, les despeses de subcontractació, les despeses d'explotació en general, el resultat financer, el resultat extraordinari, les despeses derivades de la multiactivitat, la variació d'existències i la rendibilitat financera i econòmica. D'altra banda, per poder fer l'anàlisi més precisa es combinen aquestes informacions del compte de resultats amb les informacions de la memòria.

Descripció dels instruments utilitzats en l'anàlisi del compte de pèrdues i guanys

En l'**anàlisi del compte de resultats** l'objectiu és esbrinar com s'ha produït el resultat de l'empresa, per això cal conèixer les causes que han provocat un determinat resultat. Aquesta anàlisi també s'anomena *anàlisi econòmica*, ja que quan analitzem el compte de resultats d'una empresa, en certa manera estem analitzant l'activitat econòmica de l'empresa. Els instruments utilitzats per fer aquesta anàlisi són els següents:

- Els percentatges verticals, per determinar la importància de cada partida respecte de les vendes netes.

- Els percentatges horitzontals, per determinar la variació de cada partida entre dos exercicis.
- La rendibilitat financera i econòmica. La rendibilitat financera neta relaciona el resultat net de l'exercici amb els fons propis, i la rendibilitat econòmica neta relaciona el resultat net de l'exercici més el cost financer net entre el total actiu (Amat, 1994, p. 220-224).

$$RF = \text{resultat net} / \text{fons propis}$$

$$RE = \text{resultat net} + \text{cost financer net} / \text{total actiu}$$

La rendibilitat d'un període per si sola ens dóna poca informació; cal veure'n la tendència al llarg del temps i comparar-la amb la rendibilitat d'empreses del mateix sector i de característiques semblants. La rendibilitat econòmica mesura la rendibilitat de les inversions totals d'una empresa amb independència del seu finançament. Aquesta rendibilitat és útil per decidir si cal fer una determinada inversió i com s'ha de finançar; cal tenir present que amb empreses que tenen actius de gran volum la rotació dels actius és baixa.

- Anàlisi de l'import net de la xifra de negocis.
- Anàlisi de les despeses de subcontractació.
- Anàlisi de les despeses de la multiactivitat empresarial.
- Anàlisi de les partides més significatives de despeses i ingressos. Especial referència a les despeses d'explotació.
- Anàlisi de la diversificació empresarial i dels seus resultats.

- Anàlisi del resultat financer i del resultat extraordinari.

Aquesta anàlisi econòmica de la gestió també es pot fer seguint diferents criteris. Es tracta de poder valorar la gestió empresarial tant a curt termini com a llarg termini, perquè és una informació que interessa a diversos agents econòmics i també serveix per poder determinar les possibilitats de continuïtat de la gestió empresarial.

L'anàlisi econòmica intenta conèixer la productivitat i eficàcia de la gestió ordinària o d'exploració de l'empresa. Per això un dels primers instruments utilitzats és la participació de cada component del compte de pèrdues i guanys en relació amb la xifra de vendes netes (Goxens i Gay, 1999, p. 316).

Les pautes que s'han fet servir per estudiar les empreses de la població objecte d'estudi són pautes de tipus general, que s'han comparat amb estudis sectorials de l'any 2002 duts a terme pel SEOPAN, que estudien aspectes com ara la liquidesa, l'endeutament, el palanquejament financer, la rotació, les vendes, els beneficis, el rendiment i la rendibilitat. És important tenir present que la comparació de dades amb les empreses del mateix sector i d'unes dimensions similars permet complementar l'anàlisi i arribar a unes primeres conclusions.

Anàlisi del compte de resultats de les diferents empreses de la població

En l'anàlisi del compte de pèrdues i guanys del període 2002 de les diferents empreses de la població objecte d'estudi, les informacions obtingudes són:

Sacyr SA en l'exercici 2002 presenta un import net de la xifra de negocis incrementat en un 12'67% respecte de l'any anterior, i aquest import total del volum de negoci de l'exercici 2002 també engloba la xifra de negocis generada directament per les UTE en què participa, que representa un 40% de l'import aproximadament. El resultat net de

l'exercici també presenta un increment d'un 3'56% en aquest exercici 2002 respecte de l'exercici anterior; allò que no es coneix aquí és la repercussió de les UTE en aquest resultat, ja que els comptes anuals no donen aquesta informació.

En el compte de resultats, una de les partides més important és la de les despeses d'exploració, i, d'entre aquestes despeses, els aprovisionaments, que és on hi ha les despeses externes, que engloben, sense gaire detall, les despeses de subactivitat -molt importants en la majoria de constructores. El resultat financer és positiu en aquest exercici 2002 i el resultat extraordinari també és positiu i molt més important en aquest exercici 2002, procedeix principalment de la venda de les participacions que Sacyr SA mantenia en la seva cartera estratègica a llarg termini. La rendibilitat financera en aquest any 2002 és d'un 77'49% i la rendibilitat econòmica és d'un 14'6%.

L'exercici 2002 ha estat per a Sacyr SA un dels anys més importants des d'un punt de vista estratègic, a causa de la diversificació i internacionalització que ha suposat la reestructuració portada a terme, un any en què ha crescut considerablement la facturació i el benefici. Amb aquest nivell de creixement i rendibilitat, Sacyr SA garanteix la seva continuïtat, tal com ho demostra la cartera d'obres i serveis, que en aquest exercici 2002 puja un 10% més que en l'exercici anterior i suposa una vida mitjana de 22 anys. Destaca l'àmplia cartera de concessions, que suposa uns ingressos recurrents per a la societat i demostra que la diversificació d'activitats portada a terme per l'entitat fa que la societat es consolidi més.

En aquest exercici Sacyr SA ha apostat per negocis diferenciats del sector de la construcció però relacionats amb aquesta activitat, per exemple l'adquisició d'una important participació en una empresa líder del sector immobiliari, Vallehermoso SA. També ha tingut una política d'expansió i en l'estratègia d'internacionalització l'empresa ha creat i ha fet créixer els seus negocis tant a Europa com a Iberoamèrica. Sacyr SA en l'exercici 2002 ha tingut una política expansiva i de diversificació i ha presentat uns bons resultats.

Elecnor SA en l'exercici 2002 presenta un increment d'un 15'88% de l'import net de la xifra de negocis respecte de l'any anterior; ara bé, amb la informació de la seva memòria anual no es pot arribar a saber l'import de la xifra anual de negocis corresponent a les UTE en què participa. D'altra banda, el resultat net de l'exercici també presenta un increment d'un 13'14% respecte del resultat net de l'exercici anterior, però tampoc no es coneix la repercussió de les diferents UTE en què l'empresa participa en aquest resultat. L'aportació de les UTE en els diferents epígrafs del balanç de situació i del compte de pèrdues i guanys consolidats sí que s'indica en la memòria d'estats consolidats, però com que és una informació agregada de les diverses UTE en què el grup empresarial Elecnor SA i societats dependents ha participat, tampoc no es pot analitzar l'impacte individualment.

En el compte de resultats, les despeses d'explotació més significatives són els aprovisionaments, que representen un 62'87% del total de despeses d'explotació, però no es pot deduir l'import corresponent a les despeses de subactivitat independentment. El resultat financer, a diferència de l'exercici anterior, és positiu, i representa un 11'8% respecte del benefici net de l'exercici 2002. No hi ha resultats extraordinaris. La rendibilitat financera de l'exercici 2002 és d'un 20'62% i la rendibilitat econòmica és d'un 4'62%.

Elecnor SA pot considerar en conjunt l'exercici 2002 com un exercici positiu, ja que ha incrementat el resultat net i també la xifra de negoci amb unes rendibilitats acceptables. D'altra banda, la diversificació i una bona cartera de comandes garanteixen una continuïtat.

El comportament del mercat exterior en què es mou Elecnor SA presenta en aquest 2002 una situació de crisi, ja que l'empresa té fonamentalment filials llatinoamericanes, a l'Argentina i Veneçuela. No obstant això, en la memòria s'augura una sensible millora en un futur pròxim.

Les activitats de l'empresa també s'han diversificat, ja que, a banda de l'activitat constructora, l'empresa realitza serveis de manteniment integral d'edificis i indústries per a grups empresarials, complexos hotelers i manteniment per a operadors d'electricitat, gas i telecomunicacions. En aquest exercici 2002 en l'activitat constructora s'han realitzat diverses rehabilitacions i urbanitzacions. D'altra banda, la cartera d'Elecnor SA s'ha reduït aproximadament un 7'5% respecte de l'any anterior a causa del comportament del mercat exterior: retards en l'adjudicació dels contractes, devaluacions de les divises, reducció en general de les activitats a l'Argentina i Veneçuela. Tot i així, les estimacions per als propers exercicis econòmics són favorables.

ACSA, agbar construcción SA és una empresa que en l'exercici 2002 ha crescut i s'ha consolidat. Concretament, presenta una xifra de negocis un 30% superior a la de l'any anterior i un augment del resultat ordinari d'un 29% respecte de l'any anterior. Aquesta situació favorable és fruit d'una política d'empresa basada en la reestructuració, en una millora de la qualitat, en la diversificació de clients i d'activitats i en aliances estratègiques amb altres companyies en forma d'unions temporals per reforçar la presència al mercat.

L'esmentada política d'empresa es tradueix en una:

1. progressió de les vendes i dels resultats, en un 30% i 10%, respectivament;
2. consolidació de la rendibilitat financera, en un 16%, i una rendibilitat econòmica d'un 3%;
3. millora en la capacitat de concentració. Aquest any 2002 ha licitat obres per un volum total de 2.690 milions d'euros (incloses les UTE).

A més, la cartera de treballs contractats per executar és de 412 milions d'euros. En les actuacions d'aquest any destaca una gran varietat de tipologies i àmbits geogràfics, d'acord amb les estratègies esmentades anteriorment. De l'import net de la xifra de negocis, un 4'36% correspon a participació de les UTE en la producció. Dels

aprovisionaments, aproximadament un 7% són feines realitzades pels subcontractistes, i la variació d'existències representa un 0'17% del total d'aprovisionaments.

El resultat financer de l'exercici 2002 és positiu, a diferència de l'any anterior, per unes importants diferències positives de canvi. El benefici de l'activitat ordinària respecte de l'any anterior incrementa en un 30%. En l'exercici 2002 hi ha importants pèrdues extraordinàries, per la variació en les provisions d'immobilitzat, que representen un 82% de les despeses extraordinàries. Això fa que el resultat net de l'exercici disminueixi en un 0'12% aquest any 2002. En general, l'exercici 2002 ha estat un bon exercici pel que fa a l'activitat ordinària de l'empresa.

ACS Proyectos, Obras y Construcciones SA pertany al grup ACS, Actividades de Construcción y Servicios SA (que, com a societat capçalera del holding, no genera vendes i, per tant, no recull cap xifra de negoci; la partida fonamental d'ingressos prové dels dividends percebuts per les societats que formen el grup consolidat). Cal tenir present que, l'any 1998, ACS Proyectos, Obras y Construcciones SA va rebre les aportacions de béns, drets i obligacions afectes a la branca d'activitat de construcció de les entitats ACS, Actividades de Construcción y Servicios SA i Auxini SA.

ACS SA presenta un import net de la xifra de negocis en l'exercici 2002, incrementat un 24% aproximadament respecte de l'exercici anterior. D'aquest import net, un 41'80% correspon a les UTE en què participa la societat i un 0'42% s'ha realitzat a l'estranger. Pel que fa al resultat net de l'exercici, aquesta societat presenta un benefici incrementat en un 58% aproximadament respecte de l'any anterior. Els beneficis d'explotació han augmentat en l'esmentat exercici un 62'16%, tot i que les despeses d'aprovisionament han augmentat un 24'58% (amb un percentatge parcial d'augment pel que fa a les despeses externes d'un 30'87%).

El resultat financer de l'exercici 2002 és positiu, i ha augmentat un 126'15% respecte de l'exercici anterior a causa bàsicament dels ingressos de participacions en capital i altres

ingressos financers d'empreses del grup. Els beneficis de l'activitat ordinària també han augmentat un 69'5% respecte de l'any anterior i el resultat net de l'exercici presenta un benefici de 65.360 milers d'euros, superior en un 57'65% al de l'exercici anterior. El resultat extraordinari és negatiu, de 6.239 milers d'euros, a causa de la variació de les provisions d'immobilitzat i a les pèrdues procedents de l'immobilitzat. L'empresa ACS SA ha tingut un bon exercici econòmic, ja que fins i tot ha repartit un dividend actiu a compte de 6.030.000 euros.

D'altra banda, en el compte de pèrdues i guanys el detall de la partida "Consum de materials i altres matèries consumibles" inclou un 41'08% de l'import total corresponent a la integració proporcional de les UTE. També en la memòria hi ha el detall de la part de les càrregues socials corresponents a les UTE, que són d'un 15%, i de la part de transaccions efectuades amb empreses del grup i associades, que correspon a treballs realitzats pels subcontractistes, que és d'un 42'82%. Pel que fa a la cartera de comandes, s'apunta que les comandes representen 21 mesos de treball al ritme actual que porta la societat i d'aquestes comandes un 45'29% de la cartera correspon a les UTE i un 0'02% correspon al mercat exterior.

Aquesta societat presenta en la memòria el compte de pèrdues i guanys analític de l'exercici 2002, la qual cosa dóna un millor potencial analític pel que fa als resultats i permet confirmar aquest augment d'un 24% de la xifra de negocis respecte de l'any anterior i confirmar també un benefici net superior en un 57'7% al de l'exercici 2001.

Així doncs, ACS SA ha tingut un bon exercici 2002, amb la distribució d'un dividend d'un 108'33% sobre el nominal de les accions que ho confirma i un increment important de les seves reserves. D'altra banda, la cartera de comandes és significativa i augura la continuïtat de l'empresa en exercicis posteriors. La informació de les UTE no queda prou detallada en totes les partides que representen l'evolució del compte de pèrdues i guanys durant l'exercici econòmic. La rendibilitat financera és d'un 40'02% i la rendibilitat econòmica és d'un 4'5%.

Ferrovial Agromán SA presenta un compte de pèrdues i guanys en l'exercici 2002 del qual són destacables els següents punts:

1. La xifra de negocis de la societat ha incrementat un 22'9% l'exercici 2002 respecte de l'exercici anterior, i d'aquest import un 22% és aportat per les UTE.
2. En l'exercici econòmic 2002 hi ha hagut una bona gestió dels costos d'exploració, que ha permès elevar el resultat d'exploració un 54'2% respecte de l'exercici anterior. A banda, en el capítol d'aprovisionaments, dintre la partida "Altres despeses externes", hi ha els subcontractes, que representen un 99% de la partida esmentada, la qual cosa posa de relleu una important subcontractació -que no queda clara pel que fa al desglossament per les diferents UTE existents.
3. També es pot constatar una reducció dels dividendes rebuts de les filials estrangeres, juntament amb una negativa evolució dels tipus de canvi, que es tradueixen en una reducció del benefici financer del 13'5%.
4. Pel que fa al resultat extraordinari, hi ha un important increment originat per la plusvàlua obtinguda en la venda de la filial Cintra SA, que ha possibilitat incrementar el resultat abans d'impostos en un 231% respecte de l'exercici anterior.
5. Així doncs, tots aquests aspectes, de forma conjunta, permeten obtindre un benefici en l'exercici 2002 que representa un màxim històric, de 358 milions d'euros, un 200% superior al benefici de l'exercici anterior.

Respecte a la cartera de comandes, és destacable el gran volum de contractació de la societat en aquest exercici, cosa que li permet situar-se en unes xifres de cartera superiors a 4.607 milions d'euros (amb un 83% que representa cartera nacional i la resta, estrangera). També cal tenir present que per a aquesta empresa es preveu una positiva posició al mercat

en exercicis futurs, ja que els han adjudicat importants contractes per a la construcció d'infraestructures en països que han entrat recentment en la Unió Europea, fet que permet un creixement progressiu de la societat sota les actuals bases de prudència valorativa i control de riscos.

Respecte a les UTE, la informació que es dona entre el compte de pèrdues i guanys i la memòria queda curta, i més encara amb la quantitat d'UTE que ha portat a terme aquesta empresa en l'exercici 2002.

La rendibilitat financera és d'un 1.105%, ja que la societat en aquest exercici ha repartit un important dividend a compte, que representa un 56% del total de fons propis. La rendibilitat econòmica és d'un 12'34%. Totes dues rendibilitats són destacables.

Construcciones Bosch Pascual SA presenta una bona evolució del compte de resultats en l'exercici 2002. En primer lloc, té un increment de l'import net de la xifra de negocis d'un 63'35% respecte de l'any anterior: ha superat en 12'4 milions d'euros la xifra de negocis en compliment de la previsió que va fer la societat un any enrere. En segon lloc, el resultat de l'exercici després d'impostos ha incrementat respecte de l'any anterior un 397%, superant l'objectiu que es va marcar la societat i seguint una política de no distribució de dividendes per a una millora financera que doni continuïtat al creixement de la societat.

El resultat d'explotació, el resultat financer i, en conseqüència, el resultat de l'activitat ordinària han crescut considerablement aquest exercici 2002. L'únic resultat negatiu ha estat el resultat extraordinari que, en conjunt, no ha perjudicat la societat, la qual ha experimentat en aquest exercici un creixement considerable. De les despeses d'explotació destaca l'augment dels aprovisionaments en un 80% respecte de l'exercici anterior i en aquest epígraf cal destacar la importància dels treballs subcontractats, que representen un 85% del total d'aprovisionaments.

Sobre les UTE, en el detall d'ingressos i despeses de la memòria no hi ha cap desglossament per a les UTE en què participa l'empresa, però en l'apartat de la memòria que fa referència a les UTE s'especifica l'import net de la xifra de negocis generada en l'exercici 2002 per les UTE, que representa un 14'28% del total.

Respecte a la cartera de comandes d'obres pendents d'executar fins a la data de formulació dels comptes anuals, puja 17'8 milions d'euros, i la previsió de facturació per a l'exercici 2003 és de 15'4 milions d'euros, la qual cosa representa un increment del 24% respecte de l'any 2002, amb un benefici esperat de 450.000 euros, és a dir, un 25% superior a l'any precedent.

La societat té bones perspectives en un futur immediat; a més, espera obtindre certificats de qualitat ISO i iniciar l'activitat en el sector immobiliari, amb la intenció de diversificar l'activitat constructora actual. A escala internacional, aquesta societat no es pronuncia. Finalment, la rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica són, respectivament, d'un 22'3% i un 4'2%. Totes dues rendibilitats d'aquest exercici 2002 demostren la bona marxa de l'empresa.

Corsán-Corviam SA presenta un resultat negatiu en l'exercici 2002; concretament, respecte de l'any anterior les pèrdues han incrementat un 109%. Val a dir que l'import net de la xifra de negocis en aquest any 2002 ha incrementat en un 73% respecte de l'exercici anterior, però en el capítol de despeses d'explotació els aprovisionaments han incrementat un 77% ja que el consum de materials de construcció han augmentat un 60% i també les "Altres despeses externes" han incrementat un 86'33%. També les altres partides, com ara despeses de personal, variació de les provisions de tràfic i altres despeses d'explotació han experimentat importants augments, que superen el 50%.

Tot això es tradueix en unes pèrdues d'explotació. D'altra banda, també el resultat financer i el resultat extraordinari són negatius. Les rendibilitats en aquest exercici 2002 també presenten un signe negatiu i pel que fa a les UTE no hi ha cap informació que demostrï la

repercussió dels diferents resultats de les més de 15 UTE en què ha participat l'empresa en l'exercici 2002; només es dona informació en la memòria de la xifra de negocis de l'activitat de construcció que correspon a les UTE, que és d'un 33% aproximadament del total import net de la xifra de negocis. El detall de la cartera de comandes és de 943.631 milers d'euros, que, en proporció a l'import net de la xifra de negocis, que és de 306.152 milers d'euros, representa una continuïtat de l'empresa; a més, la societat està adquirint importants participacions en altres empreses constructores, que suposen un esforç considerable en l'exercici 2002.

Vías SA presenta una favorable evolució dels seus negocis en l'exercici 2002; concretament, les vendes netes de la societat han augmentat un 4'53% respecte de l'exercici anterior i l'import se situa en 366.852 milers d'euros, dels quals 106.711 milers d'euros procedeixen de les participacions en la producció executada directament per les UTE en què participa l'empresa en l'exercici 2002, que són més de 31. Tota la xifra de negocis, la societat l'ha obtinguda com a contractista principal.

El benefici d'explotació ha incrementat un 6'36% respecte de l'exercici anterior; l'increment dels ingressos supera l'increment que experimenten les despeses d'explotació, i de les despeses de subcontractació, la memòria no en diu res. El resultat financer és positiu i el resultat extraordinari és negatiu a causa de l'important variació de les provisions d'immobilitzat financer creades per reflectir el tancament de totes les filials sud-americanes de l'empresa. El benefici net de l'exercici ha incrementat en un 28'4% respecte del benefici de l'exercici anterior i el resultat net de l'exercici representa un 4'05% sobre la xifra neta de vendes.

D'altra banda, la rendibilitat financera i econòmica són d'un 40'62% i un 4'77%, respectivament, és a dir, unes rendibilitats molt acceptables. Cal tenir present que, a 31 de desembre de 2002, l'accionista majoritari era ACS, Actividades de Construcción y Servicios SA, amb una participació directa d'un 99'99%. La cartera d'obres pendents d'executar al final de l'exercici 2002 és de 494.480 milers d'euros, dels quals 158.612

milers d'euros corresponen a UTE (un 32'08%) i equival a 16 mesos d'activitat. La societat preveu un creixement durant el pròxim exercici, encara que lleugerament inferior al de l'exercici 2002, aproximadament d'un 3'5%.

Cleop SA en l'exercici 2002 ha incrementat l'import net de la xifra de negocis en 28.032 milers d'euros, cosa que suposa un 14'87% més que en l'exercici anterior. Cal destacar que, d'aquesta quantitat, 23.120 milers d'euros corresponen a obra executada per tercers, amb un increment d'un 5'8% respecte de l'any anterior.

El resultat net de l'exercici 2002 suposa un 6'14% sobre l'import de la xifra de negocis i aquest benefici net ha augmentat un 2'5% respecte del benefici net de l'any anterior, la qual cosa suposa compensar part de les pèrdues d'exercicis precedents i distribuir un dividend entre l'accionariat. El benefici d'explotació ha experimentat un augment significatiu, concretament ha augmentat un 44'56% respecte del de l'exercici anterior. De les despeses d'explotació, destaquen els aprovisionaments, que han augmentat un 12'68%. El resultat financer és positiu però ha disminuït respecte de l'exercici anterior a causa del considerable augment de les despeses financeres. El resultat extraordinari també és positiu, però un 17% inferior al de l'exercici 2001. La rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica són, respectivament, d'un 8'88% i un 4'13%.

Aquests rellevants resultats de l'empresa de la comunitat valenciana són deguts tant al creixement de la construcció subcontractada com a una major eficiència de la gestió del negoci, tot plegat acompanyat d'una evolució positiva de la licitació pública en l'obra civil.

La informació que es dona de les UTE és insuficient, ja que la societat solament presenta integrada la informació de les UTE en cada partida del balanç de situació i del compte de pèrdues i guanys i un apartat en la memòria indicant les 11 UTE en què participa, sense la xifra global de vendes i sense l'obra global contractada, és a dir, la informació que, segons l'adaptació sectorial de les empreses constructores, s'ha de donar de les UTE.

La cartera d'obres d'aquest exercici 2002 és de 52.662 milers d'euros, cosa que suposa un 33'4% d'augment sobre la cartera a 31 de desembre de l'any 2001 i garanteix 22 mesos de facturació. La previsió de l'import net de la xifra de negoci per a l'any vinent s'estima que s'incrementarà un 19'15%. Aquest increment en la facturació de la companyia, a causa de l'augment de l'obra a realitzar per tercers i a l'entrega d'una promoció, permetrà continuar la tendència de millora dels resultats operatius ordinaris davant els extraordinaris i ingressos diferits que també s'aniran produint però amb un rang inferior. La companyia està diversificant la seva activitat constructora i està també entrant en el sector immobiliari i en el de serveis.

Dragados, Obras y Proyectos SA presenta una xifra de negocis que ha incrementat l'exercici 2002 un 8'32% respecte de l'exercici anterior. De tota manera, aquest increment s'ha vist mermat pels descensos experimentats en els mercats internacionals d'un 15% aproximadament; per contra, el mercat nacional en aquest exercici 2002 ha experimentat augments en l'obra civil i en l'edificació d'un 11% i un 14%, respectivament.

En el mercat internacional la companyia ha licitat obres especialment a Europa, així com a Amèrica i l'Àfrica. De la xifra de negocis corresponent a l'activitat desenvolupada a Espanya, que puja 2.108 milions d'euros, un 36'73% correspon a la participació en la producció executada directament per les UTE d'empreses nacionals. Aquesta xifra de negocis de l'activitat de construcció ha estat realitzada, pràcticament en la seva totalitat, com a contractista general de l'obra.

Pel que fa al benefici d'explotació, la companyia ha augmentat aquest benefici en un 14'26%, encara que la partida "Consums i altres despeses externes" ha incrementat un 4'1% respecte de l'any 2001. El resultat financer és positiu. Pel que fa als resultats extraordinaris, són negatius, i han incrementat un 133'45% respecte de l'exercici anterior a causa de les pèrdues procedents de l'immobilitzat i la cartera de control. Amb tot i això, el resultat net de l'exercici creix un 3'28% respecte de l'exercici anterior. La repercussió del

resultat de les UTE no es pot deduir dels estats financers, tot i que l'empresa ha participat en aquest exercici en més de 300 UTE nacionals i 19 UTE estrangeres.

Pel que fa a la cartera de comandes, a 31 de desembre de 2002 puja a 3.054'6 milions d'euros, dels quals 1.331'7 milions corresponen a la cartera de les UTE nacionals i 225'5 milions a les UTE estrangeres. Les rendibilitats financera i econòmica de l'exercici 2002 són, respectivament, d'un 60'83% i d'un 4'85%; cal tenir present que la societat ha repartit dividends a compte en aquest exercici.

Fomento de Construcciones y Contratas SA presenta en l'exercici 2002 un import net de la xifra de negocis superior al 18% aproximadament respecte del de l'any anterior. Aquest import net de la xifra de negocis correspon pràcticament en la seva totalitat a activitats de serveis, i també fa activitats de construcció a través de diferents filials. Pel que fa al benefici d'exploració, l'empresa ha incrementat l'any 2002 un 28'38%, i el resultat financer, també positiu, ha incrementat un 28'78% respecte del de l'exercici anterior. El resultat extraordinari, en canvi, és negatiu, i ha incrementat un 165% respecte de la pèrdua extraordinària de l'exercici anterior, a causa de l'important increment de les pèrdues procedents de l'immobilitzat i la variació de les provisions d'immobilitzat material i de la cartera de control, tal com es pot constatar en el compte de pèrdues i guanys analític que la companyia presenta en la memòria. El benefici net de la companyia en aquest exercici 2002 ha augmentat un 13'44% respecte de l'exercici anterior. La rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica són, respectivament, d'un 16'3% i un 6'63%. Cal tenir present que la companyia, amb les bones rendibilitats obtingudes, està portant a terme una important política de dividends.

Pel que fa a les UTE, l'empresa ha participat en més de 130 UTE en aquest exercici 2002 i no dóna cap informació sobre la xifra de negocis en relació amb aquestes UTE ni tampoc de la repercussió de cada una d'aquestes associacions en el resultat empresarial. La cartera de comandes de l'empresa, a 31 de desembre de l'exercici 2002, supera en un 11'5% la de l'exercici anterior, la qual cosa es tradueix en una estimació a l'alça de la xifra de negocis i

del resultat de l'exercici 2003. El creixement sostingut de l'empresa es basa en l'expansió de les activitats relacionades amb els sectors estratègics: serveis, construcció i ciment.

Obrascón Huarte Lain SA ha participat en més de 130 UTE durant l'exercici 2002; l'import net de la xifra de negocis en l'exercici 2002 ha pujat 1.073.931 milers d'euros i d'aquest import, 337.364 milers d'euros corresponen a UTE, cosa que significa un 31'41%.

D'altra banda, la cartera de comandes, a 31 de desembre de l'exercici 2002, és de 2.156.371 milers d'euros, i d'aquests, 1.153.091 milers d'euros corresponen a obra directa i 1.003.280 milers d'euros corresponen a obra executada per les UTE. En la xifra d'aprovisionaments, es detalla igualment l'import global i el que correspon a les UTE, que és d'un 30'53%. El resultat financer és positiu i el resultat extraordinari en aquest exercici 2002 reflecteix una pèrdua de 26.131 milers d'euros, ocasionada en gran part per les variacions en les provisions d'immobilitzat financer.

El benefici de l'exercici 2002 és de 9.135 milers d'euros, i s'ha reduït un 35% respecte del de l'exercici anterior. Amb tot, la rendibilitat financera i l'econòmica són acceptables, ja que són d'un 10'21% i un 2'7%, respectivament. L'empresa té activitat en diferents sectors, com ara la construcció, els serveis i les concessions; per tant, l'empresa ha entrat en la diversificació.

En la memòria, presenta el detall dels imports corresponents a les UTE quan els saldos derivats de les UTE són significatius, tal com disposen les normes de l'adaptació del PGC de les empreses constructores quan els comptes anuals recullen l'efecte de la integració proporcional de les UTE en què participa la societat al tancament de l'exercici mitjançant la incorporació de la participació corresponent en els diferents epígrafs del compte de pèrdues i guanys i del balanç de situació. L'empresa presenta una situació acceptable pel que fa a la gestió feta durant l'exercici 2002.

Rodio Cimentaciones Especiales SA presenta, en l'exercici 2002, una disminució de l'import net de la xifra de negocis d'un 2'32% respecte de l'exercici anterior i la xifra de negocis per activitat es correspon a obres d'enginyeria civil realitzades majoritàriament a Espanya, que són detallades clarament en la memòria entre contractista i subcontractista. És a dir, la classificació de les vendes de l'exercici distingeix el sector públic del sector privat i també la part corresponent al contractista principal i la part corresponent al subcontractista. D'altra banda, el desglossament de la partida "Consum de matèries primeres i altres matèries consumibles" del compte de pèrdues i guanys indica la part que correspon a les UTE, i de l'epígraf "Aprovisionaments - Altres despeses externes", tot l'import són treballs realitzats per subcontractistes, dels quals un 29'83% l'aporten les UTE.

L'empresa ha participat en aquest exercici en més de 30 UTE en territori nacional, i dona bastant detall d'aquesta informació en la memòria, sobretot dels imports corresponents a les UTE pel que fa als ingressos i les despeses.

El resultat financer de l'empresa en aquest exercici 2002 és negatiu, però ha disminuït respecte de l'any anterior en un 34'42%. En canvi, el resultat d'exploació és un benefici, que ha disminuït un 18% respecte del de l'any anterior. Pel que fa al resultat extraordinari negatiu, en aquest exercici ha incrementat un 16'89% a causa bàsicament de l'increment de les despeses extraordinàries, com ara la provisió per demandes jurídiques; tot i així, el resultat net de l'exercici és un benefici, però inferior en un 56'33% al de l'any anterior. La rendibilitat financera és d'un 9'89% i la rendibilitat econòmica és d'un 2'59%.

La cartera de comandes indica els contractes pendents de realització al final de l'exercici, que pugen un total de 38.355.000 euros (dels quals 717.200 euros corresponen a UTE) i els contractes pendents de començar, que pugen 4.058.000 euros. Així doncs, l'evolució previsible, encara que les perspectives en general són d'incertesa, és relativament bona, a causa, en gran part, de l'execució d'obra pública, en especial la infraestructura del tren d'alta velocitat.

Demoliciones Técnicas SA durant l'exercici 2002 ha aconseguit l'objectiu de creixement sostingut, millora i consolidació de la cartera de clients. Els accionistes segueixen la política de capitalitzar la societat i l'evolució previsible per a l'exercici següent és d'un creixement, tant en producció com en resultats.

En aquest exercici 2002 l'import net de la xifra de negocis ha augmentat un 3'18% respecte de l'exercici anterior; a més, els aprovisionaments s'han reduït (tot i que la partida "Altres despeses externes" ha augmentat un 23'57%). Pel que fa al benefici d'exploració, ha augmentat un 26'04% respecte de l'any anterior. El resultat financer negatiu s'ha mantingut aquest exercici 2002 a causa de les importants despeses financeres derivades de les pòlisses de crèdit. El resultat extraordinari d'aquest exercici 2002 també és negatiu, tot i que en l'exercici anterior era positiu; la causa d'aquest canvi ha estat l'important augment de les despeses extraordinàries en aquest exercici. Amb tot, el benefici net de l'exercici ha augmentat un 10'98% respecte de l'exercici anterior. La rendibilitat financera i l'econòmica de l'empresa és d'un 21'54% i un 4,08%, respectivament.

Respecte a les UTE en què participa l'empresa, en el resultat d'aquest exercici es detallen els ingressos i els costos procedents de les UTE. En els diferents apartats de la memòria no hi ha la informació pautada per l'adaptació sectorial de les empreses constructores respecte a les UTE. L'empresa té diversificada la seva activitat entre el sector de la construcció, el sector immobiliari i els serveis.

Necso, Entrecanales, Cubiertas SA presenta en l'exercici 2002 un import net de la xifra de negocis incrementat en un 9'20% respecte de l'exercici anterior. El benefici d'exploració d'aquest any s'ha reduït un 11'51% respecte del 2001, ja que els aprovisionaments han augmentat un 13'71% i, dins d'aquests, la partida "Despeses externes" també s'ha incrementat un 11'88%.

El resultat financer de l'exercici 2002 és positiu i ha augmentat respecte de l'exercici anterior un 248%, a causa de l'important augment de les diferències positives de canvi. D'altra banda, el resultat extraordinari d'aquest exercici 2002, a diferència de l'exercici anterior, és negatiu a causa de les importants despeses extraordinàries. En conjunt, el benefici net de l'exercici 2002 ha augmentat respecte de l'exercici anterior un 17'6% i aquest resultat net de l'exercici equival al 3'3% de la xifra de negocis. La rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica tenen, respectivament, els percentatges: un 22'74% i un 3'66%.

S'augura un creixement lleugerament superior al de l'exercici 2002 per al proper exercici, que pressuposa mantenir o incrementar les actuals xifres de negoci i de la cartera de comandes de la societat. La diversificació de l'activitat en aquesta societat està entre l'activitat constructora, l'activitat immobiliària i els serveis. Concretament, en l'activitat constructora l'àmbit d'actuació és a escala nacional i internacional. Durant l'exercici 2002, la contractació nacional ha continuat orientant-se més cap a l'obra civil i l'edificació no residencial, que tradicionalment obtenen majors marges.

La societat, en l'exercici 2002, ha participat en més de 100 UTE nacionals i en més de 15 UTE estrangeres, però de l'import net de la xifra de negocis no se'n desglossa l'import en la memòria i tampoc no es pot deduir la repercussió de les diferents associacions temporals en el resultat de la societat. La informació referida a les UTE no es presenta tal com assenyala l'adaptació sectorial del Pla general comptable de les empreses constructores i la de les immobiliàries i, d'altra banda, és una informació insuficient.

Amsa SA en l'exercici 2002 presenta una facturació superior a l'exercici anterior en un 19%. Això es tradueix en un benefici d'explotació superior al de l'any anterior, un 81'46%, ja que els augments de les despeses d'explotació no han estat tan importants com els augments del ingressos d'explotació. El resultat financer d'aquest exercici 2002 és positiu, tot i que ha disminuït respecte al de l'any anterior en un 34% aproximadament. El resultat extraordinari és negatiu, però ha disminuït un 3'3% respecte del resultat

extraordinari negatiu de l'exercici anterior. En conjunt, el resultat net de l'exercici és un benefici que ha augmentat un 81'5% respecte de l'exercici precedent. D'altra banda, la rendibilitat financera de la societat és d'un 43'38% i la rendibilitat econòmica, d'un 4'25%.

L'empresa, en aquest exercici, tot i que ha distribuït un dividend a compte, té la intenció de destinar gran part del benefici a reserves, per anar capitalitzant la societat. L'empresa ha participat en 13 UTE en aquest exercici 2002 i no en dóna cap informació, requerida per la normativa comptable de les UTE. D'altra banda, aquest bon resultat de l'exercici 2002 es presenta agregat i no es poden deduir, amb la informació comptable de què es disposa, els resultats derivats de les UTE.

L'empresa actua en l'àmbit nacional exclusivament i la seva activitat se centra en l'execució d'obra civil, tant pública com privada. La diversificació d'aquesta societat està en l'explotació d'una pedrera, de la qual obté àrids que utilitza per aplicar a les seves obres i per a la venda a tercers.

Pel que fa a la cartera de comandes, la societat té adjudicades obres pendents de realitzar per un import de 28 milions d'euros. Es pot dir, doncs, que l'evolució dels negocis i la situació de la societat en aquest exercici 2002 és bona i l'evolució previsible també, gràcies a l'impuls en la contractació d'obra civil, tant pública com privada. La informació de les UTE, com en altres de les societats analitzades, és insuficient pel que fa a la memòria.

Promociones, Edificios y Contratas SA presenta en aquest exercici 2002 una disminució de l'import net de la xifra de negocis d'un 45'73% respecte de l'exercici anterior. D'altra banda, tots els resultats del compte de pèrdues i guanys presenten disminucions respecte de l'exercici anterior. Concretament, el benefici d'explotació en aquest exercici 2002 ha decremuntat un 25'17%; el resultat financer positiu, un 75'24%; el resultat extraordinari

positiu, un 73'64%; el benefici abans d'impostos, un 33'82%, i el resultat net de l'exercici, un 34'5% respecte de l'exercici 2001.

La partida de despeses d'explotació que ha pujat més en l'exercici 2002 és la d'aprovisionaments, amb un 73'68% respecte de l'exercici anterior. D'altra banda, la societat presenta la xifra de vendes seguint les últimes previsions de la direcció, i també, a partir de la situació reflectida en els comptes anuals a 31 de desembre de 2002, pretén mantenir o incrementar la política actual de posicionament en el sector amb intenció de millorar la situació econòmica. Pel que fa a les UTE, la societat només dóna informació dels ingressos d'explotació que manté amb les UTE; la resta d'informació no està especificada en la memòria. Tampoc no hi ha informació detallada de la subcontractació que porta a terme la societat.

La rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica són, respectivament, d'un 9'35% i d'un 3'88%. De la cartera de comandes, la societat no en detalla cap informació.

Ecisa SA presenta en l'exercici 2002 un import net de la xifra de negocis superior en un 18'31% a l'import de l'exercici precedent. El benefici d'explotació també s'ha incrementat en aquest exercici 2002, concretament en un 90'39%; en canvi, el resultat financer negatiu ha augmentat en un 40'55%, i també en aquest exercici 2002 hi ha un resultat extraordinari negatiu; en l'exercici anterior era positiu. El resultat net de l'exercici 2002 ha augmentat en un 39'47% respecte de l'any anterior. La rendibilitat financera i la rendibilitat econòmica són, respectivament, d'un 23'04% i d'un 4'47%.

La societat, en els comptes anuals de l'exercici 2002, presenta els estats financers consolidats amb les UTE i també els estats financers sense tenir en compte les UTE. D'altra banda, en la memòria es tenen en compte les variacions dels immobilitzats materials de les UTE i la variació que experimenta en l'exercici l'amortització acumulada dels immobilitzats materials, però no hi ha cap altra informació referent a les UTE.

Respecte a l'escenari internacional i la cartera de comandes, la societat no en dóna cap informació, ni tampoc de la subcontractació.

La resta de societats de la població analitzada presenten les mateixes característiques comunes:

1. Insuficient informació de les UTE.
2. Insuficient informació dels resultats derivats de la subcontractació.
3. Increment de la xifra de negocis.
4. Resultat net superior al de l'exercici precedent.
5. Sobre la cartera de comandes, les empreses que en donen informació mostren, en general, l'any següent amb pronòstics d'una important activitat empresarial.
6. Sobre la presència internacional, les societats d'aquest sector cada vegada tenen més intenció de treballar a l'estranger, mantenint el mercat nacional.
7. Les rendibilitats econòmiques solen estar entre un 3% i un 5%.

Com a conclusió d'aquest apartat, cal destacar els punts anteriors i les observacions següents:

- a) En la majoria d'empreses, la xifra de negocis pot no correspondre al nivell real d'activitat de l'empresa, perquè es fan subcontractacions de les obres i per això cal interpretar aquestes despeses de subcontractació, que solen estar recollides en l'epígraf "Altres despeses externes" i de les quals en molts casos en tenim poca informació.
- b) Moltes empreses tenen diversificades les activitats però, en la memòria, una mostra representativa d'aquestes empreses no detalla les vendes segons el tipus d'activitat.
- c) L'activitat constructora és seguida per l'activitat immobiliària i els serveis.

- d) Poques empreses de la població detallen en la xifra de vendes la part que correspon a l'empresa com a contractista principal i com a subcontractista. També per a les despeses de subcontractació hi ha importants mancances informatives. Tot això afecta directament al resultat d'exploració i, en definitiva, al resultat de l'exercici.
- e) Pel que fa a les UTE, el que pauta l'adaptació sectorial de les empreses constructores no és seguit estrictament en els estats financers de les empreses de la població, tot i que moltes empreses han participat en més de 100 UTE en aquest exercici 2002. D'altra banda, la poca informació de les UTE està molt dispersa en la memòria i és insuficient quan les empreses presenten les dades de les UTE integrades en el balanç de situació i el compte de pèrdues i guanys, com fan la majoria d'empreses de la població objecte d'estudi.
- f) De totes les empreses analitzades, 22 donen informació sobre la cartera de comandes; la resta de companyies no facilita aquesta informació. De les societats que donen aquesta informació, un 20% segueixen les exigències pautades per l'adaptació sectorial.
- g) El model del compte de pèrdues i guanys segons l'adaptació sectorial presenta poques particularitats respecte del format establert pel PGC, és molt semblant.

En general, caldria que les empreses constructores fessin un seguiment més exhaustiu de la normativa comptable. També seria convenient millorar la informació de les UTE, en la mesura que sigui possible, ja que és una figura que cada vegada té més difusió en aquest tipus d'activitats. Com a mínim, s'haurien de recollir en els estats financers els diferents resultats derivats de les UTE en què es participa, ja que, com s'ha apuntat, empreses d'aquesta població han participat en aquest exercici 2002 en més d'un centenar d'UTE i aquesta informació tan agregada no deixa entreveure la imatge fidel del resultat d'aquestes associacions temporals.

Quadre resum de l'anàlisi dels estats financers de les empreses objecte d'estudi en l'exercici 2002 (I)

Empreses ⁵⁹	Fons de maniobra	Solvència CT	Solvència LLT	Rotació de l'actiu	UTE realitzades	Augment resultat net	Augment xifra de negocis	Endeu-tament	Quali-tat del deute
Sacyr SA	Negatiu	Bona situació	Bona situació	25 mesos	142	3'56%	12'67%	69%	49%
Elecnor SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	9'5 mesos	65	13'14%	15'9%	76%	85%
Acsa SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	10 mesos	60	29%	30%	85%	89%
ACS SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	13 mesos	66	57'7%	24%	87%	97%
Ferrovial Agromán SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	13 mesos	324	200%	23%	85%	99%
Bosch-Pascual SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	9 mesos	1	397%	63'35%	93%	95%
Corsán-Corviam SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	18 mesos	20	(109%)	73%	86%	99%
Vías SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	11'5 mesos	33	28'4%	4'53%	85%	97%
Dragados SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	11 mesos	325	3'3%	8'3%	87%	99%
Cleop SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	23 mesos	11	(2'5%)	14'87%	49%	85%
FCC SA	Negatiu	Problemàtica	Bona situació	34 mesos	111	13'44%	17'6%	53%	97%
OHL SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	18 mesos	155	(35%)	(4'7%)	79%	68%
Rodio SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	10 mesos	35	(56'3%)	(2'32%)	71%	93%
Detec SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	10 mesos	5	10'98%	3'18%	83%	82%
Necso SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	12 mesos	141	17'6%	9'2%	82%	77%
AMSA	Positiu	Bona situació	Bona situació	8 mesos	13	81'5%	19%	76%	93%
Pecsa SA	Positiu	Bona situació	Bona situació	15 mesos	2	(34'5%)	45'73%	61%	98%
Ecisa SA	Positiu	Situació normal	Bona situació	9 mesos	26	39'47%	18'31%	84%	86%

En general, en l'estructura econòmica la majoria d'empreses presenten un actiu fix inferior a l'actiu circulat. La partida més important del fix és l'immobilitzat financer (ja que moltes empreses tenen participacions en altres empreses del sector de la construcció) i la partida més important de l'actiu circulat és la de deutors.

⁵⁹Algunes empreses de la població no surten en aquest quadre per falta d'informació en els seus estats financers.

En l'estructura financera, els fons propis de la majoria de les empreses de la població són inferiors als fons aliens, ja que són empreses molt endeutades (sobretot a curt termini), la qual cosa fa intuir possibles problemes quan la situació econòmica del sector no sigui tan favorable com la de l'exercici 2002. De tota manera, les previsions de futur són optimistes, com ho demostra la cartera de comandes, que majoritàriament garanteix uns 1-5 anys de treball segur per a aquestes empreses. D'altra banda, els terminis de cobrament d'aquestes empreses solen ser inferiors als terminis de pagament, cosa que indica una situació financera favorable per a aquestes empreses, tot i que cal comparar aquestes dades amb el termini de crèdit concedit inicialment a l'empresa per poder valorar la gestió en aquesta àrea. També el palanquejament financer de l'exercici 2002 indica que l'endeutament no perjudica en aquest moment la majoria d'empreses de la població.

En general, en aquest exercici 2002 les empreses de la població tenen increments en el resultat net i en la xifra neta de negocis respecte de l'exercici anterior. Molts d'aquests resultats favorables provenen de les diverses UTE en què han intervingut les empreses de la població, però no es pot deduir clarament el resultat individualitzat per a cada UTE. Aquestes empreses han realitzat diverses aliances estratègiques, mitjançant les UTE, per reforçar la seva presència en el mercat i aconseguir importants contractes, però comptablement aquesta informació és deficitària.

També cal incidir en la diversificació i internacionalització en què estan immerses la majoria d'empreses de la població, amb una important política expansiva i d'inversió en equipaments per assegurar un increment de la productivitat. En l'exercici 2002 aquestes empreses han apostat per nous negocis, diferenciats del sector de la construcció però relacionats amb aquesta activitat, per poder tenir altres fonts d'ingressos, com ara els serveis, les concessions i el negoci immobiliari.

Quadre resum de l'anàlisi dels estats financers de les empreses objecte d'estudi en l'exercici 2002 (II)

Empreses	Rendibilitat financera	Rendibilitat econòmica	Resultat d'exploració	Resultat financer	Resultat extraordinari
Sacyr SA	77'49%	14'6%	+ 57%	(42%)	+100%
Elecnor SA	20'62%	4'62%	(40'5%)	+118%	(38'7%)
Acsa SA	16%	3%	+20%	+105%	(130%)
ACS SA	40'02%	4'5%	+62'16%	+126'2%	(250'7%)
Ferrovial Agromán SA	1105%	12'34%	+54'22%	(13'6%)	+7352%
Bosch-Pascual SA	22'3%	4'2%	+352%	+1272%	(183%)
Corsán-Corviam SA	(25'75%)	(3'28%)	(370%)	(1330%)	+116'65%
Vías SA	40'62%	4'77%	+6'37%	+211%	(60'5%)
Cleop SA	8'88%	4'13%	+44'56%	(89%)	(14'67%)
Dragados SA	60'83%	4'85%	+14'26%	(0'44%)	(133%)
FCC SA	16'3%	6'63%	+28'38%	+28'78%	(165%)
OHL SA	10'21%	2'7%	(46%)	+15'29%	+117%
Rodio SA	9'89%	2'59%	(18'63%)	+32'14%	(25'7%)
Detec SA	21'54%	4'08%	+26%	(0'2%)	(218%)
Necso SA	22'74%	3'66%	(11'51%)	+248'3%	(135'4%)
AMSA	43'38%	4'25%	+81'46%	(34'46%)	+3'3%
Pecsa SA	9'35%	3'88%	(25'17%)	(75'24%)	(73'64%)
Ecisa SA	23'04%	4'47%	+90'39%	(40'55%)	(68'88%)

Pel que fa a la cartera de comandes d'aquestes empreses, la majoria presenten importants increments respecte de l'exercici 2001 excepte una empresa, Elecnor SA, que disminueix la cartera en un 4'5% respecte de l'exercici precedent. D'altra banda, hi ha dues empreses de les quals no es pot deduir aquesta informació. En la majoria d'empreses aquestes comandes s'han aconseguit per via de les UTE; concretament, la meitat de les comandes corresponen a UTE realitzades per les esmentades empreses, fet que suposa mantenir l'activitat productiva per als futurs exercicis. D'altra banda, en l'exercici següent la

majoria d'empreses fan una previsió econòmica optimista, és a dir, les previsions per a l'any 2003 assenyalen un creixement en l'activitat constructora, amb un ritme més moderat que el de l'exercici 2002. Així doncs, es pot estimar que en un termini mig el creixement de l'activitat constructora serà sostingut, basat, quant al sector públic, en les previsions del Pla d'estabilitat, que reflecteix una especial incidència en la creació d'infraestructures, amb seguiment de les directrius marcades pel Pla d'infraestructures 2000-2007, com en una estimació del comportament del sector privat en termes similars als del PIB.

En el quadre anterior el resultat queda desglossat entre resultat d'exploració, financer i extraordinari (com disposa l'actual PGC), i encara que no pas tots els resultats solen ser positius, en general aquests resultats confirmen el bon comportament de l'economia espanyola en l'exercici 2002. Les rendibilitats de la majoria d'empreses són acceptables, cosa que demostra que ha estat un bon exercici econòmic.

5.4 ANÀLISI DE LA MEMÒRIA

La memòria completa, amplia i comenta la informació del balanç de situació i del compte de pèrdues i guanys. El seu format en versió normal establert per les empreses constructores en l'adaptació sectorial té com a punts rellevants:

- a) les normes de valoració;
- b) els crèdits comercials;
- c) les existències;
- d) la situació fiscal;
- e) les garanties compromeses amb tercers i altres passius contingents;
- f) els ingressos i despeses;
- g) les UTE, i
- h) la cartera de comandes.

En els apartats següents es fa una anàlisi d'aquests punts rellevants de la memòria en les diferents empreses que configuren la població objecte d'estudi.

5.4.1 Aspectes específics del sector de la construcció destacats en la memòria

Tant el balanç de situació com el compte de pèrdues i guanys de l'adaptació sectorial són molt semblants als del PGC espanyol; les úniques particularitats que hi ha es refereixen a les existències i les UTE. La memòria, en canvi, és el document dels comptes anuals en què més diferències hi ha respecte del model general del PGC, ja que el contingut mínim de la memòria de l'adaptació sectorial és més ampli i detallat.

En l'adaptació sectorial de les empreses constructores es destaquen en la memòria diferents apartats, que fan que aquest document sigui més ampli; són els següents:

- Les **normes de valoració**, on les empreses constructores han d'informar del mètode de determinació del resultat, els criteris d'estimació d'ingressos per obres (diferenciant la producció de la certificació), els criteris de valoració de l'obra en curs i les provisions específiques que es realitzen en el sector.
- Els **crèdits comercials**, on s'exigeix el desglossament de la xifra de clients, diferenciant els saldos nacionals (sector públic i sector privat) dels saldos estrangers.
- Les **existències**, on cal informar de les despeses inicials de projecte i avantprojecte així com dels treballs auxiliars i l'import de l'obra en curs (segons les diferents tipologies i diferenciant entre edificació i enginyeria civil), i no cal informar, sorprenentment, dels immobles adquirits pel cobrament de crèdits.
- La **situació fiscal**, que és un apartat destinat especialment a les UTE. Les diferents unions temporals d'empreses en què participa l'empresa constructora han de deixar-hi constància de la informació sobre la seva situació fiscal.
- Les **garanties compromeses amb tercers i altres passius contingents** també és un apartat destinat especialment a les UTE. Hi destaquen els avals que la majoria d'aquestes empreses utilitzen per cobrir les responsabilitats normals de les empreses constructores davant la licitació, execució i acabament dels seus contractes d'obres.
- Els **ingressos i despeses** és un apartat en què cal desglossar l'import net de la xifra de negocis, diferenciant l'activitat (segons la classificació nacional d'activitats econòmiques, CNAE), els mercats geogràfics (nacional i estranger), la tipologia

d'obres i els destinataris, justificant l'omissió de qualsevol informació quan perjudiqui seriosament l'empresa. També cal que hi quedi clara la part de les vendes que correspon a l'empresa com a contractista principal i com a subcontractista i l'import de l'obra executada pendent de certificar. Pel que fa a les despeses, també cal detallar-hi les subcontractades i les despeses de la mateixa empresa.

- Les **unions temporals d'empreses**. Tot i que en altres apartats es fa referència a les UTE, en aquest apartat específic s'ha d'anotar la informació sobre cada una de les UTE en què es participa, indicant-hi els criteris de valoració utilitzats per cada unió temporal i el percentatge de participació que es té. També cal apuntar en aquest apartat la relació de les diferents UTE en què participa l'empresa i la xifra de negocis global, l'obra contractada o compromesa en ferm i un incís de les obres nacionals i estrangeres, justificant l'omissió d'aquesta informació. Per últim, en aquest apartat hi ha d'haver la informació sobre la forma en què s'ha realitzat la integració proporcional.
- La **cartera de comandes** és un apartat on es desglossen les comandes de contractes en curs i els contractes pendents de començar, indicant-hi l'obra facturada i la que no ho està. També cal detallar la cartera seguint la classificació per tipologia d'obres i mercats geogràfics.

5.4.2 Informació rellevant en la memòria en les empreses de la població objecte d'estudi

En la població d'empreses líder en la indústria de la construcció, en la memòria és on més informació es pot obtenir de les UTE, ja que en el balanç de situació i en el compte de pèrdues i guanys no s'ofereix una informació substantiva perquè totes les empreses opten per presentar el balanç i el compte de pèrdues i guanys integrant la informació de les

diferents UTE en què participen. Per tant, és en la memòria on es poden trobar els aspectes més específics del sector, en els diferents apartats del document. Per aquest motiu es fa molta atenció a la memòria, a causa de la rellevància especial que té a l'hora de comprendre la informació d'aquests tipus d'entitats.

Seguint els punts més rellevants de la memòria apuntats en l'apartat anterior, la informació que cal destacar de les societats objecte d'estudi és la següent:

Pel que fa a les **normes de valoració** de les societats analitzades, la majoria informen explícitament del sistema d'imputació d'ingressos, que majoritàriament és el percentatge de realització. Algunes societats utilitzen el mètode del contracte acomplert. Quant a l'estimació d'ingressos, la majoria adopten el criteri de la relació valorada: concretament, un 70%; la resta d'empreses, un 25% utilitzen el criteri del cost i un 5% no deixen clar el criteri que fan servir. Ara bé, cap societat no descriu amb precisió com porta a terme l'aplicació del criteri elegit.

Pel que fa a les **provisions de passiu per operacions de tràfic**, la majoria d'empreses no informen en la memòria dels criteris utilitzats per fer les dotacions d'aquestes provisions. D'altra banda, les esmentades provisions no representen un percentatge elevat del passiu circulat, majoritàriament no sobrepassen el 5%, cosa que indica que probablement no cobreixen tots els riscos existents en el sector. Els riscos habitualment coberts per aquestes societats són els referents a les despeses d'acabament d'obres; també la provisió per taxes sobre les obres en curs és habitual en el sector; en canvi, són excepcionals les provisions per pèrdues per obres, indemnitzacions al personal, garanties, riscos i responsabilitats. De les provisions que afecten a les UTE no es dona informació en la memòria.

Pel que fa als **crèdits comercials** de les empreses analitzades, la majoria informen dels crèdits comercials encara que no ho fan exactament amb el desglossament de l'adaptació sectorial del PGC i, d'altra banda, en molts casos, pel fet de no detallar els "Clients obra

executada pendent de certificar” i la certificada, no es pot fer una bona avaluació del risc d’insolvències.

Pel que fa a les **existències**, la majoria d’empreses utilitzen, com dèiem, el mètode del percentatge de realització, i per això la informació de les existències perd rellevància. D’altra banda, els costos de l’obra en curs, tant reals com estimats, s’han de detallar degudament quan el criteri de valoració d’ingressos és el del cost, i en la memòria de la majoria d’empreses analitzades que fan servir aquest criteri no hi ha cap informació. Dels béns rebuts en cobrament de crèdits, només set empreses de la població en donen la informació pertinent en l’epígraf de les existències. La majoria d’empreses constructores de la població tenen uns inventaris que no superen el 10% del total actiu, ara bé, quan es dediquen alhora a l’activitat de promoció immobiliària aquest percentatge augmenta.

Pel que fa a la **situació fiscal**, aproximadament una quarta part de la població dona informació fiscal referida a les UTE en la memòria d’una manera dispersa, però no coincideix exactament amb el que pauta l’adaptació sectorial.

Pel que fa a les **garanties compromeses amb tercers i altres passius contingents**, tot i que la majoria d’empreses indiquen l’import global dels avals, no hi ha un desglossament dels avals per cada UTE en què es participa i per les obres en curs.

Pel que fa als **ingressos i despeses**, hi ha quatre societats de les analitzades que no tenen aquest apartat en la memòria, i una de les societats indica que no dona aquesta informació pels perjudicis que suposaria a la societat. Les altres societats sí que presenten aquest apartat, però un 70% no classifica les vendes com ho indica l’adaptació sectorial. També cal tenir present que no hi ha una informació prou clara de les obres realitzades pel contractista principal i les subcontractades, cosa que fa restar transparència informativa, ja que els treballs habituals desenvolupats per subcontractistes són en la majoria de casos elevats.

Pel que fa a les **UTE**, de les empreses de la població catorze empreses hi dediquen un apartat, tal com ho indica l'adaptació sectorial, i presenten un annex en els comptes anuals amb el detall de la denominació de cada UTE i el percentatge de participació que hi té l'empresa constructora. La xifra global de negocis i l'obra contractada per cada UTE no es recull en totes les empreses, tot i que ho pautava l'adaptació sectorial. Tal com ja s'ha apuntat anteriorment en la tesi, la informació de les UTE es troba dispersa en la memòria.

Pel que fa a la **cartera de comandes**, aproximadament només un 40% de les empreses de la població dona aquesta informació tal com ho disposa l'adaptació sectorial. La resta d'empreses en fa un breu comentari, fins i tot algunes societats ometen aquesta informació, que ajuda a entendre l'evolució futura del negoci.

5.4.3 Possibles modificacions que millorarien la memòria

Tal com s'ha comentat anteriorment, la memòria amplia la informació continguda en el balanç de situació i en el compte de pèrdues i guanys, és a dir, és un document que, a part de contenir la informació comptable, té la informació necessària perquè els comptes anuals reflecteixin l'objectiu de la imatge fidel. Així, per exemple, en les empreses constructores aquest document comptable té un paper rellevant a causa de l'existència de mètodes i criteris alternatius. Ara bé, la memòria és bastant heterogènia en les diferents empreses d'aquest sector i, per tant, es fa difícil la comparabilitat interempresarial.

Pel que fa a les UTE, la informació es troba molt dispersa en la memòria i seria millor concentrar-la. Tota aquesta diversitat que presenta el document és conseqüència directa de la falta d'un esquema formal obligatori i també del fet que es demana la mateixa informació en apartats diferents, de manera que les societats utilitzen aquests apartats indistintament.

Així, doncs, la memòria s'hauria de tipificar i incloure-hi, a banda dels apartats generals de qualsevol empresa que ha de fer comptes anuals, informacions addicionals per apropar-se a la imatge fidel, amb una dosi important d'homogeneïtat en les diferents empreses del sector de la construcció.

En les **normes de valoració** caldria tenir present:

1. El mètode d'imputació d'ingressos, detallant totes les estimacions que es fan en l'elaboració dels ingressos per obra executada en cada exercici econòmic si s'adopta el mètode del percentatge de realització, i determinant el cost de l'obra activada quan s'utilitzi el mètode del contracte acomplert.
2. Una explicació detallada dels criteris que es fan servir per a l'estimació dels ingressos per obres, diferenciant clarament la producció de la certificació.
3. Una valoració de l'obra en curs, amb explicació detallada dels criteris utilitzats.
4. El detall de com s'han fet les diferents provisions específiques del sector.
5. El detall de les garanties compromeses per l'empresa constructora a nivell global.

En els **crèdits comercials** cal desglossar la xifra de clients entre nacionals i estrangers, i alhora també cal distingir entre sector públic i sector privat i diferenciar la xifra de clients indicant la part d'obra executada pendent de certificar per poder avaluar els riscos d'insolvències.

En les **existències** cal informar de les despeses inicials d'avantprojecte o projecte, dels treballs auxiliars, de l'obra en curs per tipologia d'obres i dels immobles adquirits per cobrament de crèdits.

En l'apartat **d'ingressos i despeses** cal diferenciar l'import net de la xifra de negocis per categoria d'activitats (perquè cal tenir present la diversificació de moltes de les empreses del sector), per mercats geogràfics, per tipologies d'obres, per destinataris de les obres i per contractista principal i subcontractista. Respecte a les despeses, també cal seguir

aquesta distribució anterior, amb una rellevància especial pels treballs realitzats per subcontractistes. Aquí cal fer un incís especial en les subcontractacions, és a dir, la memòria hauria d'indicar clarament totes les subcontractacions que s'han fet durant l'exercici i les diferents empreses implicades.

En l'apartat de les **unions temporals d'empreses** és on més modificacions es presenten, ja que, en primer lloc, seria convenient poder presentar el balanç de situació i el compte de pèrdues i guanys de cada UTE en què l'empresa participa, per tal de poder interpretar millor la informació agregada de l'empresa constructora, incidint en el mètode d'integració proporcional i les tres etapes d'homogeneïtzació, agregació i eliminació al final de cada exercici econòmic. Aquests balanços de situació i comptes de pèrdues i guanys de les UTE es podrien acompanyar en un annex a la memòria, si l'empresa en aquell exercici hagués participat en diferents UTE. En aquest apartat també s'englobaria la situació fiscal de cada UTE, els avals amb els quals cada UTE cobriria les seves responsabilitats, el detall de la xifra de negoci corresponent a cada UTE en què es participa, les despeses pròpies de cada UTE i les diferents subcontractacions fetes per les UTE. D'altra banda, s'apuntaria també (com ja disposa l'adaptació sectorial) la relació de totes les denominacions de les UTE en què participa l'empresa, indicant la xifra de negocis, l'obra contractada nacional o estrangera, el percentatge de participació i els criteris de valoració utilitzats.

En un nou apartat es detallarien **les subcontractacions** que ha realitzat l'empresa, és a dir, els deutes individualitzats amb els subcontractistes, ja que en molts casos se subcontracten gran part de les obres i cal saber clarament les despeses de subcontractació. Com s'ha indicat abans, caldria una llista clara de totes les empreses subcontractades durant l'exercici, tant per la pròpia empresa com per les UTE en què intervé l'empresa.

Per últim, l'apartat de la **cartera de comandes**, com disposa l'adaptació sectorial, presentaria els contractes en curs i els pendents de realitzar, indicant l'obra facturada i la

pendent, segons la tipologia d'obres i els mercats geogràfics, i així es podrien estimar els mesos de treball futur per a l'empresa i, per tant, comprendre l'evolució futura del negoci.

D'altra banda, informacions com ara la **sinistralitat** de l'empresa, la inversió en **investigació**, el **desenvolupament** i la **innovació**, la cura del **medi ambient**, la **internacionalització**, vital per a moltes empreses d'aquest sector, i les diferents **fusions** portades a terme per aquestes empreses, han de constar en la memòria de l'empresa constructora pertinent, diferenciant, sempre que sigui possible, l'impacte d'aquestes informacions en les UTE en què participa l'empresa.

En conjunt, aquestes modificacions no canvien tant el que és vigent actualment; senzillament es tracta de poder presentar la informació de les UTE no tan dispersa, i intentar que l'opció de la integració proporcional de l'adaptació sectorial, que majoritàriament se segueix, sigui més clara pel fet d'anar acompanyada dels balanços de situació i els comptes de pèrdues i guanys de les UTE i d'una memòria de l'empresa constructora més homogènia, amb nous apartats afegits.

5.5 ELS INFORMES D'AUDITORIA DE LES EMPRESES CONSTRUCTORES

L'auditoria financera és l'última fase del procés comptable, que supervisa i garanteix la transparència de la comptabilitat. Aquesta necessitat social que és aportar les garanties necessàries a la documentació comptable presentada pels administradors de les companyies constitueix un element de protecció dels interessos de tots els usuaris.

En les empreses de la població objecte d'estudi, els informes d'auditoria externa de comptes anuals de l'exercici 2002 d'aquestes companyies constructores reflecteixen l'opinió sobre si aquests estats financers són fidedignes, segons els diferents auditors independents que signen els informes. En la majoria d'informes d'auditoria s'expressa una opinió favorable dels comptes anuals d'aquestes empreses constructores, la qual cosa significa que els seus comptes anuals reflecteixen de manera fidel la situació financera i patrimonial de l'empresa i els resultats.

Així doncs, la veracitat dels comptes anuals d'aquestes empreses constructores la trobem reflectida en els informes d'auditoria que han realitzat els diferents auditors externs, donant la seva opinió professional sobre els estats financers de les entitats, de manera que el treball de camp, que descriu aquest capítol, s'ha realitzat sobre uns documents comptables verídics. No oblidem que l'informe d'auditoria de comptes anuals és un document mercantil amb el qual es mostra l'abast del treball de l'auditor i la seva opinió professional sobre els comptes anuals, seguint el que pauta la legislació referent a l'auditoria.

En els apartats següents es detalla per a cada empresa de la població la informació que es dedueix de cada un dels informes d'auditoria de comptes anuals de l'exercici 2002.

5.5.1 Opinió en els informes d'auditoria

En tots els informes d'auditoria hi ha el títol o identificació de l'informe com a “Informe d'auditoria independent dels comptes anuals”; també hi ha la identificació dels destinataris i de les persones que van fer l'encàrrec d'auditoria, que generalment són els accionistes o socis, i la identificació de l'entitat auditada.

Després hi ha els diferents paràgrafs de l'informe. El primer paràgraf, el **paràgraf d'abast**, inclou la identificació dels documents que configuren els comptes anuals, fa una referència sintetitzada i general a les normes tècniques d'auditoria aplicades al treball realitzat i indica els procediments previstos en les normes tècniques que no s'han realitzat per limitacions a l'abast.

El següent paràgraf és el **paràgraf d'opinió**, en què l'auditor manifesta de manera clara i precisa la seva opinió sobre:

- a) Si els comptes anuals, considerats en tots els aspectes significatius, expressen la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera, dels resultats i dels recursos obtinguts i aplicats durant l'exercici, de conformitat amb els principis i normes comptables generalment acceptats, i també si contenen la informació necessària i suficient per a la seva interpretació i comprensió adequada.
- b) Si aquests principis i normes comptables generalment acceptats han estat aplicats uniformement.

L'auditor també ha de fer constar en aquest paràgraf d'opinió la naturalesa de qualsevol excepció significativa sobre els comptes anuals, si fos el cas.

Quan hi ha excepcions, és a dir, quan l'auditor expressa una opinió amb excepcions, desfavorable o denegada, exposa les raons justificatives en paràgrafs intermedis entre el

paràgraf d'abast i el paràgraf d'opinió, i ha de detallar el seu efecte en els comptes anuals sempre que sigui quantificable, o la naturalesa de l'excepció si no es pot estimar raonablement. Aquests paràgrafs són **paràgrafs d'excepcions**.

De vegades en els informes d'auditoria hi ha **paràgrafs d'èmfasi**, quan en circumstàncies excepcionals l'auditor ha de ressaltar alguna informació relacionada amb els comptes anuals, malgrat que figuri en la memòria, però sense que això comporti cap tipus d'excepció en la seva opinió.

Per últim, el **paràgraf sobre l'informe de gestió** està inclòs en tots els informes de la població d'empreses objecte d'estudi i l'auditor hi manifesta l'abast del seu treball i també si la informació comptable que conté l'informe de gestió concorda amb la dels comptes anuals de l'exercici.

Finalment, tots els informes d'auditoria tenen el nom de l'auditor o de la societat d'auditoria, l'adreça i les dades registrals, així com la signatura de l'auditor de comptes que ha dirigit el treball i la data d'emissió de l'informe.

En la població d'empreses objecte d'estudi els diferents informes d'auditoria presenten aquestes informacions:

L'informe d'auditoria independent de comptes anuals de l'exercici 2002 de la companyia **Ecisa SA** és un informe net, és a dir, presenta una **opinió favorable**, ja que l'auditor hi assenyala que els comptes anuals de l'exercici 2002 expressen en tots els aspectes significatius la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera de la societat a 31/12/02 i dels resultats de les seves operacions i dels resultats obtinguts i aplicats durant l'exercici anual acabat en aquesta data, i tenen la informació necessària i suficient per a la seva interpretació i comprensió adequada, de conformitat amb els principis i normes comptables generalment acceptats, que guarden uniformitat amb els aplicats l'exercici anterior.

Aquest tipus d'opinió favorable només es pot expressar quan es donen les circumstàncies següents:

1. Que l'auditor hagi realitzat el seu treball sense limitacions, d'acord amb les normes tècniques d'auditoria.
2. Que els comptes anuals que han d'incloure la informació necessària i suficient en la memòria per a la seva interpretació i comprensió adequada s'hagin formulat de conformitat amb els principis i normes comptables generalment acceptats, que mantenen uniformitat amb els aplicats en l'exercici anterior.

En aquest informe d'auditoria no hi ha cap tipus d'excepció i tampoc no hi ha cap paràgraf d'èmfasi.

L'informe d'auditoria de comptes anuals de la societat **Rodio SA** en l'exercici 2002 reflecteix una *opinió favorable amb excepcions*, és a dir, en l'informe hi ha un paràgraf d'excepcions on s'indica que la societat, a 31 d'octubre de 2002, va realitzar una revalorització voluntària de l'immobilitzat financer en el procés de fusió portat a terme per determinades societats del grup i que això provoca un augment en l'immobilitzat financer i en els resultats d'exercicis anteriors d'aproximadament 1.989 milers d'euros.

L'opinió amb excepcions és aplicable quan l'auditor conclou que es donen una o diverses circumstàncies que són significatives en relació amb els comptes anuals considerats conjuntament.

L'informe d'auditoria de comptes anuals de **Dragados obras y proyectos SA** en l'exercici 2002 és un informe amb *opinió favorable*. Val a dir que en l'informe d'auditoria hi ha un paràgraf intermedi entre el paràgraf d'abast i el paràgraf d'opinió que posa èmfasi en el fet

que la societat és la dominant d'un grup de societats que presenta comptes anuals consolidats i que aquests comptes presenten un informe d'auditoria net.

L'informe d'auditoria de **Ferrovial Agroman SA** en aquest exercici 2002 presenta una *opinió favorable*. També conté un paràgraf d'èmfasi perquè l'esmentada societat té un control majoritari sobre certes societats participades i exerceix un control significatiu en la gestió d'altres filials en les quals participa minoritàriament, per això s'indica que l'informe d'auditoria dels comptes anuals consolidats del grup té opinió favorable, i, d'acord amb aquesta informació dels comptes consolidats de l'exercici 2002, es detalla l'efecte de la consolidació, que hauria representat uns increments de 493.735 i 10.441 milers d'euros d'actius i reserves, respectivament, i una disminució dels resultats de la societat en 21.008 milers d'euros.

L'informe d'auditoria de **Fomento de Construcciones y Contratas SA** de l'exercici 2002 és un informe *d'opinió favorable* i posa també èmfasi en un paràgraf intermedi entre el paràgraf d'abast i el d'opinió, que l'empresa és la societat dominant d'un grup que presenta uns comptes consolidats amb opinió favorable i que l'efecte de la consolidació basant-se en els registres comptables de les societats integrants, en comparació amb els comptes anuals de l'entitat, suposa uns increments de 4.792 milions d'euros en el volum d'actius, 655 milions d'euros en les reserves de la societat i 156 milions d'euros en el resultat de l'exercici.

L'informe d'auditoria de **Cleop SA** en l'exercici 2002 és un informe *d'opinió favorable* i també posa de relleu en un paràgraf anterior al paràgraf d'opinió que la societat és la dominant d'un grup de societats que presenten comptes anuals consolidats, però no indica l'opinió de l'informe d'auditoria dels comptes anuals consolidats.

L'informe d'auditoria d'**Elecnor SA** en l'exercici 2002 presenta *opinió favorable*. En el mateix informe se subratlla que a causa de la modificació de la norma de valoració número 16 del PGC, en què s'estableix el reconeixement dels crèdits fiscals derivats de deduccions

i bonificacions fiscals pendents d'aplicar, la societat ha reconegut crèdits fiscals a 31 de desembre de 2002 per 3.938 milers d'euros, dels quals 1.574 milers d'euros provenen d'exercicis anteriors.

L'informe d'auditoria de la societat **Acsa agbar construcción SA** en l'exercici 2002 és un informe net, és a dir, l'informe té *opinió favorable* i no té cap paràgraf d'excepció ni d'èmfasi. Senzillament, l'auditor dona fe que els comptes anuals de l'exercici 2002 són fidedignes i contenen la informació necessària i suficient per a la seva interpretació i comprensió adequada, de conformitat amb els principis i normes comptables generalment acceptats que guarden uniformitat amb els aplicats l'exercici anterior.

L'informe d'auditoria d'**Acciona SA** en l'exercici 2002 és també un informe net, és a dir, els comptes anuals de l'exercici 2002 reflecteixen la imatge fidel, *l'opinió és favorable*.

L'informe d'auditoria de **Comsa SA** en l'exercici 2002 és un informe *d'opinió favorable*, que no presenta excepcions de cap tipus.

L'informe d'auditoria de **Sacyr SA** en l'exercici 2002 és un informe amb *opinió favorable*, que posa èmfasi en l'escissió d'un determinat patrimoni social, en un paràgraf d'èmfasi que no dona lloc a cap excepció en l'opinió de l'auditor.

L'informe d'auditoria de **Construcciones Bosch Pascual SA** en l'exercici 2002 és també un informe d'auditoria net, l'opinió que presenta l'auditor és una *opinió favorable*, és a dir, els comptes anuals de l'exercici 2002 reflecteixen la imatge fidel. No hi ha cap excepció, ni cap paràgraf d'èmfasi.

L'informe d'auditoria d'**Urbis SA** en l'exercici 2002 és un informe amb *opinió favorable* respecte als comptes anuals de l'exercici 2002.

L'informe d'auditoria de **Necso SA** en l'exercici 2002 és un informe *d'opinió favorable* dels comptes anuals de l'exercici 2002.

L'informe d'auditoria de **Detec SA** en l'exercici 2002 és un informe amb *opinió favorable*, és a dir, els comptes anuals de l'exercici 2002 reflecteixen la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera de la societat, dels resultats de les seves operacions i dels recursos obtinguts i aplicats durant l'exercici 2002.

L'informe d'auditoria de **Pecsa SA** en l'exercici 2002 és un informe amb *opinió favorable*. Aquest informe conté un paràgraf intermedi entre el d'abast i el d'opinió, on l'auditor indica que els comptes anuals adjunts no recullen la consolidació global de la societat dependent Pecsa Gestión Inmobiliaria S.A., ja que no és obligatori, segons la legislació vigent.

L'informe d'auditoria d'**Amsa SA** en l'exercici 2002 és també un informe amb *opinió favorable*, que no presenta cap excepció ni tampoc no posa èmfasi en cap situació.

L'informe d'auditoria d'**Obrascón Huarte Lain SA** en l'exercici 2002 és un informe *d'opinió favorable*, que no presenta cap excepció.

L'informe d'auditoria de **Vías SA** en l'exercici 2002 presenta una *opinió favorable amb excepcions*, com a conseqüència del procés de reorganització que la societat participada Roura Cevasa, S.A. ha realitzat en l'exercici 2002 i que ha provocat una reducció important dels fons propis. Concretament, l'empresa ha dotat una provisió d'11.020 milers d'euros per ajustar el valor de la seva participació en l'esmentada societat i reconeix un ingrés extraordinari amb càrrec a reserves voluntàries pel mateix import. Així doncs, seguint els principis comptables generalment acceptats, caldria incrementar les reserves voluntàries per 11.020 milers d'euros i reduir el benefici de l'exercici per aquest import. Aquesta situació reflecteix una excepció per incompliment de principis i normes

comptables generalment acceptats i l'auditor quantifica el seu efecte sobre els comptes anuals explicant en un paràgraf intermedi l'excepció.

També l'informe posa èmfasi en el fet que la societat no presenta comptes anuals consolidats, ja que per la seva condició de societat dominant i al mateix temps dependent d'una altra societat que sí que consolida, queda dispensada de la consolidació. Per això els comptes anuals no recullen els efectes que resultarien de consolidar aquestes participacions, que suposarien un augment dels actius de 86.446 milers d'euros, un augment de les reserves de 3.964 milers d'euros i un augment dels resultats de 2.377 milers d'euros.

L'informe d'auditoria d'**ACS SA** en aquest exercici 2002 és un informe amb *opinió favorable*, i també indica que la societat, com a capçalera d'un grup de societats, està obligada a presentar comptes anuals consolidats, que, en comparació amb els seus comptes anuals, suposen un augment de les reserves i dels beneficis de 115.151 i 137.082 milers d'euros, respectivament, així com un increment de la xifra d'actius de 3.127.531 milers d'euros. L'informe d'auditoria de comptes anuals consolidats de l'exercici 2002 també presenta opinió favorable.

L'informe d'auditoria de comptes anuals de l'exercici 2002 de **Corsan-Corviam SA** és un informe *d'opinió favorable* i no presenta cap excepció.

Totes les empreses de la població presenten el paràgraf de l'informe de gestió, on indiquen que la informació comptable de l'informe de gestió de l'exercici 2002 concorda amb la informació dels comptes anuals de l'esmentat exercici.

En definitiva, gairebé tots els informes d'auditoria presenten opinió *favorable*. Només hi ha dues empreses de la població que presenten l'opinió de l'informe d'auditoria *favorable amb excepcions*. No hi ha cap empresa amb opinió *denegada* i tampoc no hi ha cap empresa amb opinió *desfavorable* pel que fa als comptes anuals de l'exercici 2002.

Tampoc no hi ha cap excepció generada a conseqüència de les UTE; més aviat al contrari: la majoria d'informes tenen opinió favorable i són societats que participen en moltes UTE en aquest exercici 2002. Per tant, els comptes anuals formulats pel 90% de les empreses de la població expressen en tots els aspectes significatius la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats.

5.5.2 Referència a l'informe de gestió d'aquestes entitats

Totes les empreses de la població presenten l'informe de gestió, que conté l'exposició fidel sobre l'evolució dels negocis i de la situació de l'entitat; també inclou indicacions sobre els esdeveniments importants per a l'entitat després d'haver tancat l'exercici, les activitats en matèria d'investigació i desenvolupament i les adquisicions d'accions pròpies. Remarquem que l'auditor d'aquestes empreses s'ha limitat a comprovar que la informació comptable de l'informe de gestió concordi amb la dels comptes anuals auditats.

En una mostra representativa de les empreses de la població objecte d'estudi, es dedueixen de l'informe de gestió de l'exercici 2002 les informacions següents:

Corsan-Corviam SA explica en l'esmentat informe l'entorn econòmic general que viu l'empresa en l'exercici 2002, i la situació econòmica també inclou les previsions de l'exercici 2003, que fan palès el creixement de l'activitat constructora, encara que més lentament. La situació econòmica de l'exercici 2002 i les perspectives per al 2003, juntament amb les diferents informacions sobre les adquisicions d'accions per part de la societat i la no possessió d'accions pròpies, són les notes més destacades d'aquest informe de gestió de l'exercici 2002.

ACS SA destaca en l'informe de gestió de l'exercici 2002 les diferents adquisicions de paquets d'accions representatius d'importants grups. També indica que és una societat capçalera d'un *holding* que té com a ingressos més importants els dividendes percebuts de

les societats del grup. D'altra banda, l'informe de gestió quantifica les provisions dotades per cobrir els riscos possibles i indica les previsions de cara l'exercici següent. L'informe indica que en matèria d'investigació i desenvolupament l'empresa porta a terme un control exhaustiu de qualitat en els productes, processos i serveis que ofereix. Finalment, s'indica que la societat no ha fet cap operativa amb accions pròpies.

Vias SA, en l'informe de gestió de l'exercici 2002, assenyala l'evolució de la conjuntura econòmica de l'exercici 2002 en el sector de la construcció i l'evolució de la societat pel que fa a vendes netes, benefici d'exploació i préstecs de la societat amb les seves filials. D'altra banda, en l'informe també s'indica que durant l'exercici 2002 no s'ha fet cap operació amb accions pròpies i que les activitats en matèria d'investigació i desenvolupament tecnològic són significatives. Les previsions de l'exercici 2003 i els fets posteriors posen el punt i final a l'informe de gestió.

Amsa SA, en l'informe de gestió de l'exercici, iniciat l'1 de gener de 2002 i tancat el 31 de desembre del mateix any, seguint les indicacions de l'article 202 de la Llei de societats anònimes, descriu l'evolució dels negocis i de la situació social, també inclou els fets posteriors al tancament i l'evolució favorable previsible per a l'exercici següent, ja que la cartera de comandes és aproximadament de 8 milions d'euros. Per últim, en l'informe de gestió indica que no s'han fet activitats de recerca i desenvolupament ni tampoc cap operativa amb participacions pròpies.

Pecsa SA, igualment, presenta, a 31 de desembre de 2002, l'informe de gestió segons disposa la llei mercantil, i explica l'evolució dels negocis socials i la situació de la seva activitat. En l'informe no hi ha fets importants ocorreguts després de tancar l'exercici que afectin als comptes anuals, i l'evolució previsible de la societat està dirigida a mantenir o incrementar la posició en el sector i millorar la situació econòmica. En matèria d'investigació i desenvolupament, la societat no ha destinat fons a activitats d'aquesta naturalesa, i la societat tampoc no ha adquirit durant l'exercici 2002, ni conserva en la seva cartera, accions pròpies.

Detec SA explica en l'informe de gestió que durant l'exercici 2002 la societat ha aconseguit l'objectiu de creixement sostingut, millora i consolidació de la cartera de clients. En l'evolució dels negocis i situació de la societat s'indica que es continua capitalitzant la societat i que l'evolució previsible per a l'exercici 2003 és la mateixa de l'exercici 2002. Finalment, l'informe assenyala que no s'han produït durant l'exercici 2002 activitats relacionades amb la investigació i el desenvolupament, tot i que la societat s'informa dels millors mètodes que cal utilitzar en el sector. En l'exercici 2002 tampoc no s'han realitzat operacions amb accions pròpies.

Necso SA indica en l'informe de gestió de l'exercici 2002 l'evolució de la xifra de negocis i del resultat de l'exercici. També assenyala que la seva activitat s'ha orientat cap a l'obra civil i l'edificació no residencial, ja que són contractes d'obres amb els quals es poden aconseguir més marges. La societat ha mantingut durant l'exercici el normal desenvolupament de les seves activitats, i l'evolució previsible per a l'exercici següent és de creixement moderat. D'altra banda, durant l'exercici 2002 el departament d'investigació i desenvolupament de l'empresa ha complert deu anys i les àrees principals d'investigació, que són els materials, els processos de producció, l'energia, el medi ambient i la qualitat, s'han impulsat, avalades per la participació en programes europeus i nacionals d'investigació. Cal destacar que en aquest exercici 2002 la memòria mediambiental publicada per la societat ha constituït un referent en el sector, aportant valors d'indicadors operacionals i de gestió que demostren el compromís en la protecció de medi ambient. La societat no ha fet cap operativa amb accions pròpies durant aquest exercici.

Construcciones Bosch Pascual SA indica en el seu informe de gestió de l'exercici 2002 que l'empresa acaba l'exercici amb una gestió satisfactòria, i destaca com a aspectes més importants l'augment de la xifra de negocis i del resultat de l'exercici. També ressalta que no s'han distribuït dividendes per tal de millorar la solidesa financera i el creixement de la societat. Les bones previsions per a l'exercici següent, tant de facturació com de beneficis,

i la intenció d'aconseguir el certificat de qualitat ISO, juntament amb l'inici de l'activitat en el sector immobiliari, tot plegat sumat al bon posicionament al mercat i la gestió eficient auguren un bon futur. D'altra banda, a 31 de desembre de 2002 la societat no disposa d'accions pròpies i no ha portat a terme cap projecte d'investigació i desenvolupament.

Sacyr SA, en el seu ampli informe de gestió de l'exercici 2002, destaca l'evolució econòmica general i del sector de la construcció. També explica el context econòmic internacional i nacional i l'evolució de la societat, i incideix en la diversificació i la internacionalització de la societat. La part final de l'informe fa referència a la nova estructuració de la societat.

Acciona SA reflecteix en el seu informe de gestió la valoració satisfactòria de l'exercici 2002, tant pel que fa a resultats com a l'evolució del negoci. Destaca les diferents operatives mercantils d'adquisició d'accions dutes a terme per la societat. Detalla els criteris de sostenibilitat, els aspectes de qualitat, els mediambientals i els d'investigació i desenvolupament que segueix l'empresa i dona una positiva previsió econòmica per al següent exercici. Respecte a les accions pròpies, la societat continua amb la política de compra d'accions pròpies.

Acsa SA, en l'informe de gestió de l'exercici 2002, destaca l'important increment dels ingressos d'explotació i del resultat ordinari. També incideix en la pèrdua extraordinària derivada del sanejament de les inversions a Xile i l'Argentina. D'altra banda, explica l'evolució del sector de la construcció en aquest exercici, l'assentament progressiu en l'àmbit internacional i l'inici de les inversions en matèria d'investigació i desenvolupament. Per últim, la societat assenyala que no ha adquirit accions pròpies en aquest exercici.

Elecnor SA, en l'informe de gestió de l'exercici 2002, assenyala que el cicle de creixement en el sector comença a presentar símptomes de debilitat, i que les autoritats

monetàries han injectat liquidesa al sistema mitjançant una adequada política fiscal, una reducció del cost del diner i un augment de la despesa pública. L'informe també inclou l'increment de la xifra de negocis i del resultat net de l'exercici, tot i destacar la notable reducció de les activitats a l'Argentina i Veneçuela. Les prediccions per a l'exercici 2003, juntament amb els programes d'investigació i desenvolupament que van continuant en el camp de generació de l'energia, del medi ambient i de les telecomunicacions, fan que la diversificació faci més viable la companyia. La societat, en l'exercici 2002, sí que porta a terme operacions amb les seves accions pròpies.

Cleop SA en l'exercici 2002 té un extens informe de gestió, que inclou una introducció que fa referència als extraordinaris anys viscuts en el sector de la construcció a Espanya i la lenta desacceleració començada a partir de l'exercici 2002, junt amb la reducció de marges empresarials, sobretot en obres de llarga durada. En l'informe de gestió, la societat indica que l'import net de la xifra de negocis ha augmentat en aquest exercici 2002 i també ho ha fet el resultat d'exploració de l'exercici. D'altra banda, les modificacions de capital social de l'exercici 2002, la inexistència operativa amb accions pròpies, les perspectives optimistes per al 2003, les inversions realitzades en l'exercici i el propòsit d'augmentar personal de manera moderada segons les necessitats de tipus organitzatiu, juntament amb la cotització borsària i el procés de diversificació que porta a terme la societat (que té el segell de qualitat AENOR), configuren el cos d'aquest informe de gestió. És remarcable que la societat realitza també en l'exercici 2002 l'informe anual sobre les regles del bon govern, en compliment de les instruccions de la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV).

Fomento de Construcciones y Contratas SA, en l'informe de gestió de l'exercici 2002, presenta l'evolució de la societat i el moviment que s'ha produït en les accions pròpies. També assenyala l'informe que la companyia està present en projectes d'investigació i desenvolupament; concretament, en l'activitat de construcció s'ha continuat treballant durant l'exercici 2002 en projectes finançats per la Unió Europea. Les previsions per a l'exercici 2003 són de creixement de les activitats relacionades amb els sectors estratègics:

serveis, construcció i ciment, tant de la xifra de negocis com dels resultats. Per últim, l'empresa indica que iniciarà el pla d'inversions per renovar les instal·lacions i poder millorar la productivitat.

Ferrovial Agromán SA en l'informe de gestió de l'exercici 2002 detalla l'evolució del negoci incidint en l'increment de la xifra de negocis, l'augment del resultat d'exploració i l'augment del resultat extraordinari. També hi inclou l'evolució previsible de la societat en els futurs exercicis, amb una previsió optimista del sector, encara que experimenta una desacceleració respecte als exercicis inclosos en el període 2000-2002. Sense fets posteriors destacables, les activitats tecnològiques de l'empresa són de les pioneres en el sector de la construcció, gràcies a la participació decidida de l'empresa en projectes d'investigació i desenvolupament, avalats pels processos productius i de gestió objecte de certificació AENOR pel fet de complir els requisits de les normes ISO 9.001 i 14.001. Per últim, l'informe de gestió assenjala que la societat no disposa d'accions pròpies a 31 de desembre de 2002.

Dragados obras y proyectos SA presenta un detallat informe de gestió de l'exercici 2002, amb l'evolució de la situació de la societat per àrees de negoci, diferenciant les obres nacionals de les internacionals. Pel que fa a les activitats tecnològiques, l'empresa assenjala que l'activitat innovadora, i especialment la investigació i desenvolupament, està dirigida cap a set grans àrees estratègiques:

1. el comportament estructural, de durabilitat i seguretat de les construccions;
2. els nous materials de construcció;
3. els nous processos constructius i de millora i control de les instal·lacions;
4. els nous processos de disseny, projectes i desenvolupament de programari (*software*);
5. el desenvolupament mediambiental i de qualitat de vida;
6. les noves tecnologies, i
7. el desenvolupament i gestió del transport.

La societat, en l'exercici 2002, ha realitzat diverses operacions de compra d'accions de la seva societat matriu i no ha fet cap venda de les esmentades accions.

Rodio SA, en l'informe de gestió de l'exercici 2002, explica l'activitat que ha mantingut durant l'exercici. Destaca que ha creat una AIE per a treballs relacionats amb el medi ambient. També assenyala que estan treballant en investigació i desenvolupament per al control i correcció de la verticalitat en l'excavació de les pantalles contínues. En l'informe, l'evolució previsible en general és d'incertesa, amb l'excepció de l'obra pública, en especial la infraestructura del tren d'alta velocitat. Per últim, l'empresa destaca que no han tingut fets rellevants posteriors al tancament de l'exercici.

Per acabar aquest apartat és important destacar que en els informes de gestió analitzats de l'exercici 2002 no es fa cap referència a les UTE, tot i que aquestes societats durant l'exercici 2002 han participat en diverses UTE i aquesta forma associativa és molt utilitzada en el sector de la construcció a causa de l'evolució d'aquests tipus de negocis. Probablement, seria convenient que en els informes de gestió de cada exercici es fes menció de les UTE en què l'empresa ha començat a participar i de les UTE en què ja no participa perquè s'han dissolt en l'exercici que es tanca, com a exposició fidel sobre l'evolució dels negocis i de la situació de l'entitat, objectiu de l'informe de gestió.

5.6 REFERÈNCIA A LES UTE REALITZADES PER LES EMPRESES CONSTRUCTORES QUE COMPONEN LA POBLACIÓ OBJECTE D'ESTUDI

Totes les empreses de la població objecte d'estudi han realitzat diverses UTE en l'exercici 2002. Concretament, la mitjana d'UTE que han realitzat les empreses de la població estudiada en l'exercici 2002 és de 76, fet que demostra que és una fórmula molt utilitzada en el sector de la construcció, tal com s'indica en tota la tesi doctoral. Es tracta d'analitzar si la informació que es dóna de les UTE és la millor informació comptable.

Dels diferents qüestionaris estudiats i de l'anàlisi dels comptes anuals d'aquestes empreses es dedueix que la informació de les UTE està integrada en el balanç de situació i en el compte de pèrdues i guanys de les diferents empreses, amb la conseqüència que les dades sobre les UTE són massa agregades en el balanç de situació i en el compte de pèrdues i guanys; en canvi, les informacions sobre les UTE són massa disperses en els diferents apartats de la memòria. D'altra banda, moltes empreses de la població obvien presentar en la memòria tota la informació de les UTE requerida en l'adaptació sectorial. En definitiva, la informació comptable de les UTE no és prou clara. El nivell de detall exigint en l'adaptació sectorial de les empreses constructores per a les UTE, tal com s'ha indicat, es pot millorar sense notables canvis. Ara bé, les empreses constructores haurien de fer un seguiment estricte d'aquesta informació comptable i això no és així.

Respecte de l'informe d'auditoria i l'informe de gestió de l'exercici 2002, les empreses de la població segueixen el que pauta la normativa mercantil i són informes que no aporten cap informació respecte a les UTE, tot i que la majoria d'informes d'auditoria tenen opinió favorable i donen fidedignitat a les operacions comptables que hagin fet les diferents UTE en què participen aquestes empreses. Pel que fa als informes de gestió, que han de reflectir l'evolució del negoci i de la situació de l'entitat, no donen cap informació sobre les UTE, i representen en molts casos més del 50% de l'activitat productiva.

Davant d'aquesta situació, i amb el marc de referència existent, caldria que les empreses d'aquest sector de la construcció fessin un seguiment rigorós de la legislació comptable vigent, sobretot per a la informació que requereix la memòria, amb l'objectiu d'aconseguir transparència informativa. D'altra banda, la futura reforma comptable ha de servir per poder millorar aquesta informació, de manera que sigui una informació més homogènia i més clara pel que fa a les UTE.

5.7 SITUACIÓ DE LES UTE DAVANT LA FUTURA REFORMA COMPTABLE

La futura reforma comptable, derivada de la introducció de la normativa internacional, té present el marc conceptual de les NIIF, on s'explica l'objectiu de la informació financera, la utilitat que té, les hipòtesis fonamentals d'aquesta informació, els diferents elements dels estats financers amb la valoració i el reconeixement pertinents i els principis per al manteniment del capital en les empreses. Seguir el marc conceptual suposa un canvi en el procés d'elaboració dels estats financers; específicament, hi ha una marcada prioritat pel reconeixement i la valoració dels elements del balanç (actius i passius), de manera que la resta de documents comptables queden supeditats a aquesta finalitat (Gonzalo Angulo, J. A., 2004, p. 11). La determinació del resultat no és l'objectiu principal, segons el marc conceptual.

Les NIIF no imposen cap format per als estats financers principals, només inclouen suggeriments de presentació. Concretament, un conjunt complet de possibles estats financers és el següent:

- a) el balanç de situació;
- b) l'estat de resultats;
- c) l'estat de canvis en el patrimoni net, i
- d) l'estat de fluxos de tresoreria.

Aquests estats financers s'acompanyen d'un conjunt de notes, amb les polítiques comptables utilitzades i notes explicatives de les partides presentades en els estats principals. També és aconsellable que l'empresa presenti un informe de gestió, que detalli l'activitat que porta a terme l'entitat, la posició financera i les principals incerteses.

Les NIIF introdueixen el valor raonable en la medició de certes partides del balanç (instruments financers); per aquest motiu, els ingressos i despeses no sols són conseqüència del resultat de l'empresa, sinó que també s'originen per canvis de valor en actius i passius. Així doncs, cada partida del balanç pot estar relacionada amb resultats procedents de l'activitat que constitueix l'objecte habitual o bé amb les plusvàlues i minusvàlues de la variació de valor de certs elements patrimonials, i es generen dos tipus de resultat: el resultat total i el resultat realitzat. El resultat realitzat es pot repartir, però no el no realitzat.

Les NIIF tenen vocació de servei als usuaris perquè faciliten la presa de decisions respecte al futur; utilitzen uns criteris valoratius diferents als vigents, que s'allunyen de la visió objectiva i prudent del PGC. Però les NIIF també s'han d'adaptar convenientment a la normativa comptable espanyola, s'han d'eliminar les moltes possibilitats que ofereixen perquè aquesta diversitat perjudica la uniformitat. Les NIIF, en certa manera, canvien la protecció de creditors i propietaris -vigent en la normativa del PGC- per criteris financers. De tota manera, el fet que les empreses importants hagin d'aplicar les NIIF a l'hora de presentar els estats consolidats a partir del 2005 per aconseguir la convergència i l'homogeneïtat de les empreses europees, pel que fa a la informació financera, conduirà que la majoria de països tinguin presents les NIIF per fer la reforma comptable nacional.

En la futura reforma comptable, i com a conseqüència del canvi de filosofia comptable, les empreses de la població hauran d'assumir uns canvis comptables, i també les UTE. Però, tal com s'ha vist en aquest estudi, de moment cap empresa encara no s'ha començat a preparar per a aquest futurs canvis. Les UTE no estan previstes en les NIIF, però sí que ho estan les *joint ventures*, i seria convenient que aquestes empreses destacades del SEOPAN es preocupessin del tractament que poden tenir les associacions temporals davant la imminent reforma comptable.

5.8 CONCLUSIONS DE L'ANÀLISI DELS ESTATS FINANCERS DE LES EMPRESSES CONSTRUCTORES I UTE

L'estudi dels estats financers de les empreses de la població és de l'exercici 2002. Aquests comptes anuals es van dipositar en el corresponent Registre Mercantil l'any 2003. En la tesi, trobem els resultats del sector de la construcció segons les dades del SEOPAN de l'exercici 2002, i segons el treball d'investigació objecte d'aquesta tesi. A l'hora de fer les conclusions és convenient també conèixer les dades de l'exercici 2003, segons l'estudi de resultats que fa el SEOPAN.

Primerament, s'exposen les dades comparatives dels dos exercicis segons el SEOPAN, i seguidament es contrasta aquesta informació amb els resultats de l'investigació.

La construcció en l'economia nacional ha evolucionat molt positivament en l'última dècada (1994-2003). Segons dades del SEOPAN, en l'exercici 2003 la construcció equival al 17'7% del PIB i representa el 59'4% de la formació bruta de capital fix, i en l'exercici 2002 equival al 16'7% del PIB i representa el 59'1% de la formació bruta de capital fix. És el sector més dinàmic dels bàsics.

Ocupa aproximadament dos milions de treballadors, un 11'9% de la població laboral nacional en l'exercici 2003 i un 11'8% en l'exercici 2002, ja que en aquesta última dècada la població ocupada en la construcció s'ha duplicat.

La licitació pública en aquests anys ha incrementat considerablement, per part de l'Administració central, les comunitats autònomes i els ens locals. Cal remarcar que la demanda de la construcció l'any 2003 va augmentar en el sector públic un 7% i l'any 2002 un 9%, i en el sector privat va augmentar en cada exercici un 3%. En el conjunt del sector el creixement va ser d'un 3'9% l'any 2003 i un 4'6% l'any 2002.

En comparació amb Europa, l'any 2003 Espanya representa el cinquè mercat de la Unió Europea, igual que en l'exercici 2002.

D'altra banda, els indicadors tradicionals de l'activitat constructora indiquen:

1. Un increment en el consum de ciment d'un 4'4% l'exercici 2003 i un 4'5% l'exercici 2002.
2. Un increment en termes d'afiliació a la Seguretat Social d'un 4'7% l'exercici 2003 i un 5'6% l'exercici 2002.
3. Un increment de la licitació pública d'un 2'2% l'exercici 2003 i un 14'3% l'exercici 2002.

Les causes d'evolució del sector que donen lloc a aquestes dades són, entre d'altres:

- a) el manteniment de baixos tipus d'interès;
- b) la demanda de no residents i la d'immigrants;
- c) la demanda d'habitatge com a valor refugi davant d'inversions alternatives;
- d) una fase d'expansió en la promoció pública;
- e) un creixement de la rehabilitació i el manteniment;
- f) un increment de l'obra civil.

Les empreses de la població objecte d'estudi, majoritàriament del SEOPAN, en l'exercici 2003 tenen per activitat principal la construcció, que representa un 62% de producció (nacional un 53% i exterior un 9%); les seves altres activitats diversificades representen el 38% de la producció restant. Per a l'exercici 2002, l'activitat de construcció representava un 63% de la producció (nacional un 54% i exterior un 9%), i les altres activitats diversificades representaven un 37% de la producció. Aquest conjunt d'empreses en els últims deu anys han multiplicat per 3'5 la seva producció, i també han fet néixer diferents

grups empresarials. D'altra banda, entre elles les fusions han estat habituals en aquesta dècada, com ho presenta l'annex 4.

En moltes d'aquestes empreses (per poder fer licitació pública) s'introdueixen mesures per reduir la sinistralitat que hi ha en el sector i es participa més activament en investigació, desenvolupament i innovació. El SEOPAN indica que cal dinamitzar l'expansió cap a l'exterior de les constructores més potents per poder aconseguir la internacionalització d'aquestes empreses i poder assolir nous mercats verges. De les UTE, el SEOPAN no en dóna cap informació.

Respecte als resultats obtinguts en la recerca duta a terme en aquest exercici 2002, de les empreses de la població objecte d'estudi es dedueix:

- En l'anàlisi de la situació financera a llarg termini, la majoria d'empreses tenen un important actiu circulant que supera l'immobilitzat; destaca de l'actiu fix la partida d'immobilitzat financer (fet que indica la participació en diferents empreses del sector de la construcció) i de l'actiu circulant destaca la partida de deutors.
- Els fons aliens superen els fons propis en gairebé totes les empreses de la població, i l'endeutament a curt termini supera, amb escreix, l'endeutament a llarg termini, tot i que aquest endeutament és favorable a la majoria de les empreses, pels baixos tipus d'interès, el fàcil accés al crèdit i l'increment considerable dels resultats. D'altra banda, dintre de l'exigible a curt termini, les provisions per operacions de tràfic tenen una rellevància escassa, cosa que demostra una insuficient cobertura dels riscos derivats del tràfic empresarial.
- Les empreses de la població participen en diverses UTE en l'exercici 2002, però la informació d'aquestes UTE és insuficient i poc clara.

- En l'anàlisi de la situació financera a curt termini es constata que la majoria d'empreses tenen un fons de maniobra positiu, és a dir, que els seus capitals permanents financien l'actiu fix i una part de l'actiu circulat. També s'ha observat que les empreses de la població poden pagar els deutes a curt termini i que el termini de pagament sol ser superior al termini de cobrament, la qual cosa dóna lloc a una situació favorable d'aquestes empreses en l'exercici 2002.
- L'anàlisi dinàmica indica que generalment les empreses presenten augments en la variació del capital circulat, i també augmenten any rere any els seus beneficis, a causa d'un important augment de l'import net de la xifra de negocis. A més, la cartera de comandes també reflecteix que les empreses disposen de treball per als propers exercicis.
- Finalment, la diversificació i internacionalització d'aquestes societats cada vegada és més important.

Pel que fa als resultats d'aquestes empreses, en l'exercici 2002 les rendibilitats econòmiques declarades estan al voltant del 5%.

La subcontractació és habitual i molt important en aquest sector, però no se n'informa prou en els estats financers.

També es produeixen diferents fusions entre aquestes empreses, per això calen aquestes informacions en la memòria, per poder entendre l'operativa mercantil que fa la societat.

Caldria un seguiment exhaustiu de la vigent norma comptable i millorar les informacions, com ara la de les UTE, les subcontractacions, la sinistralitat, la investigació, el medi ambient i les fusions dutes a terme entre aquestes societats. Per això, la memòria hauria de ser més homogènia i incloure clarament aquesta informació.

Respecte a la normativa internacional, cal tenir present que la informació requerida per la NIC 11 i la de l'adaptació sectorial tenen clares diferències, però aquestes diferències tampoc no impliquen canvis radicals en la normativa vigent quan s'apliqui la reforma comptable. El que sí que és necessari és que totes les empreses constructores segueixin exhaustivament la normativa comptable vigent per poder-se adaptar bé a la futura reforma.

Pel que fa a les UTE, en la normativa internacional no hi ha el tractament ni la informació comptable que han de presentar aquestes associacions temporals, solament es fa referència a les *joint venture*; en canvi, en l'adaptació sectorial vigent, encara que d'una manera heterogènia, sí que es tracten les UTE.